

PSYCHOLOGICKÝ ÚSTAV FILOZOFICKÉ FAKULTY MU



# **SBORNÍK ABSTRAKTŮ**

SOCIÁLNÍ PROCESY A OSOBNOST 2015

OTÁZKY A VÝZVY

9. – 11. září 2015

Ekonomicko-správní fakulta MU, Brno

Brno 2015



**Mezinárodní konference SOCIÁLNÍ PROCESY A OSOBNOST 2015 – Otázky a výzvy,  
Sborník abstraktů**

**Vydavatel:** Psychologický ústav FF MU

**Místo a rok vydání:** Brno, 2015

**Rozsah stran:** 65

Sborník abstraktů obsahuje příspěvky účastníků mezinárodní konference Sociální procesy a osobnost 2015 – Otázky a výzvy, která se konala ve dnech 9. až 11. září 2015 v Brně.

Sborník abstraktů neprošel jazykovou ani redakční úpravou.

Za odbornou a jazykovou stránku abstraktů odpovídají jejich autoři.

**STÁLÝ VĚDECKÝ VÝBOR:**

Psychologický ústav Filozofické fakulty Masarykovy univerzity

doc. PhDr. Alena Slezáčková, PhD.

PhDr. Pavel Humpolíček, PhD.

Společenskovední ústav Slovenské akademie věd

prof. PhDr. Jozef Výrost, DrSc.

Mgr. Michal Kentoš, PhD.

Psychologický ústav Akademie věd České republiky

prof. PhDr. Blatný Marek, DrSc.

doc. PhDr. Martina Hřebíčková, DrSc.

Ústav experimentální psychologie Slovenské akademie věd

prof. PhDr. Viera Bačová, DrSc.

doc. Mgr. Peter Halama, PhD.

**ORGANIZAČNÍ VÝBOR:**

PhDr. Pavel Humpolíček, PhD.

PhDr. Katarína Millová, PhD.

doc. PhDr. Alena Slezáčková, PhD.

prof. PhDr. Mojmír Svoboda, CSc.

**KONTAKT:**

Psychologický ústav FF MU

Arna Nováka 1

602 00 Brno

web: [www.psych.phil.muni.cz](http://www.psych.phil.muni.cz)

e-mail: [psych@phil.muni.cz](mailto:psych@phil.muni.cz)

telefon: (+420) 549 497 794; fax: (+420) 549 491 523

**OBSAH:**

<b>ÚVODNÍ SLOVO</b> .....	9
<b>STŘEDA, 9. ZÁŘÍ 2015</b> .....	10
<b>ZVANÁ PŘEDNÁŠKA:</b> Fading majority cultures: effects of transnationalism and demographic developments on the acculturation of immigrants .....	10
<b>BLOK 1</b> .....	10
AKO JE KOMU „SVETA ŽITĚ“: POZNÁMKY K PSYCHOLÓGIÍ CHUDOBY .....	10
ÚLOHA SERENDIPITY VO VEDECKOM MYSLENÍ .....	11
JAK MOC JE LIDSKÁ ŘEČ STARÁ? .....	11
ČRTOVÁ EMOCIONÁLNA INTELIGENCIA VO VZŤAHU K ŽIVOTNEJ SPOKOJNOSTI .....	12
DOTAZNÍK KVALITY ŽIVOTA SENIORŮ OPQOL-35 (ČESKÁ VERZE) .....	12
<b>ČTVRTEK, 10. ZÁŘÍ 2015</b> .....	13
<b>SYMPOSIUM 1:</b> Temperament & Character Inventory - vlastnosti, využitelnost' a obmedzenia multidimenzionálneho inventória pre adolescentov (TCI-A) a dospelých (TCI-R) vo výskume a diagnostike .....	13
ZÁKLADNÍ PSYCHOMETRICKÉ VLASTNOSTI A TESTOVÁ-RETESTOVÁ RELIABILITA ČESKÉ VERZE DOTAZNÍKU TCI-A .....	13
POROVNANIE RELIABILITY SLOVENSKEJ A ČESKEJ VERZIE TCI-A .....	13
POROVNÁNÍ TEMPERAMENTOVÝCH A CHARAKTEROVÝCH DIMENZÍ U ADOLESCENTŮ S PORUCHAMI CHOVÁNÍ A BĚŽNÉ POPULACE S POMOCÍ TCI-A .....	14
SEBAPOSÚDENIE TEMPERAMENTOVÝCH A CHARAKTEROVÝCH ČŤRT A ICH POSÚDENIE DRUHOU OSOBOU (DOSPELÉ DIEŤA-RODIČ) S POUŽITÍM TCI-R .....	14
<b>SYMPOSIUM 2:</b> Kvalita života dětí a adolescentů po léčbě onkologického onemocnění: výsledky druhé etapy longitudinální studie QOLOP .....	15
THE BRNO QUALITY OF LIFE LONGITUDINAL STUDY OF PEDIATRIC ONCOLOGY PATIENTS .....	15
LONGITUDINÁLNÍ TRENDY V EMOČNÍ POHODĚ ADOLESCENTŮ A MLADÝCH DOSPĚLÝCH PO LÉČBĚ ONKOLOGICKÉHO ONEMOCNĚNÍ V DĚTSKÉM VĚKU .....	15
COPINGOVÉ STRATEGIE U DĚTÍ A ADOLESCENTŮ PO LÉČBĚ ONKOLOGICKÉHO ONEMOCNĚNÍ A JEJICH VZTAH K VÝSKYTU DEPRESIVNÍ SYMPTOMATOLOGIE .....	16
POSTTRAUMATICKÝ STRES A ROZVOJ U DĚTÍ PO LÉČBĚ ONKOLOGICKÉHO ONEMOCNĚNÍ .....	16
<b>SYMPOSIUM 3:</b> Kognitivne a sociálne aspekty rozhodovacích procesov .....	17
VIAC HLÁV, VIAC RACIONALITY? VPLYV POČTU ROZHODOVATEĽOV A KONZULTANTOV NA VÝSKYT INTUITÍVNYCH ODPOVEDÍ .....	17
EFEKTY KONTEXTU V ROZHODOVANÍ STARŠÍCH A MLADÝCH DOSPĚLÝCH .....	18
ŠTÝLY ROZHODOVANIA NESPROSTREDKÚVAJÚ VZŤAH MEDZI PERCIPOVANÝM STRESOM A SUBJEKTÍVNE HODNOTENOU EFEKTIVITOU ROZHODOVANIA .....	18

SKÚSEŇ V (INTUITÍVNOM) ROZHODOVANÍ.....	19
SUBJEKTÍVNE HODNOTENIE EFEKTIVITY ROZHODOVANIA ZDRAVOTNÍCKYCH ZÁCHRANÁROV: SKUTOČNOSŤ ALEBO FIKCIA?.....	19
<b>SYMPOSIUM 4:</b> Chování zdraví podporující a zdraví ohrožující: determinanty a konsekvence .....	20
ŽIVOTNÍ STYL A CHOVÁNÍ SOUVISEJÍCÍ SE ZDRAVÍM DOSPĚLÝCH A SENIORŮ V ČR .....	20
ZDRAVÍ PODPORUJÍCÍ CHOVÁNÍ VE VZTAHU K DUŠEVNÍMU ZDRAVÍ A ŽIVOTNÍM HODNOTÁM ...	20
OPTIMIZMUS A SOCIÁLNÁ OPORA SENIOROV VO VZTAHU K ICH SPRÁVANIU SÚVISIACEMU SO ZDRAVÍM .....	21
ŽIVOTNÍ STYL A CHOVÁNÍ SOUVISEJÍCÍ SE ZDRAVÍM U ADOLESCENTŮ V ČR .....	21
ANALÝZA BIOLOGICKÝCH A PSYCHICKÝCH MARKERŮ U LIDÍ S CHOVÁNÍM ZDRAVÍ PODPORUJÍCÍM A LIDÍ S CHOVÁNÍ ZDRAVÍ OHROŽUJÍCÍM .....	22
<b>BLOK 2:</b> Osobnost a její kontexty .....	22
OSOBNOST A TEXT: KVANTITATIVNÍ PSYCHOLINGVISTICKÁ ANALÝZA STYLICKY DIFERENCOVANÉHO ČESKÉHO TEXTU .....	22
METAKOGNÍCIA VO VZTAHU DIMENZIÁM OSOBNOSTI.....	23
DÁRCOVSTVÍ KRVE A DIMENZE PĚTIFAKTOROVÉHO MODELU OSOBNOSTI.....	23
OSOBNOST, KREATIVITA A KOMPLEXITA MYŠLENÍ.....	24
OSOBNOSTNÉ KORELÁTY RIZIKOVÉHO SPRÁVANIA V KYBERPRIESTORE .....	24
<b>BLOK 3:</b> Emoční regulace a seberegulace .....	25
OSOBNÁ ZAANGAŽOVANOSŤ NA CIELI A NA BUDÚCNOSŤ ORIENTOVANÉ EMÓCIE .....	25
„ODKLADÁM, NESTÍHAM, A PREDSA SOM MACHER“: ANALÝZA KONTROVERZNÉHO KONCEPTU „AKTÍVNEHO PROKRASTINÁTORA“ Z POHLADU ACTION CONTROL THEORY .....	25
SEBEREGULACE V KONTEXTU VYNOŘUJÍCÍ SE DOSPĚLOSTI.....	26
SEBAREGULÁCIA, DEPRESIA A PROBLEMATICKÉ POUŽÍVANIE INTERNETU .....	26
PREDIKCIA ŤAŽKOSTÍ V EMOČNEJ REGULÁCII NA ZÁKLADE OSOBNOSTNÝCH A SOCIÁLNYCH ZDROJOV INTEGROVANÉHO FUNGOVANIA: ÚLOHA VŠÍMAVOSTI, VNÍMANEJ EMOČNEJ INTELEGENCIE, SEBADETERMINÁCIE A DÔLEŽITÝCH DRUHÝCH OSÔB .....	27
<b>BLOK 4:</b> Psychologie a práce .....	27
SMYSLUPLNOST PRÁCE, ŽIVOTNÍ SPOKOJENOST A OSOBNOST.....	27
DOPAD ZAMESTNANECKEJ NEISTOTY NA PRACOVNÉ A SOCIÁLNE PROSTREDIE ZAMESTNANÝCH ĽUDÍ.....	28
CHOVÁNÍ ZDRAVÍ PODPORUJÍCÍ A ZDRAVÍ OHROŽUJÍCÍ VE VZTAHU K VYKONÁVANÉMU POVOLÁNÍ .....	28
PRIESKUM VZDELÁVACÍCH POTRIEB ZAMESTNANCOV VO VYBRANEJ ORGANIZÁCII VEREJNEJ SPRÁVY .....	29
GLOBALNE SÚVISLOSTI DÔVERY A PRÍJMOVEJ NEROVNOSTI .....	30

<b>BLOK 5: Školní a pedagogická psychologie</b> .....	30
„EŠTE JE NA TO SKORO A AJ TAK NEMÁM ČAS“: INTERVENCIA ZAMERANÁ NA ZVÝŠENIE ZÁUJMU STREDOŠKOLÁKOV O ŠKOLU A ĎALŠIE ŠTÚDIUM .....	30
DYNAMIKA POZITÍVNYCH VZŤAHOV V ŠKOLSKEJ TRIEDE .....	31
PREŽÍVANIE STRACHU ZO ŠIKANOVANIA V SÚVISLOSTI S PERCEPCIOU SOCIÁLNEJ OPORY OD UČITEĽOV A SPOLUŽIAKOV .....	31
VÝZNAM VNÍMANEJ SOCIÁLNEJ OPORY OD RODIČOV V SÚVISLOSTI S PREŽÍVANÍM STRACHU ZO ŠIKANOVANIA .....	32
<b>PÁTEK, 11. ZÁŘÍ 2015</b> .....	32
<b>BLOK 6: Klinická psychologie</b> .....	32
OVEROVANIE A MODIFIKÁCIA DOTAZNÍKA SITUAČNO-MOTIVAČNÝCH FAKTOROV ALKOHOLOVÉHO SPRÁVANIA .....	32
DIFERENCIÁLNA DIAGNOSTIKA PORÚCH AUTISTICKÉHO SPEKTRA U DETÍ S DOWNOVÝM SYNDRÓMOM: KAZUISTIKA .....	33
TEST SLOVNÍCH ASOCIACÍ JAKO DIFERENCIÁLNE-DIAGNOSTICKÝ NÁSTROJ PŘI DIAGNOSTICE PSYCHOTICKÝCH ONEMOCNĚNÍ .....	33
FYZICKÁ ATRAKTIVITA PACHATELE A HODNOCENÍ JEHO PŘESTUPKU .....	34
VYUŽITIE MCADAMSOVEJ AUTOBIOGRAFICKEJ METÓDY V GERONTOPSYCHOLOGICKOM PORADENSTVE .....	34
<b>BLOK 7: Emoce a jejich kontexty</b> .....	35
VNÍMANÁ EMOČNÁ INTELIGENCIA A OSOBNOSTNÉ ČRTY AKO PREDIKTORY STRATÉGIÍ KARIÉROVÉHO ROZHODOVANIA .....	35
ANALÝZA EMOČNEJ SLOVNEJ ZÁSOPY SLOVENČINY .....	35
EMOČNÉ SCHÉMY A SPRACOVÁVANIE EMÓCIÍ V PRÍSTUPE R. L. LEAHYHO .....	36
POCITY KLAMANÝCH LIDÍ A ROLE MACHIAVELISMU KLAMAJÍCÍHO V MESSENGEROVÉ KOMUNIKACI.....	36
VÝVOJ METÓDY PRE POSÚDENIE SOCIÁLNEJ KOGNÍCIE.....	36
<b>BLOK 8: Interkulturní psychologie</b> .....	37
TEORETICKÝ KONCEPT "INDIVIDUALISMUS - KOLEKTIVISMUS" A JEHO MEZE V INTERKULTURNÍM VÝZKUMU .....	37
ROZHODOVANIE MAJORITY O PRÁVACH MENŠÍN: MECHANIZMUS ROZHODOVANIA AKO HLASOVAŤ V REFERENDE O PRÁVACH HOMOSEXUÁLOV .....	37
AKULTURAČNÍ STRES A OSOBNOSTNÍ RYSY VIETNAMCŮ ŽIJÍCÍCH V ČESKÉ REPUBLICCE .....	38
<b>POSTEROVÉ PREZENTACE</b> .....	39
GENERATIVITA V MLADÉ DOSPĚLOSTI: PILOTNÍ STUDIE .....	39
PŘEDSTAVA BOHA A PROŽÍVÁNÍ SPIRITUALITY U PRAKTIKUJÍCÍCH KATOLÍKŮ. KVALITATIVNÍ VÝZKUMNÁ STUDIE.....	39

ROD A RODOVÉ ROLY V KONTEXTE VNÍMANÉHO BEZPEČIA.....	40
VÝVINOVÉ CIELE V OBDOBÍ NASTUPUJÚCEJ DOSPELOSTI V KONTEXTE ADAPTÍVNEJ SEBAREGULÁCIE.....	40
SPOKOJNOSŤ S PARTNERSKÝM VZŤAHOM V SÚVISLOSTIACH SENZITIVITY VOČI NESPRÁVODLIVOSTI .....	41
ÚČINOK TRÉNINGU S VYUŽITÍM HRV TECHNIKY NA ZLEPŠOVANIE POZORNOSTI DETÍ V ŠKOLSKOM VEKU - PRÍPADOVÉ ŠTÚDIE.....	41
DIFERENCIÁLNE-DIAGNOSTICKÉ VYUŽITÍ KRESBY POSTAVY.....	41
VPLYV PROCEDURÁLNEHO A SUPRALIMINÁLNEHO PRIMINGU NA RIEŠENIE ÚLOHY LEXIKÁLNEHO ROZHODOVANIA V KONTEXTE NA CIEĽ ORIENTOVANÉHO SPRÁVANIA.....	42
SUBJECTIVE WELL-BEING AND LIFE VALUES: THEIR RELATIONS AND DIFFERENCES AMONG CZECH, MALTESE, SOUTH AFRICAN, INDIAN, AND NEW ZEALAND UNIVERSITY STUDENTS .....	43
SEBALICENCOVANIE V NA CIEĽ ORIENTOVANOM SPRÁVANÍ .....	43
ANALÝZA VZŤAHOVEJ VÄZBY U ADOLESCENTIEK S PORUCHAMI PRÍJMU POTRAVY .....	44
FUNKČNOSŤ RODINNÉHO SYSTÉMU Z POHĽADU ADOLESCENTOV Z RODÍN Z KLINICKEJ A NEKLINICKEJ POPULÁCIE.....	44
VPLYV KOGNITÍVNEHO VYČERPANIA NA SYLOGISTICKÉ USUDZOVANIE .....	45
KOMPARÁCIA RODOVÝCH ROZDIELOV VO VNÍMANEJ ÚROVNI KOUČINGU AKO POUŽÍVANEJ METÓDY BUDÚCICH MANAŽÉROV.....	45
VNÍMANIE BEZPEČIA V SÚVISLOSTIACH VNÍMANIA RIZIKA, KONTROLY A FREKVENCIE SOCIÁLNYCH AKTIVÍT.....	46
PRESVEDČENIA O PRÍČINÁCH DEPRESIE U LAICKEJ VEREJNOSTI .....	46
MOŽNOSTI PREDIKCIE KOGNITÍVNYCH OMYLOV V MANAŽÉRSKEJ PRÁCI .....	47
DEMOGRAFICKÉ A PSYCHOLOGICKÉ PREDIKTORY VNÍMANIA BEZPEČIA .....	47
AUTONÓMIA VO VZŤAHU K UŽÍVANIU ALKOHOLU AKO RIZIKOVÉHO SPRÁVANIA VYSOKOŠKOLSKÝCH ŠTUDENTOV .....	48
ZMENA DESKRIPTÍVNYCH NORMATÍVNYCH PRESVEDČENÍ A RIZIKOVÉ SPRÁVANIE VYSOKOŠKOLÁKOV 5-TICH EURÓPSKYCH KRAJÍN – LONGITUDINÁLNE DÁTA.....	48
SKÚSENOSŤ S ALKOHOLOM V OBDOBÍ SKOREJ ADOLESCENCIE SÚVISÍ SO SPOLOČENSKÝM UŽÍVANÍM ALKOHOLU ICH RODIČMI.....	49
NEPRIAMY VZŤAH MEDZI SEBA-DETERMINÁCIOU A RIZIKOM DYSFUNKČNÉHO STRAVOVANIA PROSTREDNÍCTVOM NESPOKOJNOSTI S TELOM U VYSOKOŠKOLÁKOV Z LITVY, MAĎARSKA A SLOVENSKA .....	50
ANALÝZA OBCHODNÉHO SPRÁVANIA A OBCHODNÉHO VYJEDNÁVANIA U ZAMESTNANCOV .....	50
VYBRANÉ KORELÁTY SEBAPOŠKODZUJÚCEHO SPRÁVANIA V RANEJ ADOLESCENCII .....	51
MOŽNOSTI INTERVENČIE A PODPORY U SOUROZENCŮ DĚTÍ S POSTIŽENÍM – SKUPINOVÉ TERAPEUTICKO-EDUKAČNÍ PROGRAMY .....	51

VPLYV AFEKTÍVNEJ VALENCIE A ANXIETY NA KOGNITÍVNU FLEXIBILITU .....	52
VÝVOJ KRIMINÁLNI KARIÉRY U PACHATELŮ MAJETKOVÉ TRESTNÉ ČINNOSTI .....	52
DOSTUPNOSTĚ ALKOHOLU A POŽÍVÁNIE ALKOHOLU NA PRACOVISKU .....	53
ATRIBUTY SOCIÁLNÍCH KATEGORIÍ: KVALITATIVNÍ STUDIE .....	53
SOCIÁLNÍ NEUROVĚDA - VÝVOJ NOVÝCH PARADIGMAT .....	54
SÚ RODIČIA VNÍMAVÍ NA PREJAVY AUTIZMU U SVOJICH DETÍ: POROVNANIE VÝSLEDKOV DIAGNOSTICKÝCH NÁSTROJOV ADOS-2 A ADI-R.....	54
COPINGOVÉ STRATÉGIE, HARDINESS A FYZIOLOGICKÁ REAKCIA V PODMIENKACH AKÚTNEHO STRESU U VYSOKO ÚZKOSTLIVÝCH JEDINCOV .....	55
MODULATING EFFECTS OF ACUTE STRESS ON COGNITIVE FLEXIBILITY IN SEMANTIC SEARCH PARADIGMS.....	55
KYBERSTALKING Z POHLEDU OBĚTI A AGRESORA U STUDENTŮ STŘEDNÍCH A VYSOKÝCH ŠKOL ...	56
KYBERŠIKANNA U STUDENTŮ STŘEDNÍCH A VYSOKÝCH ŠKOL Z POHLEDU OBĚTI A AGRESORA .....	56
SEXTING JAKO FORMA RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ V KYBERPROSTORU A ŠESTI-FAKTOROVÝ MODEL OSOBNOSTI HEXACO .....	57
PÄŤ VELKÝCH FAKTOROV OSOBNOSTI A LOKALIZÁCIA KONTROLY SPRÁVANIA AKO PREDIKTORY ŠTÝLOV ROZHODOVANIA .....	57
EFEKTÍVNOSTĚ PROGRAMU UNPLUGGED NA SLOVENSKU .....	58
ŠTÝLY HUMORU VO VZŤAHU K EMOČNÉMU PREŽÍVANIU .....	58
CHYBOVOSŤ V ROZHODOVANÍ ZÁCHRANÁROV PRI NEHODE HROMADNÉHO POSTIHNUTIA OSÔB .....	59
HYPOTÉZA PREDSTAVENÉHO KONTAKTU NA SLOVENSKU: PRVÉ VÝSLEDKY A PRVÉ SKLAMANIA ..	59
TEST TŘÍ PŘÁNÍ U DĚTÍ S VÝUKOVÝMI A VÝCHOVNÝMI POTÍŽEMI .....	59
OSOBNOSTNÉ, RODINNÉ A SITUAČNO-MOTIVAČNÉ FAKTORY PRAVIDELNÉHO PITIA U VYSOKOŠKOLÁKOV .....	60
FIRST RESULTS OF THE SLOVAK VERSION OF THE POSTPARTUM BONDING QUESTIONNAIRE .....	60
PSYCHOMETRICKÉ VLASTNOSTI DOTAZNÍKOV NA MERANIE ČRTOVEJ EMOCIONÁLNEJ INTELIGENCIE DETÍ A ADOLESCENTOV .....	61
STRESS COPING IN PATIENTS WITH INFLAMMATORY BOWEL DISEASES .....	61
VLIV METODY KARTOGRAFICKÉ VIZUALIZACE NA ZAPAMATOVÁNÍ A PŘESNOST PROSTOROVÉ LOKALIZACE CÍLOVÝCH OBJEKTŮ: EMPIRICKÁ STUDIE OVĚŘUJÍCÍ MOŽNOST UŽITÍ SMÍŠENÉHO VÝZKUMNÉHO DESIGNU .....	62
ÚČASTNÍCI MOBINGU .....	62
ŠKÁLA SEBAREGULAČNÝCH VLASTNOSTÍ VYSOKOŠKOLÁKOV .....	63
<b>POKYNY PRO PŘÍSPĚVATELE DO SBORNÍKU .....</b>	<b>64</b>



## ÚVODNÍ SLOVO

Vážené kolegyně, vážení kolegové,

Když se v roce 1998 sešly dvě či tři desítky psychologů na půdě Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, byla jejich cílem neformální výměna poznatků souvisejících se zkoumáním osobnosti v sociálních podmínkách. Setkání probíhalo ve velmi přátelském a „seminárním“ duchu.

Shledání bylo chápáno jako obohacující, a tak došlo k úvaze o jeho každoročním opakování. Letos budeme svědky již 18. ročníku odborného setkání, jež se postupem doby transformovalo v respektovanou mezinárodní konferenci s trvalým názvem „Sociální procesy a osobnost“.

K organizování konference se přihlásily (k původním dvěma brněnským institucím) dvě významná slovenská vědecká pracoviště a stalo se dobrou tradicí, že se tyto instituce střídají v zajišťování jednotlivých ročníků konference, které se většinou konají na různých místech našich obou republik.

Zástupci všech čtyř spolupořadatelů (abecedně: Psychologický ústav AV ČR, Psychologický ústav FF MU v Brně, Spoločenskovedný ústav SAV v Košicích a Ústav experimentálnej psychológie SAV v Bratislavě) tvoří jeden organizační tým a určují základní trend konferencí.

Je nám ctí, že letošní rok pořádáme (Psychologický ústav Filozofické fakulty Masarykovy univerzity) tuto konferenci v Brně s podtitulem „Otázky a výzvy“, neboť ty jsou hlavním smyslem výzkumné práce.

*prof. PhDr. Mojmír Svoboda, CSc.*

**STŘEDA, 9. ZÁŘÍ 2015**

**ZVANÁ PŘEDNÁŠKA: Fading majority cultures: effects of transnationalism and demographic developments on the acculturation of immigrants**

JAN PIETER VAN OUDENHOVEN

*University of Groningen*

Processes of globalization, migration and increasing cultural diversity within nations have resulted in a growing need to understand intercultural relations in plural societies. Accordingly, in my talk I will highlight the relations between immigrants and host societies and consider how social and demographic changes may affect acculturation and intercultural relations and shape future psychological theory and research in these areas. Based on a combination of empirical data and informed speculation, I will discuss three significant changes. First is the growing importance of transnational relations due to a large degree to faster and cheaper forms of communication and traveling. A second important factor is changing demographics characterised by the growth of megacities and the increasing proportion of first and second generation of immigrants in contemporary immigration nations and – consequently - the diminishing size of native majority groups. Third is the greater acceptance of a global culture, which is shaped by globalisation and coloured by local multi-ethnic characteristics and creolisation processes in each immigration country.

**BLOK 1**

**AKO JE KOMU „SVETA ŽIŤ“: POZNÁMKY K PSYCHOLÓGII CHUDOBY**

JOZEF VÝROST

*Spoločenskovední ústav SAV, Košice*

Aktuálne analýzy vývoja chudoby vo svete (napr. NASA, OECD, OXFAM, Red Cross) ukazujú, že v dôsledku nadmerného využívania zdrojov a ich nerovnomerného rozdeľovania sa nožnice medzi bohatšou a chudobnejšou populáciou ďalej otvárajú. Zastúpenie strednej triedy, od obdobia priemyselnej revolúcie základného piliera spoločnosti, sa výrazne oslabuje. Profil chudoby produkuje pôsobenie viacerých faktorov, vo vyspelých krajinách najmä ekonomická aktivita osôb, štruktúra a veľkosť domácností, vek a regionálne rozdiely. Sociálna psychológia môže obohatiť komplexný pohľad na tento jav aj tým, že študuje vývoj a aktuálny stav postojov k chudobe v rôznych krajinách: pre ilustráciu budú v príspevku použité údaje Špeciálneho Eurobarometra č. 321 z roku 2009 a prieskumu CETELEM z roku 2015. Alebo aj analýzou toho, ako chudobnejšia časť spoločnosti vníma seba, svoju životnú situáciu a prostredie/spoločnosť: pre ilustráciu budú použité údaje, získané od 291 686 respondentov 1. – 6. kola Európskej sociálnej sondy (European Social Survey). V závere sa rozvíjajú úvahy o možnostiach naplňovania humanistického poslania psychológie aj v praktických prístupoch k problému chudoby.

**Kľúčová slova:** chudoba, postoje k chudobe, vnímanie životnej situácie, vnímanie spoločnosti

## ÚLOHA SERENDIPITY VO VEDECKOM MYSLENÍ

IMRICH RUISEL

*Ústav experimentálnej psychológie SAV, Bratislava*

Serendipita predstavuje "šťastnú náhodu" alebo "príjemné prekvapenie". Pojem do literatúry zaviedol anglický literát Horace Walpole podľa perzskej rozprávky z 10. storočia. Jej hrdinovia na cestách objavovali náhodou a dôvtipom niečo, čo nehľadali. Do vedeckého myslenia v 19. storočí zaviedol tento pojem chemik Eduard Solly. Serendipita je spojená s takými významnými objavmi, ako bol zákon gravitácie I. Newtona, objav penicilínu A. Fleminga, mikrovlnnej trúby P. Spencera a podobne. V súčasnosti sa o serendipite diskutuje pri úvahách o úlohe náhody vo vede. Neraz sa prehliada úloha dôvtipu pri spájaní zdanlivo neutrálnych faktov tak, aby priniesli hodnotné závery. Preto úspešní vedci prostredníctvom serendipitných javov môžu generovať aktivity, ktoré prinesú významné poznatky. V podstate dochádza k prepojeniu cieleného poznávania s nečakanou náhodou. K serendipite dochádza najmä u vedcov spoločne pracujúcich v prostredí, ktoré aktivuje komunikáciu, hľadanie výskumných alternatív a objavovanie nových aplikácií. Často vyvoláva výrazný pokrok v poznávaní, čo neraz vedie k rozvoju nových technológií.

**Klíčová slova:** myslenie, serendipita, rozhodovanie, náhoda

## JAK MOC JE LIDSKÁ ŘEČ STARÁ?

JAN KRÁSA

*Katedra psychologie, Pedagogická fakulta, Masarykova Univerzita*

V současných diskuzích o vzniku lidské řeči se stále více prosazuje evoluční psychologie. S ní vstupují do oblasti, kterou tradičně spravovala (spolu s vývojovou psychologií) kognitivní psychologie, argumenty etologické, sociobiologické, anatomické, genetické, ba i klimatologické a ekologické. Hledat dnes počátky řeči vyžaduje syntézu mnoha, na první pohled od sebe velmi odlišných, poznatků. Jedním z takových nepravděpodobných spojení je i vztah mezi vynálezem kompozitních nástrojů (např. oštěp s kamenným hrotem) a vznikem jednoho z plánů řeči - narativního plánu. Autor příspěvku představí doplněnou teorii S. H. Ambrose, která hledá vzájemné příčinné vazby mezi osvojením si jistých technologických postupů (tvorba kompozitních nástrojů) a vznikem nových kognitivních modulů, které se staly základem pro další rozvoj mj. sociálních vztahů našich předků. Současné možnosti datace pravěkých artefaktů díky této teorii patrně umožňují nepřímo datovat také procesy psychické, které jsou z podstaty archeologicky přímo nedochovatelné. Je možné vznik narativního plánu jazyka (narativního modulu) posunout na počátek středního paleolitu (před 300 000 lety) a vložit jej do úst *H. heidelbergensis*? Nebo lze nalézt alternativní výkladové modely, které se při výkladu vzniku kompozitních nástrojů bez účasti verbálních procesů obejdou?

**Klíčová slova:** kognitivní procesy, verbální procesy, kognitivní moduly, evoluční psychologie, narativní plán jazyka, kompozitní nástroje, střední paleolit

**ČRTOVÁ EMOCIONÁLNA INTELIGENCIA VO VZŤAHU K ŽIVOTNEJ SPOKOJNOSTI**

VLADIMÍR SALBOT, EDITA SLUŠNÁ

*Pedagogická fakulta UMB v Banskej Bystrici*

Príspevok analyzuje vzťah črtovej emocionálnej inteligencie k životnej spokojnosti s hlavným cieľom overiť konštruktovú validitu dotazníka črtovej emocionálnej inteligencie (Trait Emotional Intelligence Questionnaire, TEIQue, K.V.Petrides, 2001, 153-položiek) na vzorke 17-18-ročných adolescentoch. Ďalším cieľom je overiť reliabilitu (v zmysle vnútornej konzistencie a split-half reliability) dotazníka TEIQue.

**Kľúčová slova:** črtová emocionálna inteligencia, životná spokojnosť, konštruktová validita, reliabilita

**DOTAZNÍK KVALITY ŽIVOTA SENIORŮ OPQOL-35 (ČESKÁ VERZE)**

JIRÍ MAREŠ

HYNEK CÍGLER

*Lékařská fakulta UK v Hradci Králové**Fakulta sociálních studií MU v Brně*

Dotazník OPQOL-35 (Older People's Quality of Life Questionnaire.) vznikl ve Velké Británii a jeho autorkou je Ann Bowlingová z University College London v Londýně. Dotazník vychází z předpokladu, že kvalita života je multidimenzionální pojem a v originální verzi umožňuje hodnotit kvalitu života pomocí osmi proměnných. Se souhlasem autorky originální verze byl dotazník přeložen do češtiny. Dotazník byl ověřen na souboru 482 respondentů. Celkem 212 respondentů (44,0 %) bylo ve věku 60–69 let, 165 (34,2 %) ve věku 70–79 let a 104 (21,6 %) bylo starší než 80 let. Faktorová analýza identifikovala u české verze sedm faktorů: 1. zdraví, samostatnost, čínorodost seniora, 2. finanční situace seniora, 3. rodina a bezpečné zázemí, 4. osamění seniora, 5. spokojenost se životem, 6. pozitivní přístup k životu, 7. úloha víry a náboženství v životě seniora. Česká verze má uspokojivou validitu (Cronbachovo alfa 0,726–0,905) i validitu. Tato delší verze je vhodná pro výzkumné účely. Pro rutinní použití v praxi jsme připravili zkrácenou verzi, kterou nyní ověřujeme.

**Kľúčová slova:** kvalita života, seniori, diagnostika

## ČTVRTEK, 10. ZÁŘÍ 2015

**SYMPOSIUM 1: Temperament & Character Inventory - vlastnosti, využitelnost' a obmedzenia multidimenzionálneho inventória pre adolescentov (TCI-A) a dospelých (TCI-R) vo výskume a diagnostike**

### **ZÁKLADNÍ PSYCHOMETRICKÉ VLASTNOSTI A TESTOVÁ-RETESTOVÁ RELIABILITA ČESKÉ VERZE DOTAZNÍKU TCI-A**

LUCIE BAJNAROVÁ, ANTON HERETIK

*Psychologický ústav, Filozofická fakulta MU, Brno*

Práce ověřuje základní psychometrické charakteristiky české verze Cloningerova osobnostního dotazníku pro adolescenty (TCI-A). Výzkumný soubor tvořilo celkově 211 adolescentů ve věku 13-18let, z toho 104 se účastnilo pilotní studie a 107 hlavní studie. Míra vnitřní konzistence hlavních škál byla uspokojivá ( $\alpha = 0,79 - 0,91$ ). Nicméně problematická byla vnitřní konzistence některých faset (NS4, RD4). Testová-retestová reliabilita byla rovněž uspokojivá. Metodou analýzy hlavních komponent jsme extrahovali pouze 6 faktorů s eigenvalue  $\geq 1$ , což je v rozporu s předkládaným teoretickým modelem. Faktorová řešení pro temperament a charakter samostatně však Cloningerovu modelu odpovídají. Souhrnem lze říci, že reliabilita dotazníku TCI-A byla potvrzena. Před použitím inventáře v praxi je potřeba ověřit jeho validitu.

**Klíčová slova:** TCI-A, reliabilita, adolescence

### **POROVNANIE RELIABILITY SLOVENSKEJ A ČESKEJ VERZIE TCI-A**

MICHAL HAJDÚK, ANJA MUSTAGRUDIČ

LUCIE BAJNAROVÁ

*Katedra psychológie, Filozofická fakulta UK*

*Psychologický ústav, Filozofická fakulta MU, Brno*

Príspevok referuje o prvotných výsledkoch štandardizácie Temperament – Character Inventory – Adolescent (TCI-A) na Slovensku a v Čechách. Cieľom štúdie bolo porovnanie vnútornej konzistencie slovenskej a českej verzie dotazníku TCI-A. Výskumný súbor tvorilo 311 adolescentov (100 zo Slovenska a 211 z Čiech). Vnútoraná konzistencia pre sedem hlavných charakterových a temperamentových dimenzií sa v slovenskej verzii pohybovala od 0,715 do 0,864. V českej verzii boli hodnoty vnútornej konzistencie v rozsahu od 0,784 do 0,898. Vnútoraná konzistencia pre jednotlivé faceti bola podstatne nižšia, čo bolo spôsobené počtom položiek. V rámci analýz sme porovnávali korelačné matice dimenzií TCI-A pre slovenskú a českú verziu. Prvotné výsledky naznačujú, že hlavné temperamentové a charakterové dimenzie sú pre populáciu adolescentov dostatočne vnútorne konzistentné. Implikácie pre nasledujúci výskum a prípadnú úpravu problematických položiek sú diskutované.

**Klíčová slova:** osobnostné črty, temperament, charakter, TCI-A, reliabilita

## **POROVNÁNÍ TEMPERAMENTOVÝCH A CHARAKTEROVÝCH DIMENZÍ U ADOLESCENTŮ S PORUCHAMI CHOVÁNÍ A BĚŽNÉ POPULACE S POMOCÍ TCI-A**

IRENA KOŠÍČKOVÁ

*Psychologický ústav, Filozofická fakulta MU, Brno*

Příspěvek se zabývá porovnáním osobnosti dětí s poruchami chování a dětí bez poruch chování pomocí inventáře TCI-A. Studie se zaměřuje na odhalení odlišností v dimenzích osobnosti dle Cloningerova modelu mezi dětmi s poruchami chování a dětmi bez poruch chování. Dále se zabývá měřením emocionality a kvality života dětí a adolescentů. Výzkumný soubor zahrnoval 40 dětí s poruchami chování a 40 dětí bez poruch chování. Bylo využito kvantitativních metod – nového inventáře TCI-A, dále PANAS-C a PedsQL. Výsledkem studie byla zjištění, že mezi zkoumanými skupinami existuje signifikantní rozdíl v dimenzích Cloningerova modelu osobnosti. Děti s poruchami chování skórovaly níže v dimenzi HA – vyhýbání se poškození, výše v dimenzi NS – vyhledávání nového a v dimenzi ST – sebepřesazení. Návazně byla provedena konfrontace výsledků studie s odbornou literaturou, jejímž výsledkem bylo, že zejména dimenze NS – vyhledávání nového by mohla být nadějným prediktorem pro rozvoj poruchy chování u dětí a adolescentů.

**Klíčová slova:** inventář TCI-A, osobnost, temperament, charakter, poruchy chování

## **SEBAPOSÚDENIE TEMPERAMENTOVÝCH A CHARAKTEROVÝCH ČŔT A ICH POSÚDENIE DRUHOU OSOBOU (DOSPELÉ DIEŤA-RODIČ) S POUŽITÍM TCI-R**

ANTON HERETIK, MICHAELA MARUNIAKOVÁ, MÍCHAL HAJDÚK

*Katedra psychológie, Filozofická fakulta UK*

Úvod: Porovnanie zhody sebahodnotenia a hodnotenia inou osobou je dôležité nielen z hľadiska hodnotenia validity sebaopisujúcich osobnostných inventárov, ale má praktické diagnostické využitie aj z hľadiska konfrontácie zhody a rozdielov v sebaopisovaní a opísaní druhou osobou. Temperament & Character Inventory-Revised (TCI-R) je vo výskume aj diagnostike často využívaný metóda na meranie osobnostných čŕt, ale chýbajú štúdie, ktoré by skúmali vzťah sebaopisovania a hodnotenia informantom pre tento multidimenzionálny inventár. Metódy: Temperament and Character Inventory (TCI-R) vyplnilo o sebe 80 participantov (Vek: M=25, SD=5,3) ktorí boli s tou istou metódou hodnotení 80 rodičmi (Vek: M=50, SD=6,3). Výsledky: Zistili sme miernu až veľmi vysokú mieru zhody medzi posúdením svojej osoby a posúdením blízkym človekom. Najvyššia miera zhoda bola zistená pre Vyhľadávanie nového a najnižšia pre Sebariadenie. Celkovo sa vyššie miery zhody zistili pre temperamentové ako charakterové čŕty. Zistili sme aj niektoré výrazné rozdiely v miere zhody na úrovni facetov hlavných dimenzií, a našli sme aj viaceré štatisticky významné rozdiely v priemerných hrubých skóre danej čŕty/facety. Diskusia: Výsledky diskutujeme v kontexte využiteľnosti TCI-R ako metódy na hodnotenie inej osoby. Diskutujeme aj zistenie, že posudzovatelia (rodičia) priemerne nižšie hodnotili najmä všeobecne želateľné vlastnosti ako Sebariadenie či Spolupráca. Záver: TCI-R je možné využiť aj ako metódu posúdenia druhej osoby, s rizikom, že niektoré osobnostné prejavy sa ťažšie identifikujú, ale s predpokladanou výhodou nestrannejšieho posúdenia niektorých (najmä charakterových) čŕt druhou osobou, čo je ale potrebné overiť v ďalšom výskume.

**Klíčová slova:** Temperament and Character Inventory, TCI-R, Osobnost, hodnocení seba-hodnocení druhou osobou

## **SYMPOSIUM 2: Kvalita života dětí a adolescentů po léčbě onkologického onemocnění: výsledky druhé etapy longitudinální studie QOLOP**

### **THE BRNO QUALITY OF LIFE LONGITUDINAL STUDY OF PEDIATRIC ONCOLOGY PATIENTS**

TOMÁŠ KEPÁK

*Klinika dětské onkologie LF MU a FN Brno*

Díky pokrokům v léčbě nádorových onemocnění dětí a mladistvých dnes dosahuje dlouhodobých remisí onemocnění většina pacientů. Se vzrůstajícím počtem vyléčených pacientů se do popředí zájmu dostávají pozdní následky protinádorové terapie a s nimi související kvalita přežití. V první části studie uvádíme přehled současných poznatků o pozdních následcích onkologické léčby a hlavních témat řešených ve vztahu ke kvalitě života bývalých pacientů. Ve druhé části podáváme informaci o longitudinální studii kvality života dětí po léčbě nádorového onemocnění, The Brno Quality of Life Longitudinal Study of Pediatric Oncology Patients ("qolop"), a jejích hlavních výsledcích z první etapy.

**Klíčová slova:** nádorová onemocnění, dětský věk, pozdní následky léčby, kvalita života, longitudinální studie

## **LONGITUDINÁLNÍ TRENDY V EMOČNÍ POHODĚ ADOLESCENTŮ A MLADÝCH DOSPĚLÝCH PO LÉČBĚ ONKOLOGICKÉHO ONEMOCNĚNÍ V DĚTSKÉM VĚKU**

MAREK BLATNÝ, MARTIN JELÍNEK

*Psychologický ústav AV ČR, v.v.i.*

Příspěvek se zabývá subjektivně udávanou kvalitou života a emoční pohodou bývalých pacientů po léčbě onkologického onemocnění v dětském věku. Soubor tvořilo 65 osob (33 dívek) ve věku 12-25 let (průměrný věk = 17.54). Kvalita života (Minneapolis-Manchester Quality of Life Instrument, MMQL) a emoční pohoda (Sebeposuzovací škála dětské depresivity, CDI) byly zjišťovány dvakrát, nejprve s odstupem 2 – 5 let od léčby a dále s odstupem 5 – 8 let od léčby. V první sub-studii jsme se zabývali změnami v kvalitě života a emoční pohodě u nediferencovaného souboru bývalých onkologických pacientů. Nebyly nalezeny výraznější rozdíly v úrovni charakteristik sledovaných v prvním a druhém měření s výjimkou životní spokojenosti. V této charakteristice sice došlo k signifikantnímu poklesu, nicméně úroveň životní spokojenosti ve druhém měření byla stále srovnatelná se zdravou populací. Ve druhé sub-studii jsme pomocí shlukové analýzy na datech z CDI ze dvou opakovaných měření identifikovali tři skupiny bývalých onkologických pacientů: osoby, jejichž emoční pohoda je trvale vysoká (67 %), osoby, u nichž došlo ke snížení emoční pohody (17 %), a osoby, u nichž došlo ke zvýšení emoční pohody (16 %). Ze sledovaných proměnných (pohlaví, věk, aspekty výchovy, typ diagnózy, závažnost následků léčby) predikuje změny v emoční pohodě pouze závažnost pozdních následků léčby: nízká závažnost pozdních následků léčby přispívá spíše trvale vysoké emoční pohodě, případně je předpokladem zlepšení emoční pohody. Zhoršení emoční pohody je spojeno se závažnými následky

léčby. Studie upozornila na existenci rizikových skupin adolescentů a mladých dospělých po léčbě onkologického onemocnění v dětském věku a poukázala na vhodnost provádět screeningové vyšetření míry distresu v rámci běžných kontrolních vyšetření.

**Klíčová slova:** bývalý onkologičtí pacienti, longitudinální studie, emoční pohoda, vývojové trendy

## **COPINGOVÉ STRATEGIE U DĚTÍ A ADOLESCENTŮ PO LÉČBĚ ONKOLOGICKÉHO ONEMOCNĚNÍ A JEJICH VZTAH K VÝSKYTU DEPRESIVNÍ SYMPTOMATOLOGIE**

TEREZA BLAŽKOVÁ

*Katedra psychologie, Fakulta sociálních studií MU*

Pediatrické onkologické onemocnění je velkým zdrojem zátěže, se kterým se diagnostikované děti a dospívající musí vyrovnat. Způsob, jakým dokáží tyto náročné životní situace zvládnout, může mít velký vliv na jejich prožívání a následně zvládání zátěže v běžném životě. Cílem studie je zjistit, které copingové strategie dospívající využívali během onemocnění a jeho léčby a které využívají několik let po vyléčení a souvislost těchto využívaných copingových strategií s mírou depresivní symptomatologie. Do výzkumného souboru bylo zařazeno 65 dospívajících a mladých dospělých po léčbě pediatrického onkologického onemocnění ve věku 15-25 let, kteří byli v době testování minimálně 4 roky v remisi onemocnění. Pro zjištění copingových strategií a míry depresivní symptomatologie byl administrován dotazník KIDCOPE a CDI (Children's Depression Inventory). Zpracování dat bylo provedeno pomocí SPSS s využitím deskriptivní statistiky a korelací. Výsledky poukazují na častější využití aktivních copingových strategií u dívek, a to jak v průběhu nemoci, tak v současném životě při zvládání každodenních situací. V souvislosti s mírou depresivní symptomatologie byly nalezeny signifikantní negativní vztahy především s využitím aktivních strategií a pozitivní vztahy s využitím některých vyhýbavých strategií. Korelace ukazují také na negativní vztah mezi depresivní symptomatologií a rezignací během onemocnění a jeho léčby. Celkově se tedy zdají být ve vztahu k depresivní symptomatologii více užitečné aktivní copingové strategie, přičemž výsledky naznačují, že v určitých situacích, jako je např. onkologické onemocnění, mohou být užitečné i některé vyhýbavé strategie.

**Klíčová slova:** pediatrické onkologické onemocnění, děti a dospívající po léčbě onkologického onemocnění, zvládání zátěže, depresivní symptomatologie

## **POSTTRAUMATICKÝ STRES A ROZVOJ U DĚTÍ PO LÉČBĚ ONKOLOGICKÉHO ONEMOCNĚNÍ**

VERONIKA KOUTNÁ

*Psychologický ústav AV ČR, v.v.i.*

Cílem této studie je analyzovat souvislosti posttraumatického stresu (PTS) a posttraumatického rozvoje (PTR, ve smyslu benefit finding) s vybranými psychologickými proměnnými a zdravotními údaji u dětí a adolescentů po léčbě onkologického onemocnění. Studie se skládá ze dvou částí. Do korelační studie bylo zařazeno 85 a do longitudinální studie 65 dětí a adolescentů po léčbě onkologického onemocnění ve věku 12-25 let a v remisi onemocnění v délce trvání minimálně 1 rok (T1). Druhá fáze (T2) proběhla s časovým odstupem tří let. Respondentům byly administrovány sebesposuzovací dotazníky zjišťující



symptomy PTS, PTR, depresivní symptomatologii, negativní prožívání, sebehodnocení a aspekty rodičovské výchovy. Údaje o zdravotním stavu (závažnost pozdních následků a typ prodělaného onemocnění) byly doplněny lékařem. Data byla analyzována pomocí korelací a regresní analýzy. Pro symptomy PTS byl zjištěn pozitivní vztah s negativním prožíváním a depresivní symptomatologií a negativní vztah se sebehodnocením. Pro PTR byl nalezen pozitivní vztah se sebehodnocením a věkem při diagnostikování onemocnění a negativní vztah s depresivní symptomatologií. Vzájemný vztah PTS a PTR prokázán nebyl. Za prediktor PTR (T2) lze regresní analýzou označit vřelost rodičů ve výchově (T1). Pro symptomy PTS nebyl mezi sledovanými proměnnými nalezen žádný průkazný prediktor. Výsledky naznačují, že výskyt a rozvoj symptomů PTS u adolescentů po léčbě onkologického onemocnění je více ovlivňován psychologickými faktory emočního prožívání, zatímco výskyt posttraumatického rozvoje více souvisí se sociálními faktory stylu výchovy.

**Klíčová slova:** děti a adolescenti po léčbě onkologického onemocnění, posttraumatický stres, posttraumatický rozvoj, benefit-finding

### **SYMPOSIUM 3: Kognitivne a sociálne aspekty rozhodovacích procesov**

#### **VIAC HLÁV, VIAC RACIONALITY? VPLYV POČTU ROZHODOVATEĽOV A KONZULTANTOV NA VÝSKYT INTUITÍVNYCH ODPOVEDÍ**

LENKA KOSTOVIČOVÁ, KATARÍNA DUDEKOVÁ

*Ústav experimentálnej psychológie SAV, Bratislava*

Zatiaľ čo u individuálnych volieb je výskyt omylu konjunkcie mimoriadne frekventovaný, nedávne štúdie naznačujú, že v prípade sociálnej interakcie - konkrétne konzultácie riešení - podiel nesprávnych automatických odpovedí klesá. Sociálne vplyvy na mieru kognitívnej reflexie, t.j. schopnosti potlačiť automatické intuitívne odpovede a zapojiť analytické myslenie, boli dosiaľ málo preskúmané. A preto sme dizajn východiskového výskumu, zameraného na riešenia tzv. „Linda problému“ samostatne a po konzultácii (s rôznym počtom participantov), obohatili o analýzu odpovedí v Teste kognitívnej reflexie a o komparáciu individuálnych a skupinových výsledkov. Zároveň sme sa pozreli na komunikovanie úrovne subjektívnej istoty odpovedí, ktoré sa v procese rozhodovania skupín javí byť dôležité. Zistenia našej experimentálnej štúdie (N = 215) nie sú v súlade s predpokladom „viac hláv, viac racionality“. Nenašli sme individuálne rozdiely vzhľadom na socio-demografické charakteristiky, avšak ako kľúčové faktory výskytu intuitívnych odpovedí sme identifikovali úroveň subjektívnej istoty, vyváženosť diskusie z hľadiska podielu jednotlivých členov a demonštrovanie správneho riešenia. Hlavné implikácie sa týkajú ekologickej validity výskumov kognitívnych omylov a praktických odporúčaní pre rozhodovacie situácie skupín a ich členov v rámci osobného i profesionálneho života.

**Klíčová slova:** skupinové rozhodovanie, konzultácia, intuitívne odpovede, omyl konjunkcie, kognitívna reflexia

**EFEKTY KONTEXTU V ROZHODOVANÍ STARŠÍCH A MLADÝCH DOSPELÝCH**

MÁRIA VANSÁČOVÁ, VIERA BAČOVÁ

*Ústav experimentálnej psychológie SAV, Bratislava*

V našom výskume sme zistili, že starší participanti (N=106; 59-79 rokov) podliehali efektom kontextu vo väčšej miere ako mladí dospelí participanti (N=102; 18-23 rokov). V rozpore s predchádzajúcimi zisteniami, starší dospelí mali tendenciu podľahnúť efektu atraktivity aj vtedy, ak im boli oblasti rozhodovania známe. Okrem toho naše zistenia tiež ukazujú, že seniori prežívali vyššiu mieru finančného stresu v porovnaní s mladými dospelými a boli viac náchylní odkladať svoje finančné rozhodnutia.

**Kľúčová slova:** rozhodovanie seniorov, efekt atraktivity, efekt kompromisu**ŠTÝLY ROZHODOVANIA NESPROSTREDKÚVAJÚ VZŤAH MEDZI PERCIPOVANÝM STRESOM A SUBJEKTÍVNE HODNOTENOU EFEKTIVITOU ROZHODOVANIA**

LUKÁŠ PITEL, JITKA GURŇÁKOVÁ, PETER HALAMA

*Ústav experimentálnej psychológie SAV, Bratislava*

Dotazník Melbourne Decision Making Questionnaire (MDMQ) je jednou z najpoužívanějších metodík na zisťovanie štýlov rozhodovania. Vychádza z teórie konfliktu, podľa ktorej úroveň stresu pri rozhodovaní má za následok úroveň uplatnenia adaptívneho, resp. maladaptívnych štýlov rozhodovania, čo sa prejaví na celkovej efektivite rozhodovania. Naša štúdia má za cieľ testovať teóriu konfliktu prostredníctvom overenia mediačného efektu štýlov rozhodovania vo vzťahu medzi vnímaným stresom a subjektívnou efektivitou rozhodovania (SER). Dáta boli zozbierané v roku 2010 u slovenských zdravotníkov: zdravotných sestier, záchranárov a záchranárskych operátorov (N=206, priemerný vek 39,4 roka, SD 9,5 roka, 22,5% muži). Vnímaný stres bol meraný 10-položkovou verziou dotazníka Perceived Stressed Scale, štýly rozhodovania dotazníkom MDMQ a SER vizuálnou analógovou škálou formou 100-mm úsečky. Vnímaný stres bol negatívne asociovaný so SER ( $r=0,32$ ;  $p<0,001$ ). Zo štyroch štýlov rozhodovania boli iba dva (hypervigilancia a prokrastinácia) štatisticky významne asociované zároveň s vnímaným stresom aj s SER. Z nich ani u jedného nebol mediačný efekt potvrdený. Hoci sebavýpoved'ový a prierezový charakter štúdie a značný konceptuálny prienik medzi premennými sú limitujúcimi faktormi, výsledky štúdie sponchybňujú validitu teórie konfliktu v pozadí MDMQ.

**Kľúčová slova:** štýly rozhodovania, percipovaný stres, teória konfliktu

## SKÚSENOŠŤ V (INTUITÍVNOM) ROZHODOVANÍ

VLADIMÍRA ČAVOJOVÁ, EVA BALLOVÁ MIKUŠKOVÁ, RÓBERT HANÁK

*Ústav experimentálnej psychológie SAV, Bratislava*

V príspevku sumarizujeme zistenia niekoľkých našich štúdií, ktoré skúmali intuitívne vs. analytické rozhodovaním v rôznych doménach (učiteľstvo, manažment, personalistika) a akú rolu v tomto rozhodovaní zohráva vek a skúsenosti (expertnosť). Na rozdiel od predchádzajúcich výskumov sme našli len slabú, alebo žiadnu preferenciu analytického kognitívneho štýlu u starších participantov – vzťah medzi starším vekom a analytickým kognitívnym štýlom sme nenašli ani u všeobecnej populácie (Ballová Mikušková, Hanák, & Čavojová, 2015), ani u profesie učiteľov (Bencová, 2015). Rozdiely medzi intuitívnym a analytickým rozhodovaním sme overovali aj experimentálne. Pri navodení intuitívneho rozhodovania pomocou časového stresu sme nenašli rozdiely v rozhodovaní manažérov (Hanák, Čavojová, & Ballová Mikušková, 2012) ani učiteľov (Klinovská, 2015). Na druhej strane, zdá sa, že skúsenosť, ktorú môžu participantí využiť pri riešení úlohy, spolu s preferenciou k intuícii súvisí s menším vyhľadávaním informácií (Čavojová & Hanák, 2014).

**Kľúčová slova:** intuícia, analytické rozhodovanie, skúsenosť, vek, experti

## SUBJEKTÍVNE HODNOTENIE EFEKTIVITY ROZHODOVANIA ZDRAVOTNÍCKYCH ZÁCHRANÁROV: SKUTOČNOSŤ ALEBO FIKCIA?

JITKA GURŇÁKOVÁ, MARTIN SEDLÁR

*Ústav experimentálnej psychológie SAV, Bratislava*

Naturalistický výskum rozhodovania, podobne ako veľká časť iných psychologických výskumov, sa často opiera o subjektívnu výpoveď respondenta o jeho správaní, ako o jediný zdroj informácií. Na druhej strane - objektívne hodnotenie a porovnávanie výkonu zdravotníckych profesionálov v reálnych - jedinečných, komplexných a rýchlo sa meniacich situáciách, by bolo extrémne komplikované. Využili sme preto príležitosť sledovať a porovnávať výkon 68 posádok ZZS s rôznou úrovňou praxe a kvalifikácie na medzinárodnej súťaži Rallye Rejvíz 2015. Tento príspevok predstavuje prvý pokus o overovanie ekologickej validity subjektívnych výpovedí o vlastnej efektivite rozhodovania v práci a hodnotenia vlastného výkonu vedúcim zásahu bezprostredne po sledovanej súťažnej úlohe. Tieto výpovede sú porovnané s objektívnym hodnotením výkonu posádky medicínskymi expertmi – rozhodcami na súťaži. Tento príspevok je súčasťou riešenia projektu VEGA 2/0080/14: Rozhodovanie v emočne náročných situáciách: Výskum makrokognícií a emócií v paradigme naturalistického rozhodovania.

**Kľúčová slova:** naturalistické rozhodovanie, sebahodnotenie efektivity rozhodovania, ekologickej validita, zdravotnícki záchranári

**SYMPOSIUM 4: Chování zdraví podporující a zdraví ohrožující: determinanty a konsekvence****ŽIVOTNÍ STYL A CHOVÁNÍ SOUVISEJÍCÍ SE ZDRAVÍM DOSPĚLÝCH A SENIORŮ V ČR**

JAROSLAVA DOSEDLOVÁ, HELENA KLIMUSOVÁ

*Psychologický ústav, Filozofická fakulta MU, Brno*

Příspěvek zpracovává dílčí úkol výzkumu podporovaného GA ČR (č. 13-19808S). Cílem je srovnat životní styl a chování související se zdravím kohort mladých, středních a zralých dospělých a kohorty seniorů. Celkový počet respondentů tvoří 1498 osob (69% žen) ve věku od 20 do 93 let. Z rozsáhlé dotazníkové baterie byla v rámci studie využita data ze Škály chování souvisejícího se zdravím (Dosedlová, Slováčková, Klimusová, 2013), Inventáře zdravotních stesků Osecké, Řehulkové a Macka (1998), Testu životní orientace (Life Orientation Test – Revised, LOT-R, Scheier, Carver, Bridges, 1994), Dotazníku defenzivního pesimismu (Defensive Pessimism Questionnaire, DPQ, Norem, 2002, Škály duševního zdraví MHC-SF (Keyes, 2005) a Gordonova osobnostního profilu GPP-I (Gordon, 1953, upravil Svoboda, 1999). Shlukovou analýzou jsme pro vybrané kohorty vytvořili typologie založené na empiricky zjištěných faktorech chování souvisejícího se zdravím a navazující analýzou rozptylu jsme posoudili, zda se jednotlivé typy od sebe liší ve vybraných osobnostních charakteristikách. Výsledky autorky diskutují i ve vztahu k předchozím studiím provedeným na souboru VŠ studentů (Slováčková, Dosedlová, Klimusová, 2008).

**Klíčová slova:** životní styl, chování související se zdravím, osobnost**ZDRAVÍ PODPORUJÍCÍ CHOVÁNÍ VE VZTAHU K DUŠEVNÍMU ZDRAVÍ A ŽIVOTNÍM HODNOTÁM**

ALENA SLEZÁČKOVÁ, HELENA KLIMUSOVÁ

*Psychologický ústav, Filozofická fakulta MU, Brno*

Cílem studie je prozkoumat souvislosti zdraví podporujícího chování s mírou duševního zdraví a preferencí životních hodnot. Výzkumný soubor se skládá z 1498 českých respondentů (68% žen, 32% mužů ve věku 15 až 93 let). Použity byly metody Škála zdraví podporujícího chování (Dosedlová a kol., 2011), Škála duševního zdraví MHC-SF (Keyes, 2005), Škála životních hodnot (modif. Rokeach, 1967) a škála pro subjektivní posouzení zdravotních problémů. Online sběr dat probíhal v r. 2014-2015, pro analýzu dat byl použit program SPSS. Korelační analýza odhalila významné vztahy ( $p < 0,01$ ) mezi mírou duševního zdraví a skupinou životních hodnot sdružených do faktorů Harmonie ( $r = 0,196$ ), Úspěch ( $r = 0,132$ ) a Přínos společnosti ( $r = 0,193$ ). Zjištěny byly také významné korelace mezi duševním zdravím a četností subjektivně hodnocených zdravotních problémů ( $r = -0,293$ ;  $p < 0,01$ ). Hierarchická regresní analýza odhalila tři faktory zdraví podporujícího chování coby hlavní nezávislé prediktory duševního zdraví: Udržování duševní pohody (Beta = 0,491;  $p < 0,001$ ), Fyzická aktivita (Beta=0,189;  $p < 0,001$ ) a Pravidelný denní režim (Beta = 0,114;  $p < 0,001$ ). Společně s faktory životních hodnot Přínos společnosti a Harmonie vysvětlují 38% rozptylu duševního zdraví. Výsledky v souladu s celostním přístupem naznačují pozitivní vliv zdraví podporujícího chování na úroveň fyzického i duševního zdraví.

**Klíčová slova:** zdraví podporující chování, duševní zdraví, životní hodnoty

**OPTIMIZMUS A SOCIÁLNÁ OPORA SENIOROV VO VZŤAHU K ICH SPRÁVANIU SÚVISIACEMU SO ZDRAVÍM**

EVA VARGOVÁ, JAROSLAVA DOSEDLOVÁ

MARTIN ŠMÍRA

*Psychologický ústav, FF MU**Katedra psychologie, FSS MU*

Práca je čiastkovou analýzou dát z výskumu „Chování zdraví podporující a zdraví ohrožující: determinanty, modely, konsekvence“. Pojednáva o vplyve vybraných konštruktov optimizmu – dispozičný optimizmus a defenzívny pesimizmus na správanie súvisiace so zdravím. Vplyv daných konštruktov skúmame i vo vzťahu k subjektívne vnímanému zdraviu. Rovnako sme preskúmali správanie súvisiace so zdravím a subjektívne vnímané zdravie vo vzťahu k sociálnej opore. Konkrétne – počtu blízkych osôb, spokojnosti s osobnými vzťahmi a pocitu osamelosti. Na záver sme preskúmali vplyv veku na vyššie uvedené oblasti. Jedná sa o kvantitatívny výskum, ktorého výskumný súbor je zložený zo 171 jedincov – seniorov vo veku 60 až 93 rokov. Pre zber dát boli použité vybrané metódy z komplexnej testovej batérie výskumu: Škála správania súvisiaceho so zdravím, Inventár zdravotných problémov, Dotazník sociálnej opory, Dotazník defenzívneho pesimizmu. Mieru dispozičného optimizmu sme merali pomocou Revidovaného testu životnej orientácie. Najsilnejšie vzťahy sa v prípade všetkých vyššie spomenutých premenných preukázali s faktorom Duševná hygiena. Dispozičný optimizmus a zložky sociálnej opory – počet blízkych osôb a spokojnosť s osobnými vzťahmi preukázali pozitívny vzťah k oblasti duševnej hygieny. Naopak defenzívny pesimizmus a pociťovanie osamelosti vplyvajú na danú oblasť negatívne. Obdobné vzťahy sa preukázali i v oblasti subjektívneho zdravia. Optimistickí jedinci a jedinci spokojní so svojimi vzťahmi uvádzali menej zdravotných problémov v oblasti psychických problémov. Defenzívni pesimisti ako i jedinci často pociťujúci samotu vykazovali psychické problémy častejšie.

**Klíčová slova:** dispozičný optimizmus, defenzívny pesimizmus, sociálna opora, seniori, zdravie, správanie súvisiace so zdravím

**ŽIVOTNÍ STYL A CHOVÁNÍ SOUVISEJÍCÍ SE ZDRAVÍM U ADOLESCENTŮ V ČR**

IVA BUREŠOVÁ, MARTIN JELÍNEK

*Psychologický ústav, Filozofická fakulta MU, Brno*

Studie zpracovává dílčí výsledky rozsáhlého výzkumného záměru podporovaného GA ČR (č. 13-19808S). Jejím cílem je porovnat životní styl a chování související se zdravím v průběhu adolescence. Celkový počet respondentů tvořilo 835 adolescentů (47,4 % žen a 52,6 % mužů) ve věku 12-19 let (35,3 % v období rané a střední adolescence a 64,7 % v období pozdní adolescence). Z rozsáhlé dotazníkové baterie byla v rámci studie využita data ze Škály chování souvisejícího se zdravím (Dosedlová, Slováčková, Klimusová, 2013), Inventáře zdravotních stesků Osecké, Řehulkové a Macka (1998), Škály duševního zdraví MHC-SF (Keyes, 2005) a osobnostního dotazníku BFI (O.P. Donahue, R.I. Kentle, 1991). Shlukovou analýzou jsme vytvořili typologie založené na empiricky zjištěných faktorech chování souvisejícího se zdravím a navazující analýzou rozptylu jsme posoudili, zda se jednotlivé typy od sebe liší ve vybraných osobnostních charakteristikách. Výsledky budou diskutovány i ve vztahu k předchozím studiím provedeným na souboru VŠ studentů (Slováčková, Dosedlová, Klimusová, 2008).

**Klíčová slova:** životní styl, zdraví, chování, typologie, adolescence

## **ANALÝZA BIOLOGICKÝCH A PSYCHICKÝCH MARKERŮ U LIDÍ S CHOVÁNÍM ZDRAVÍ PODPORUJÍCÍM A LIDÍ S CHOVÁNÍM ZDRAVÍ OHROŽUJÍCÍM**

LUBOŠ VAŠINA

*Psychologický ústav, Filozofická fakulta MU, Brno*

Psychický fenomén (SQC – phenomenon) je specifický kvantový fenomén se zcela specifickou konfigurací kvantových vln. Tato studie představuje vstupní etapu do vlastního výzkumného projektu a formování výzkumných strategií v dané oblasti zkoumání složitých psychických jevů v koincidenci s jejich materiálním nositelem, lidským mozkem. V první etapě výzkumu pracujeme se dvěma skupinami lidí, a to s lidmi vykazujícími zdraví podporující chování a s lidmi zdraví poškozující chováním. Pro analýzu biologických markerů jsme použili EEG. Zajímala nás aktivita dorzolaterální a ventromediální části prefrontálního laloku, orbito-frontální kortex, aktivita ACC – přední cingulární kortex, parietální kortex a temporální kortex. Věnujeme pozornost korelaci mezi EEG rytmy při pasivní vizuální stimulaci, kdy mozek je bdělý, ale nemusí se rozhodovat, a vlnou P300 vyvolanou kognitivním řešením oddball úkolu. Analyzujeme, zda se liší lidé s chováním zdraví podporující a lidé s chováním zdraví ohrožující v míře pesimistického nastavení (test ELOT), v míře depresivity (Škála depresivity – BDI II A), v míře úzkostlivosti (STAI X-I, STAI X-II), v míře neuroticismu a impulzivity (Eysenck), v míře hostility spolu s interagujícími rizikovými rysy a negativními charakteristikami zjištěnými dotazníkem GPP-I, Cloningerovým dotazníkem TCI a dotazníkem SSSI (Zuckerman). Zajímá nás korelace mezi EEG rytmy a mírou dispozičně daných negativních psychických fenoménů, diagnostikovaných výše uvedenými psychodiagnostickými metodami. Průběžné výsledky prezentujeme třemi kazuistikami.

**Klíčová slova:** biologické markery, psychické markery, zdraví podporující chování, zdraví ohrožující chování

### **BLOK 2: Osobnost a její kontexty**

#### **OSOBNOST A TEXT: KVANTITATIVNÍ PSYCHOLINGVISTICKÁ ANALÝZA STYLISTICKY DIFERENCOVANÉHO ČESKÉHO TEXTU**

DALIBOR KUČERA

JIŘÍ HAVIGER

*Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích*

*Univerzita Hradec Králové*

Příspěvek se věnuje možnostem aplikace metod kvantitativní psycholingvistiky v rámci psychologických disciplín, zejména psychodiagnostiky. Představuje jak teoretická východiska tohoto přístupu, tak dokumentaci a vybrané výsledky aktuálního výzkumného šetření QPA-FPT 2015. To se zaměřilo na sledování specifických projevů osobnosti pisatele při utváření konkrétních typů textu, následně zpracovávaných pomocí analýzy jejich formální (tj. nesémantické) struktury. Výzkumný vzorek tvořilo 65 studentů PF JU (20 mužů, 45 žen; ~ 21,5 let), kteří dle zadaných kritérií vytvořili dva typy textů, konkrétně stylisticky formální text (motivační dopis) a stylisticky neformální text (dopis z

dovolené), a zároveň vyplnili sadu diagnostických testů (STAI-X, KSAT, SSI a PSSI). V rámci analýzy pak byly všechny texty počítačově zpracovány a popsány v rovině 48 lingvistických charakteristik, zejm. morfologických. Tyto formální charakterizace sestávaly jednak z vyjádření relativní či absolutní četnosti konkrétních znaků (např. užívání 1. osoby), jednak z kombinací těchto znaků (např. 1. osoby singuláru zájmena). Získané výstupy byly poté porovnány s výsledky testové baterie a byly vyjádřeny vztahy mezi jednotlivými proměnnými. Z výsledků šetření vyplynula celá řada klíčových zjištění, která dokumentují nejen vliv, jaký má např. typ textu na jeho morfologickou strukturu, ale také popis souvztažností lingvistických znaků s konkrétními osobnostními charakteristikami pisatele.

**Klíčová slova:** psycholingvistika, text, osobnost, analýza

## **METAKOGNÍCIA VO VZŤAHU DIMENZIÁM OSOBNOSTI**

JARMILA TAKÁČOVÁ

*Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, Filozofická fakulta, katedra psychológie*

V prezentovanej štúdiu sa autorka zaoberá konceptom metakognitívnych kompetencií študentov vo vzťahu k osobnostným faktorom modelu Big Five. Mnoho štúdií potvrdzuje úzky vzťah metakognície k akademickému výkonu. Štúdie zaoberajúce sa vzťahom medzi metakogníciou a dimenziami osobnosti sú pomerne vzácne. Cieľom štúdie bola analýza vzťahu medzi metakognitívnymi spôsobilosťami a osobnostnými dimenziami v snahe pochopiť metakogníciu v kontexte školského fungovania. Hlavnými výskumnými otázkami boli. " Aký je vzťah medzi metakogníciou a osobnostnými dimenziami?" Predikujú tieto dimenzie metakogníciu?" Na analýzu vzťahu medzi metakogníciou a osobnostnými dimenziami modelu Big Five sme použili metódu korelácie a lineárnej regresie. Výskumnú vzorku tvorili študenti stredných a vysokých škôl (N=150). Využili sme slovenskú verziu osobnostného dotazníka NEO päťfaktorový osobnostný inventár a vlastný Inventár metakognitívnych spôsobilostí merajúci faktory metakognitívnej vedomosti a metakognitívnej regulácie. Výsledky potvrdili signifikantný vzťah metakognície k dimenziám svedomitost' a otvorenost', ale nie k dimenziám extravertizácia, priateľnosť a neuroticizmus. Naše výsledky môžu byť prínosné v diagnostickej a poradenskej praxi a pri tvorbe tréningových programov osvojovania efektívnych metakognitívnych kompetencií vo vyučovacom procese.

**Klíčová slova:** metakognitívne spôsobilosti, osobnostné dimenzie, osobnostný model Big Five, štúdium

## **DÁRCOVSTVÍ KRVE A DIMENZE PĚTIFAKTOROVÉHO MODELU OSOBNOSTI**

ZDENĚK MLČÁK

*Ostravská univerzita v Ostravě*

Příspěvek se zabývá problematikou některých osobnostních aspektů dárcovství krve, které jsou konceptualizovány jako dimenze pětifaktorového modelu osobnosti. Dárci krve, muži i ženy, vykazují vyšší úroveň extroverze než nedárci. U mužů dárců se ve srovnání s muži nedárci objevuje vyšší úroveň přívětivosti a u žen dárcyň vyšší úroveň neuroticismu než u nedárcyň.

**Klíčová slova:** dárcovství krve, pětifaktorový model osobnosti

## **OSOBNOST, KREATIVITA A KOMPLEXITA MYŠLENÍ**

LUCIE CHADIMOVÁ

*Masarykova univerzita, Brno*

TOMÁŠ URBÁNEK

*Psychologický ústav AV ČR, v.v.i.*

Prezentovaná studie je zaměřena na vztah kreativity, osobnosti a kognitivní komplexity. Strukturou kognitivních procesů se výzkumníci začali zabývat již od přelomu 20. století a po dlouhou dobu byla zásadním tématem. Výzkum v oblasti kognitivních stylů přinesl mnoho nových poznatků o vztahu osobnosti a specifických kognitivních procesů, jako je vnímání, myšlení, rozhodování, paměť atd. Teorie kognitivní komplexity představují jeden z příspěvků tohoto období, která jsou zaměřena na to, jak jsou kognitivní procesy strukturovány, jak se jejich struktura ovlivňuje efektivitu rozhodování a jak je ovlivněna různými interními nebo externími faktory, jako je pohlaví, věk, osobnost, sociální kontext, časový tlak atd. V první části výzkumu byla provedena korelační analýza faktorů divergentního myšlení a kognitivní komplexity dle přístupu P. Suefelda a P. E. Tetlocka. Figurální a verbální fluence, flexibilita, elaborace a originalita byly měřeny pomocí subtestů Torranceho testu kreativního chování a Guilfordova testu alternativních použití. Kognitivní komplexita byla hodnocena v souladu se skórovacím manuálem integrativní / konceptuální komplexity od Baker-Brown a kol. Dále jsme realizovali korelační studii kognitivní komplexity a osobnostních rysů Big Five (měřeno podle české verze osobnostního inventáře NEO-FFI od Hřebíčkové a Urbánka). V naší prezentaci shrneme hlavní zjištění realizovaných studií a krátce načrtne otázky a hypotézy pro budoucí výzkumy v této oblasti.

**Klíčová slova:** Big Five, kreativita, osobnosti, kognitivní komplexita, integrativní komplexita

## **OSOBNOSTNÉ KORELÁTY RIZIKOVÉHO SPRÁVANIA V KYBERPRIESTORE**

FRANTIŠEK BAUMGARTNER

*Katedra psychologie, Filozofická fakulta Ostravské univerzity, Ostrava*

Príspevok sa zameriava na niektoré prejavy problematickeho používania internetu, konkrétne takých foriem správania vo virtuálnej komunikácii, ktorými jednotlivec ohrozuje iných alebo naopak sám je ohrozovaný inými (zasielanie, resp. prijímanie správ so zámerom ublížiť druhému). Realizovaný empirický výskum sa venoval otázke vzťahu osobnostných charakteristík a miery výskytu problematických javov v elektronickej komunikácii v období adolescencie a mladšej dospelosti. Bol súčasťou širšie koncipovaného projektu, účastníkmi ktorého boli študenti stredných a vysokých škôl z regiónu Ostravy. Ako nástroje merania boli použité Hexaco, ktorý umožňuje zistiť šesť osobnostných črt a Dotazník rizikového správania v kyberpriestore. Výsledky poukazujú na určité súvislosti skúmaných premenných a sú diskutované v kontexte podobne orientovaných výskumov.

**Klíčová slova:** rizikové správanie, kyberpriestor, osobnostné črty, adolescencia, mladšia dospelosť



**BLOK 3: Emoční regulace a seberegulace****OSOBNÁ ZAANGAŽOVANOSŤ NA CIELI A NA BUDÚCNOŠŤ ORIENTO VANÉ EMÓCIE**

LADISLAV LOVAŠ, NIKOLA FABINY

*Katedra psychológie FF UPJŠ*

Cieľom uskutočneného výskumu bolo overenie vzťahu medzi emóciami vyvolanými predstavou dosiahnutia vybraného cieľa a indikátormi osobnej zaangažovanosti na dosiahnutí zvoleného cieľa. Vychádzali sme s odlišenia anticipovaných a anticipačných emócií a zo súčasného chápania osobnej zaangažovanosti na cieľ (goal engagement). Výskumu sa zúčastnilo 133 vysokoškolských študentov, ktorí formou odpovedí na otázky mali vyjadriť nakoľko považujú zvolený cieľ z oblasti štúdia za svoj osobný, nakoľko je pre nich dôležitý a nakoľko považujú za pravdepodobné jeho dosiahnutie. Zároveň mali vyjadriť aké pocity v nich vyvoláva predstava dosiahnutia/nedosiahnutia uvedeného cieľa a čo si myslia, ako sa budú cítiť, ak sa tak stane. Analýza výsledkov potvrdila významný vzťah medzi indikátormi osobnej zaangažovanosti na cieľ a predstavou vyvolanými resp. anticipovanými dominantnými emóciami.

**Kľúčová slova:** cieľová zaangažovanosť, anticipačné emócie, anticipované emócie

**„ODKLADÁM, NESTÍHAM, A PREDSA SOM MACHER“: ANALÝZA KONTROVERZNÉHO KONCEPTU „AKTÍVNEHO PROKRASTINÁTORA“ Z POHLADU ACTION CONTROL THEORY**

TATIANA MALATINCOVÁ

*Psychologický ústav, Filozofická fakulta MU, Brno*

Koncept „aktívnej prokrastinácie“ (Chu & Choi, 2005), podľa ktorého je možné odkladanie povinností využívať na zefektívnenie práce a zvýšenie motivácie, je silne kritizovaný kvôli nedostatočnej empirickej podpore i rozporu so všeobecne prijímanou definíciou prokrastinácie. S využitím výsledkov niekoľkých štúdií (n = 287, 668 a 283) prezentovaných v tomto príspevku sa pokúsime priniesť možné vysvetlenie toho, odkiaľ sa „aktívny“ prokrastinátor vynoril a čím sa reálne líši od klasického, „pasívneho“ prokrastinátora. V každej z našich vzoriek bolo pomocou jednoduchej zhlukovej analýzy metódou k-priemerov možné identifikovať dve skupiny prokrastinátorov podľa skóre self-efficacy. Ukázalo sa, že prokrastinátori s vysokou mierou self-efficacy majú celkovo pozitívnejší pohľad na svoje fungovanie, hoci ich správanie a výkon sa príliš nelíšia od ostatných prokrastinátorov. Majú tiež výrazne silnejšie sklony stotožňovať sa s identitou prokrastinátora a vnímať akútny časový tlak ako nutnosť pre podanie optimálneho výkonu. Tento rozdiel sa vzťahuje k špecifickému profilu emočnej regulácie podľa teórie akčnej kontroly J. Kuhla: Hoci všetci prokrastinátori majú problém iniciovať cieľovo zameranú aktivitu bez pomoci vonkajších regulátorov, pre tých, ktorí zároveň dokážu dobre regulovať negatívne emócie, sú prokrastinácia a návalová práca tesne pred termínom pravdepodobne úplne iným typom skúsenosti než pre tých, ktorí ulpievajú na negatívnom prežívaní.

**Kľúčová slova:** prokrastinácia, self-efficacy, action orientation, emočná regulácia, teória seba-determinácie, seba-regulácia

**SEBEREGULACE V KONTEXTU VYNOŘUJÍCÍ SE DOSPĚLOSTI**

KATARÍNA MILLOVÁ, IVA MAAROVÁ, ANNA ZÁCHOVÁ, DAVID HÖNIG, HANA KOVÁŘOVÁ, TEREZA VRBICKÁ

*Psychologický ústav, Filozofická fakulta MU, Brno*

Škola a přátelé jsou dvěma nejdůležitějšími oblastmi v životě vysokoškolských studentů. Schopnost navazovat a udržovat uspokojivé sociální vztahy a adekvátně zvládat školní požadavky jsou významnou součástí seberegulace. Spolu s výchovným stylem rodičů, různými aspekty sebepojetí a strategiemi zvládání stresu jsme seberegulaci zkoumali u 589 studentů VŠ (437 žen, průměrný věk 21,9 let, 65 % společenskovědní obor), kteří vyplnili online dotazníky: Rosenbergovu škálu sebehodnocení (RSES), Dotazníky sociální a akademické seberegulace (Social / Academic SOC Questionnaire), Škálu generalizovaného pocitu vlastní účinnosti (GSES), Inventář copingových strategií (CSI) a Škálu vnímaného rodičovského stylu (POPS). U sociální seberegulace jsme zjistili genderové rozdíly (ženy dosahovaly vyšších hodnot) a rozdíly podle oboru studia, kde měli vyšší úroveň studenti společenskovědního oboru ve srovnání s přírodovědně orientovanými studenty. V oblasti akademické seberegulace nebyly zjištěny žádné rozdíly. Pomocí úsekové analýzy (path analysis) jsme testovali modely vztahů seberegulace s ostatními proměnnými: oba typy seberegulace byly ovlivněny především výchovným stylem matky a úrovní self-efficacy a samy predikovaly způsoby zvládání stresu. Sociální seberegulace navíc významně predikovala úroveň sebehodnocení.

**Klíčová slova:** seberegulace, vynořující se dospělost, sebepojetí, zvládání stresu, výchovné styly

**SEBAREGULÁCIA, DEPRESIA A PROBLEMATICKÉ POUŽÍVANIE INTERNETU**

VIKTÓRIA KOPUNIČOVÁ

*Katedra psychológie, Filozofická fakulta, Ostravská univerzita v Ostrave*

Príspevok sa zaoberá aktuálnym problémom využívania internetu a prezentuje výsledky skúmania problematického používania internetu. Skúmané boli vzťahy medzi sebareguláciou, depresiou a problematickým používaním internetu u študentov stredných a vysokých škôl v Ostravskom regióne. Príspevok vychádza z realizovaného projektu zameraného na skúmanie rizikového správania v kyberpriestore, ktorý skúma kyberprenasledovanie, kyberšikanu a predstieranie identity. Pozornosť bola tiež venovaná obranným stratégiám pred niektorými formami rizikového správania v kyberpriestore, ktoré študenti považujú za najlepšie.

**Klíčová slova:** problematické používanie internetu, depresia, sebaregulácia

## **PREDIKCIA ŤAŽKOSTÍ V EMOČNEJ REGULÁCII NA ZÁKLADE OSOBNOSTNÝCH A SOCIÁLNYCH ZDROJOV INTEGROVANÉHO FUNGOVANIA: ÚLOHA VŠÍMAVOSTI, VNÍMANEJ EMOČNEJ INTELIGENCIE, SEBADETERMINÁCIE A DÔLEŽITÝCH DRUHÝCH OSÔB**

VERONIKA LÁTALOVÁ

*Ústav aplikovanej psychológie, Fakulta sociálnych vied a zdravotníctva, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre*

LUBOR PILÁRIK

*Katedra psychologických vied, Fakulta sociálnych vied a zdravotníctva, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre*

Cieľom výskumu bolo overiť úlohu všímavosti, vnímanej emočnej inteligencie (EI), sebadeterminácie a autonómiu podporujúceho interpersonálneho štýlu zo strany dôležitých druhých osôb v predikcii ťažkostí v emočnej regulácii jednotlivca. Výskumné zistenia tak mali prispieť k rozšíreniu poznania ohľadne podielu osobnostných a sociálnych faktorov zohrávajúcich kľúčovú rolu v rozvoji integrovanej osobnosti v predchádzaní maladaptívnych spôsobov emočnej regulácie. Výskumné zámery sme realizovali na vzorke 655 VŠ študentov 1.roč. vo veku 18-23 rokov ( $M=19.6$ ,  $SD=1.04$ ; 389 žien, 266 mužov) s použitím sebauvedňovacích nástrojov Dotazník piatich aspektov všímavosti (FFMQ; Baer et al.,2006), Škála črtového meta-emočného prežívania (TMMS; Salovey et al., 1995), Škála globálnej motivácie (GMS-18; Pelletier et al.,2004), Škála interpersonálneho správania (IBS; Pelletier et al.,2011); Škála ťažkostí v emočnej regulácii (DERS; Gratz, Roemer,2004). Výsledky korelačných a hierarchických regresných analýz podporili predpoklad y o význame všímavosti, vnímanej EI, sebadeterminácie a autonómiu podporujúceho interpersonálneho štýlu zo strany dôležitých druhých osôb (najmä rodičov) v predchádzaní ťažkostí v emočnej regulácii jednotlivca. Podiel sociálnych faktorov na variancii celkovej miery maladaptívnej emočnej regulácie predstavoval takmer  $R^2=16\%$  , pričom na variancii špecifických ťažkostí sa podieľali v rozsahu  $R^2=3-12\%$ .. Osobnostné premenné vysvetľovali dodatočných vyše  $\Delta R^2=28\%$  variancie celkovej miery maladaptívnej emočnej regulácie a  $\Delta R^2=11-29\%$  variancie špecifických ťažkostí a to aj pri kontrole vplyvu sociálnych faktorov. Vyššia úroveň sociálnych aj osobnostných premenných predikovala nižší výskyt ťažkostí v emočnej regulácii. Zistenia možno využiť v osobnostnom poradenstve.

**Kľúčová slova:** všímavosť, vnímaná emočná inteligencia, sebadeterminácia, autonómiu-podporujúci interpersonálny štýl, ťažkosti v emočnej regulácii

### **BLOK 4: Psychologie a práce**

#### **SMYSLUPLNOST PRÁCE, ŽIVOTNÍ SPOKOJENOST A OSOBNOST**

KAREL PAULÍK

*Katedra psychologie, Filozofická fakulta, Ostravská univerzita*

Příspěvek se zabývá některými psychologickými souvislostmi subjektivního hodnocení smyslu práce, zejména vztahy mezi pracovní smysluplností, životní a pracovní spokojeností a osobnostními rysy v

pojetí pětifaktorového modelu. Přitom bere v úvahu i vliv dalších jevů jako je percipovaná pracovní zátěž a tendence k setrvání ve stávající profesi. Výzkum byl uskutečněn se souborem 140 zaměstnanců pracujících v dělnických profesích. Výsledky naznačují pravděpodobnost souvislostí osobnostních rysů (neuroticismus, extraverte, otevřenost zkušenostem a svědomitost) s hodnocením smysluplnosti vlastní práce i se spokojeností se životem vůbec i se spokojeností s prací (extraverte, neuroticismus, přívětivost, svědomitost). Jako pravděpodobné se jeví rovněž některé vztahy vnímané pracovní zátěže a pracovní spokojenosti. Příspěvek byl podpořen grantem specifického vysokoškolského výzkumu Ostravské univerzity SGS18FF/2015 Pracovní spokojenost a angažovanost učitelů.

**Klíčová slova:** smysluplnost práce, životní spokojenost, pracovní spokojenost, osobnostní rysy, Big Five

## **DOPAD ZAMESTNANECKÉ NEISTOTY NA PRACOVNÉ A SOCIÁLNÉ PROSTREDIE ZAMESTNANÝCH LUDÍ**

LUCIA IŠTOŇOVÁ

*Spoločenskovedný ústav SAV, Košice*

Predkladaný príspevok sa zameriava na zisťovanie dopadov zamestnaneckej neistoty na pracovné a sociálne prostredie zamestnaných ľudí. V pracovnom prostredí sme sa zaoberali pracovnou spokojnosťou, afektívnym záväzkom a fluktuáciou, zatiaľ čo pri sociálnych dopadoch sme pozornosť sústredili na interferenciu práce do rodiny, interferenciu rodiny do práce a konflikt práca - rodina. Výskumný súbor pozostával zo 111 respondentov (muži 45% a ženy 55%) získaných príležitostným výberom (metóda snehovej gule). Priemerný vek respondentov bol 37,98 roka (SD = 6,88). Výsledky naznačujú, že zamestnanecká neistota je významným prediktorom pracovnej spokojnosti ( $p = 0,031$ ), interferencie rodiny do práce ( $p = 0,002$ ), interferencie práce do rodiny ( $p = 0,037$ ) a konfliktu práca - rodina ( $p = 0,006$ ). Avšak v prípade afektívneho záväzku voči organizácii a fluktuácii sa zamestnanecká neistota, ako významný prediktor nepotvrdila. Tento príspevok prináša jedny z prvých výsledkov svojho druhu zistených na slovenskej vzorke.

**Klíčová slova:** zamestnanecká neistota, pracovné prostredie, sociálne prostredie, Slovensko

## **CHOVÁNÍ ZDRAVÍ PODPORUJÍCÍ A ZDRAVÍ OHROŽUJÍCÍ VE VZTAHU K VYKONÁVANÉMU POVOLÁNÍ**

ONDŘEJ BLECHA, RICHARD JEDON, PETR PÁNEK, ROMAN SIXTA, LENKA VILDOVÁ

*Psychologický ústav, Filozofická fakulta MU, Brno*

Cíl: Grantový projekt Chování zdraví podporující a zdraví ohrožující (13-19808S) si klade za cíl provést podrobnou analýzu proměnných, které ovlivňují seberegulaci ve vztahu ke zdraví a vytvořit modely zdraví podporujícího a zdraví ohrožujícího chování platné pro širokou českou populaci. Naše část výzkumu se zaměřuje na proměnné související se zdravím ve vztahu k vykonávanému povolání. Metody: Na základě dat, získaných ve výše zmíněném projektu od 1939 respondentů, jsme analyzovali následující škály: Gordon Personal Profile, version B, Revised Life Orientation Scale, Defensive Pessimism Questionnaire, Mental Health Continuum, Škála chování souvisejícího se zdravím, Škála

subjektivního zdraví a zdravotních stesků. Profese byly rozděleny dle OCC9, vycházející z mezinárodní klasifikace profesí ISCO-88. Výsledky: Nebyly zjištěny významné rozdíly ve zdraví podporujícím chování mezi jednotlivými profesními skupinami. Vliv profese se však projevil na některých osobnostních faktorech, pesimismu a defenzivním pesimismu. Diskuze: Na základě těchto dat se nedá předpokládat vliv vykonávané profese na zdraví podporující chování. Příčinou nezjištěného vztahu by však mohla být zvolená klasifikace, která není dostatečně psychologicky zakotvená.

**Klíčová slova:** zdraví, zdraví podporující chování, zdraví ohrožující chování, povolání

## **PRIESKUM VZDELÁVACÍCH POTRIEB ZAMESTNANCOV VO VYBRANEJ ORGANIZÁCIÍ VEREJNEJ SPRÁVY**

ALENA BAŠISTOVÁ

*P. J. Šafárik University in Košice, Faculty of Arts*

MARTINA FERENCOVÁ

*P. J. Šafárik University in Košice, Faculty of Public Administration*

Príspevok je zameraný na mapovanie vzdelávacích potrieb zamestnancov samostatnej rozpočtovej organizácie verejnej správy, ktorá sa venuje prednostne cielenému využívaniu finančných prostriedkov, zabezpečeniu dôslednej kontroly zmysluplnosti činností, financovaných z prostriedkov občanov Slovenskej republiky. Prieskum bol realizovaný na vzorke 110 zamestnancov, z ktorých na dotazník, ktorý bol distribuovaný elektronickou formou podľa presne stanovených podmienok odpovedalo 91 zamestnancov. Zvyšní boli buď práce neschopní, čerpali dovolenku alebo plnili iné neodkladné povinnosti priamo v teréne. Výber vzorky bol zámerný a oslovení boli všetci zamestnanci danej organizácie. Pri spracovávaní odpovedí z prieskumu boli odpovede respondentov na otázky ohľadom úrovne vedomostí a zručností / miery záujmu o ďalšie vzdelávanie, ku ktorým sa zamestnanci vyjadrovali prenesené na stupnicu do numerickej podoby, kde -3 znamená veľmi nízka úroveň / určite nemám záujem až po 3 veľmi vysoká úroveň / určite mám záujem. Sledovali sme jednotlivé odbory a oddelenia. Okrem iných výstupov sme realizovali aj lineárny regresný model pre priemerné hodnotenia miery záujmu o ďalšie vzdelávanie. sústredili sme sa napr. na vzťah medzi tým, ako zamestnanci útvarov OKR a OSI hodnotili záujem o ďalšie vzdelávanie a úroveň vedomostí a zručností v rámci jednotlivých hodnotených oblastí (Projektový manažment, teória sociálnej práce, atď.). Po zjednodušení modelu a započítaní iba odborov na, ktorých pracujú projektoví manažéri (OSI a OKR), boli zistené významné vzťahy iba v oblasti : Právo (0,3698\*\*, Adjusted R-squared: 0,0638), Verejný obstarávanie (0,3184\*, Adjusted R-squared: 0,0472).

**Klíčová slova:** vzdelávacie potreby, ďalšie vzdelávanie, úroveň vedomostí a zručností, samostatná rozpočtová organizácia verejnej správy, čerpanie finančných prostriedkov z fondov EÚ, projektoví manažéri, odbory

**GLOBÁLNE SÚVISLOSTI DÔVERY A PRÍJMOVEJ NEROVNOSTI**

MARTIN KRÁL'

*Spoločenskovedný ústav Slovenskej akadémie vied v Košiciach*

Príspevok analyzuje súvislosti medzi dôverou vo vybrané spoločenské inštitúcie a príjmovou nerovnosťou. Výskum predmetného vzťahu je realizovaný v kontexte národných štátov, ako aj na globálnej úrovni. Dôvera je zisťovaná štandardizovaným súborom otázok v rámci šiesteho kola Európskej Sociálnej Sondy (ESS, 2012). Nerovnosť je reprezentovaná objektívnymi ukazovateľmi (Giniho koeficient, Hooverov index, Atkinsonov index), pochádzajúcimi zo zdrojov Svetovej Banky (World Bank, 2015), OECD (OECD, 2014) a Luxembourg Income Study Database (LIS, 2015). Do analýz taktiež včleňujeme vnímanú nerovnosť, zachytenú dotazníkom Social Inequality IV, ktorý je súčasťou International Social Survey Programme (ISSP, 2012). Uvedené skúmania budú taktiež zohľadňovať politickú afinitu respondentov, pričom akcent bude kladený na reprezentantov ľavicového spektra ideologického univerza.

**Kľúčová slova:** dôvera, príjmová nerovnosť, objektívna príjmová nerovnosť, vnímaná príjmová nerovnosť, ľavicový volič

**BLOK 5: Školní a pedagogická psychologie****„EŠTE JE NA TO SKORO A AJ TAK NEMÁM ČAS“: INTERVENCIA ZAMERANÁ NA ZVÝŠENIE ZÁUJMU STREDOŠKOLÁKOV O ŠKOLU A ĎALŠIE ŠTÚDIUM**

RADOMÍR MASARYK

*Ústav experimentálnej psychológie SAV v Bratislave*

DOMINIKA VAJDOVÁ

*Fakulta sociálnych a ekonomických vied UK v Bratislave*

MÁRIA TÚNYIOVÁ

*Ústav experimentálnej psychológie SAV v Bratislave*

Prezentovaný projekt bol reakciou na žiadosť učiteľky gymnázia, ktorá prezentovala problém nezáujmu žiakov o školu a budúce štúdium. V spolupráci so študentmi sociálnej a pracovnej psychológie (Univerzita Komenského v Bratislave), ktorí boli v roli tútorov, sme vytvorili návrh intervenčného programu a pokúsili sa ho otestovať v praxi. Program pozostával z motivačných prednášok, individuálneho 1:1 tútoringu, a sociálno-psychologického výcviku na hodinách. Program sme realizovali v priebehu jesene 2014. Efekt programu sme merali Dotazníkom motivácie výkonu a Dotazníkom na zisťovanie hodnotových orientácií, postojov k hodnotám a motivácie výkonu. Súbor tvorilo 26 žiakov vo veku od 15 do 17 rokov rozdelených do experimentálnej a kontrolnej skupiny. Popri určitých pozitívnych výsledkoch (rozdiely pred a po v experimentálnej skupine v hodnotovej orientácii mravnej, hodnotovej orientácii ekonomickej, v postoji k hodnotám mravným, a v subjektívnom prežívaní dosahovaných výsledkov) vnímame hlavný prínos projektu predovšetkým v

snahe hľadať cesty ako riešiť problém nezájmu stredoškolákov o školu a ďalšie štúdium. Žiaci takmer zhodne vnímali snahu tútorov otvárať otázky ďalšieho štúdia ako predčasnú, a snažili sa tejto téme vyhýbať. V závere posudzujeme možnosti dizajnovania projektov zameraných na meranie účinnosti intervencií tohto typu.

**Klíčová slova:** kariérové poradenstvo, škola, experiment

## **DYNAMIKA POZITÍVNYCH VZŤAHOV V ŠKOLSKEJ TRIEDE**

RADKA LIPOVSKÁ

*Spoločenskovedný ústav SAV, Košice*

V príspevku sa zaoberáme dynamikou sociálnych sietí. Pomocou stochastického na agenta orientovaného modelovania skúmame evolúciu pozitívnych (kamarátskych) vzťahov medzi žiakmi v školskej triede. Výskumnú vzorku tvorí 10 tried z rôznych základných škôl v Košiciach. Dáta boli získavané v štyroch vlnách v priebehu dvoch školských rokov (v 5. a 6. ročníku). Naším cieľom bolo zistiť, ktoré pravidlá týkajúce sa dynamiky sietí sú podstatné pre pozitívne vzťahy v triedach. Okrem štrukturálnych efektov sú do modelu zahrnuté premenné rod, sebahodnotenie a vnímanie triednej atmosféry, za účelom zistenia ich úlohy vo vývoji pozitívnych vzťahov medzi žiakmi.

**Klíčová slova:** dynamika sociálnych sietí, pozitívne priateľské vzťahy

## **PREŽÍVANIE STRACHU ZO ŠIKANOVANIA V SÚVISLOSTI S PERCEPCIOU SOCIÁLNEJ OPORY OD UČITEĽOV A SPOLUŽIAKOV**

MÁRIA DĚDOVÁ

*Katedra psychológie, Filozofická fakulta, Trnavská univerzita v Trnave*

Príspevok sa zaoberá prežívaním strachu a šikanujúcim správaním v školskom prostredí. Príspevok referuje o čiastkových výsledkoch výskumu, ktorý je súčasťou medzinárodného projektu Školní šikana jako proces – sociálně kognitivní analýza třídní šikany. Výskumu sa zúčastnilo 302 žiakov 6. ročníkov základnej školy (145 chlapcov a 157 dievčat). Poukazuje na súvislosť vnímania sociálnej opory a prežívania strachu zo šikanovania. Sociálna opora bola zisťovaná pomocou Škály Detskej a adolescentnej sociálnej opory (Child and Adolescent Social Support Scale-Revised; CASSS-R, Malecki et al., 2000), a pre analýzu šikanujúceho správania bola použitá skrátaná verzia Dotazníka o šikanovaní pre žiakov základných škôl (Olweus, 2006) a adaptácia vrstovníckej nominácie Hádaj kto (Guess who, Coie & Dodge, 1988). Výsledky výskumu poukazujú, že učitelia a spolužiaci sú významnými osobami, ktorí ovplyvňujú mieru prežívania strachu zo šikanovania. Abstrakt vznikol za podpory grantového projektu GA ČR P407/12/2325.

**Klíčová slova:** sociálna opora, strach, šikanovanie

## **VÝZNAM VNÍMANEJ SOCIÁLNEJ OPORY OD RODIČOV V SÚVISLOSTI S PREŽÍVANÍM STRACHU ZO ŠIKANOVANIA**

JANA ŠTRBKOVÁ, MÁRIA DĚDOVÁ

*Katedra psychológie, Filozofická fakulta, Trnavská univerzita v Trnave*

Príspevok sa zaoberá významom percipovanej sociálnej opory od rodičov v kontexte prežívania strachu zo šikanovania v triede. Príspevok poukazuje na parciálne výsledky výskumu z medzinárodného projektu Školní šikana jako proces – sociálně kognitivní analýza třídní šikany. Výskumu sa zúčastnilo 302 žiakov 6. ročníkov základnej školy (145 chlapcov a 157 dievčat). Sociálna opora bola zisťovaná pomocou Škály Detskej a adolescentnej sociálnej opory (Child and Adolescent Social Support Scale-Revised; CASSS-R, Malecki et al., 2000), a pre analýzu šikanujúceho správania bola použitá skrátená verzia Dotazníka o šikanovaní pre žiakov základných škôl (Olweus, 2006) a adaptácia vrstovníckej nominácie Hádaj kto (Guess who, Coie & Dodge, 1988). Výsledky výskumu poukazujú na dôležitosť vnímania sociálnej opory dieťaťom zo strany rodičov, čo tvorí zároveň protektívny faktor pred šikanovaním. Abstrakt vznikol za podpory grantového projektu GA ČR P407/12/2325.

**Kľúčová slova:** rodina, sociálna opora, strach zo šikanovania

## **PÁTEK, 11. ZÁŘÍ 2015**

### **BLOK 6: Klinická psychologie**

#### **OVEROVANIE A MODIFIKÁCIA DOTAZNÍKA SITUAČNO-MOTIVAČNÝCH FAKTOROV ALKOHOLOVÉHO SPRÁVANIA**

ZUZANA ROJKOVÁ, ZUZANA MIČKOVÁ

*Katedra psychológie, Filozofická fakulta UCM v Trnave*

Príspevok sa zaoberá vysoko aktuálnou témou drogového správania a jeho ovplyvňujúcich faktorov. Ide o uvedenie konceptu SITUAČNO-MOTIVAČNÝCH FAKTOROV (SMF), tvorbu a overovanie originálneho dotazníka, ktorý zisťuje tieto faktory. Koncept SMF bol pôvodne vytvorený pre dve formy alkoholového správania. SMF experimentovania s alkoholom: vplyv rodiny, vplyv skupiny (rovesníkov), zvedavosť a túžba po novosti, únik z problémov; SMF pravidelného pitia: vplyv skupiny, túžba po účinku, únik z problémov. Dotazník vytvorený pre meranie SMF pri experimentovaní s alkoholom a pri pravidelnom pití u dospelých bol prvotne aplikovaný u alkoholikov (N=152) a nealkoholikov (N=82) (zabezpečená validita, reliabilita). V ďalších rokoch bol aplikovaný v rámci rôznych výskumov u dospievajúcich, mladších a starších dospelých nepatologickej (nezávislej) populácie a modifikovaný pre nárazové pitie či experimentovanie s fajčením. V aktuálnom príspevku sú prezentované výsledky psychometrického overovania Dotazníka SMF alkoholového správania - 1. časť "EXPERIMENTOVANIE" vo vzorke cca 420, 2. časť "PRAVIDELNÉ PITIE" vo vzorke cca 350 respondentov, výsledky pilotného overovania verzie pre nárazové pitie (N=60) a verzie pre experimentovanie s fajčením (N=100). Spomenieme tiež výsledky testovania vzťahov medzi SMF, niektorými osobnostnými faktormi, vekom



pri experimentovaní s alkoholom (fajčením) a vekom pri zahájení pravidelného pitia, ktoré indikujú aplikačnú hodnotu predstaveného konceptu a metodiky.

**Klíčová slova:** situačno-motivačný faktor, alkoholové správanie, vplyv rodiny, vplyv skupiny, túžba po účinku, zvedavosť, útek z problémov

## **DIFERENCIÁLNA DIAGNOSTIKA PORÚCH AUTISTICKÉHO SPEKTRA U DETÍ S DOWNOVÝM SYNDRÓMOM: KAZUISTIKA**

DIANA FILČÍKOVÁ, MÁRIA VIDOŠOVIČOVÁ

*Fyziologický ústav, Lekárska fakulta, Univerzita Komenského v Bratislave*

GABRIELA KVASNIČKOVÁ

*Fyziologický ústav, Lekárska fakulta, Univerzita Komenského v Bratislave*

*Ústav sociálnych štúdií a liečebnej pedagogiky, Pedagogická fakulta, Univerzita Komenského v Bratislave*

DANIELA OSTATNÍKOVÁ

*Fyziologický ústav, Lekárska fakulta, Univerzita Komenského v Bratislave*

Dlho sa predpokladalo, že deti s Downovým syndrómom majú znížené riziko psychopatológie, avšak klinická i výskumná prax ukazuje, že u týchto detí je prítomná zvýšená incidencia porúch autistického spektra. Niektoré prejavy správania sú zdieľané medzi oboma poruchami, preto môže byť diferenciálna diagnostika značne náročná. V predkladanom príspevku uvádzame dve kazuistiky chlapcov s Downovým syndrómom vyšetrených metódami Autism Diagnostics Observation Schedule-2, Autism Diagnostic Interview-revised a Nisongerskou škálou problémového správania. V závere príspevku porovnávame prejavy porúch autistického spektra, Downovho syndrómu a ich vzájomné prekrývanie.

**Klíčová slova:** Downov syndróm, autizmus, diferenciálna diagnostika, komorbidita

## **TEST SLOVNÍCH ASOCIACÍ JAKO DIFERENCIÁLNE-DIAGNOSTICKÝ NÁSTROJ PŘI DIAGNOSTICE PSYCHOTICKÝCH ONEMOCNĚNÍ**

MONIKA VÍCHOVÁ

RASTISLAV ŽIRKO

*Masarykova universita*

*Psychiatrická klinika FN Hradec Králové*

V naší studii se zabýváme testem slovních asociací jakožto psychodiagnostickou metodou potenciálně využitelnou zejména pro diferenciální diagnostiku u osob s psychotickým onemocněním. Vybranou verzí použitou v naší studii je Asociační experiment vytvořený Kondášem (1979), obsahující 25 podnětových slov, kontrolující zároveň reakční čas a reprodukci. Data byla získána přepisem vyplněných archivovaných protokolů sebraných v letech 2005-2015 od osob hospitalizovaných na Psychiatrické klinice Fakultní nemocnice v Hradci Králové, jimž byl tento test zadán během jejich hospitalizace v rámci komplexního psychologického vyšetření. Vzorek tvoří 141 osob (z toho 86 mužů) s průměrným věkem 32,2 let. Ve vzorku převažují prvohospitalizace pacientů, kteří byli přijati s dg. z

okruhu psychotických poruch (nejčastěji F23). U čtvrtiny pacientů se postupem času rozvinula, resp. byla diagnostikována schizofrenie. Cílem naší studie je analýza odpovědí, porovnání odpovědí na podnětová slova z hlediska jejich frekvence a emočního náboje, klasifikace odpověďových slov do kategorií a zejména kvalitativní porovnání odpovědí u osob s dg. schizofrenie s odpověďmi ostatních osob ve vzorku a také se vzorkem zdravých jedinců, který prozatím tvoří 90 osob. Oproti původní verzi je při klasifikaci kladen větší důraz na aplikaci lingvistických poznatků. Hlavním cílem je nalezení typických odpovědí, stanovení psychometrických náležitostí testu a případné vytvoření aktuálních norem.

**Klíčová slova:** test slovních asociací, psychodiagnostika, psychotická onemocnění, restandardizace

## **FYZICKÁ ATRAKTIVITA PACHATELE A HODNOCENÍ JEHO PŘESTUPKU**

LENKA ŠRÁMKOVÁ, DANIEL DOSTÁL

*Univerzita Palackého Olomouc, Filozofická fakulta, Katedra psychologie*

Fyzická atraktivita pachatele trestného činu má vliv na jemu udělený trest. Prezentovaná studie si klade za cíl popsat souvislost mezi fyzickou atraktivitou (vzhledem) pachatele a posouzením jeho přestupku dopravními policisty v ČR. Experimentu, v němž respondenti posuzovali modelové přestupky muže a ženy různé fyzické atraktivity, se zúčastnilo  $n=356$  dopravních policistů, což je více než 10 % cílové populace. Nebyl nalezen statisticky významný rozdíl mezi výší pokuty u atraktivní a neatraktivní ženy ani muže. Existuje vztah mezi slovním hodnocením přestupku atraktivní a neatraktivní ženy. Přestupku atraktivní ženy je častěji připisována nižší společenská nebezpečnost než přestupku neatraktivní ženy. Nebyl nalezen vztah mezi slovním hodnocením přestupku u atraktivního a neatraktivního muže.

**Klíčová slova:** fyzická atraktivita, dopravní policie, hodnocení přestupku

## **VYUŽITIE MCADAMSOVEJ AUTOBIOGRAFICKEJ METÓDY V GERONTOPSYCHOLOGICKOM PORADENSTVE**

PETRA LABUDÍKOVÁ

*Katedra psychológie FIF UK, Bratislava*

Predkladaný príspevok sa zameriava na skúmanie možností využitia naratívneho prístupu v oblasti gerontopsychologického poradenstva. Z dostupných metód sme vybrali McAdamsovu autobiografickú metódu, ktorá vyhovuje kritériám využitia ako výskumného hĺbkového rozhovoru, aj v rovine poradenskej intervencie. Využitím McAdamsovej autobiografickej metódy sme realizovali 44 rozhovorov so seniormi a seniorkami vo veku 65-91 rokov zameraných na skúmanie naratívnej identity. V kontexte objavovania sme identifikovali 446 epizód životných príbehov, ktoré sme ďalej analyzovali obsahovou analýzou zameranou na určenie jadrových epizód (najvyšší bod, najnižší bod, bod obratu), osobnej ideológie a scenára budúcnosti. V kontexte overovania sme pracovali s formálnymi charakteristikami rozhovoru vo vzťahu k veku a pohlaviu, výskytom tém aktérstva, účastníctva, redempčných a kontaminačných sekvencií podľa McAdamsa vo vzťahu eudaimonickej životnej pohode podľa Watermana. Predstavujeme najdôležitejšie zistenia o využití McAdamsovej autobiografickej

metódy ako vhodného nástroja výskumu aj intervencie pre prácu so seniorskou populáciou. Umožňuje preskúmanie a porozumenie životného príbehu seniorov, ako aj ovplyvňovanie vytvárania významu a zmeny životného príbehu.

**Kľúčová slova:** naratívny prístup, gerontopsychologické poradenstvo, McAdamsova autobiografická metóda

## **BLOK 7: Emoce a jejich kontexty**

### **VNÍMANÁ EMOČNÁ INTELIGENCIA A OSOBNOSTNÉ ČRTY AKO PREDIKTORY STRATÉGIÍ KARIÉROVÉHO ROZHODOVANIA**

LUBOR PILÁRIK

*Katedra psychologických vied, Fakulta sociálnych vied a zdravotníctva UKF v Nitre*

Cieľom výskumu bolo zistiť súvislosti medzi vnímanou emočnou inteligenciou, osobnostnými črtami (Big Five) a stratégiami kariérového rozhodovania. Zároveň sme testovali inkrementálnu validitu vnímanej emočnej inteligencie predikovať stratégie kariérového rozhodovania po kontrole črt osobnosti. Výskumnej vzorke 153 študentov sme administrovali Trait Meta-mood Scale (TMMS), NEO-FFI a Career Decision-Making Profile (CDMP). Zistili sme, že globálne skóre adaptívnosti stratégií kariérového rozhodovania bolo predikované vysokou Svedomitosťou a nízkym Neurotizmom, pričom vnímaná EI nemala inkrementálnu validitu. Na úrovni jednotlivých stratégií kariérového rozhodovania mal opätovne najsilnejšiu predikčnú silu faktor Svedomitost'. Vnímaná emočná inteligencia mala inkrementálnu predikčnú silu (po kontrole Big Five) pri stratégiách kariérového rozhodovania: dôkladné získavanie informácií (IG), analytické spracovávanie informácií (IP), investované úsilie (EI), túžba po ideálnom povolani (AI) a používanie intuície (IN). Príspevok bol finančne podporený projektom VEGA 1/0446/14.

**Kľúčová slova:** stratégie kariérového rozhodovania, Big Five, vnímaná emočná inteligencia

### **ANALÝZA EMOČNEJ SLOVNEJ ZÁSoby SLOVENČINY**

PETER MARMAN, DALIBOR JURÁŠEK

*Comenius University in Bratislava*

Jednou zo základných otázok psychológie je ako efektívne popísať a kategorizovať emócie. K tejto otázke možno pristupovať cez behaviorálne, fyziologické a fenomenologické štúdie, ale aj skúmaním kultúry. V našom výskume sa zameriavame na slovnú zásobu slovenčiny a pýtame sa, ako sa v nej odrážajú emócie. Z kodifikačnej príručky Krátky slovník slovenského jazyka (obsahuje 60 000 slov) sme v prvom kroku vybrali všetky slová popisujúce emočné prežívanie a budeme ich ďalej analyzovať. Pokúsime sa vystihnúť hlavné charakteristiky rôznych typov emócií a po porovnaní s existujúcimi koncepciami ich začleniť do integratívneho modelu. Výskum práve prebieha a prvé výsledky budeme prezentovať na konferencii.

**Klíčová slova:** emócie, kategorizácia emócií, slovná zásoba, analýza jazyka, kvalitatívna analýza

## **EMOČNÉ SCHÉMY A SPRACOVÁVANIE EMÓCIÍ V PRÍSTUPE R. L. LEAHYHO**

JANA KORDAČOVÁ

*Institute of Experimental Psychology, Slovak Academy of Sciences, Bratislava*

Ľudia sa líšia v tom, ako konceptualizujú svoje emócie a aké stratégie používajú na ich zvládnutie. Cieľom nášho príspevku je priblížiť koncept emočných schém v kognitívnom prístupe amerického psychológa R. L. Leahyho, žiaka A. T. Becka. V úvode ponúkne stručný výberový pohľad na prínosy existujúcich známych teórií a modelov, ktoré sa venovali, resp. venujú otázkam vzťahov kognície a emócie v kontexte emocionálneho spracovávania, opíšeme Leahyho model emočných schém, jeho chápanie emočných schém, stratégie zvládania emócií na pozadí emočných schém a procesy „normalizácie“ a „patologizácie“ spracovávania emócií. Na záver uvedieme ilustráciu dimenzií emočných schém a ich charakteristík ako ich podáva R. L. Leahy.

**Klíčová slova:** emočné schémy, spracovávanie emócií, vzťahy kognície-emócie, psychické zdravie/poruchy

## **POCITY KLAMANÝCH LIDÍ A ROLE MACHIAVELISMU KLAMAJÍCÍHO V MESSENGEROVÉ KOMUNIKACI**

VÁCLAV LINKOV

*Masaryk University*

Príspevek sa zaoberá pocity ľudí klamaných v messengerové komunikáci a schopností ľudí s vyšším skóre v machiavelizmu lhát lépe než lidé s nižším skóre. 28 respondentů se zúčastnilo dvou messengerových konverzací s jinou skupinou 28 lidí, přičemž ve druhé konverzaci jim partner lhal. Respondenti vnímali konverzaci s klamajícím partnerem jako méně příjemnou, přičemž partnera vnímali jako méně přívětivého a více neurotického. Lidé skórující výše v machiavelismu byli vnímáni jako méně důvěryhodní, pokud neměli za úkol lhát, nebyli ale lepší lháři.

**Klíčová slova:** messengerová komunikace, lhaní, machiavelismus, Velká Pětka

## **VÝVOJ METÓDY PRE POSÚDENIE SOCIÁLNEJ KOGNÍCIE**

KRISTÍNA CZEKÓOVÁ, ZUZANA POKORNÁ      BEÁTA ŠPILÁKOVÁ

*Psychologický ústav AV ČR, v.v.i.*

*Masarykova univerzita (CEITEC)*

Primerané správanie v rôznych sociálnych situáciách vyžaduje sofistikované socio-kognitívne schopnosti. Prehĺbenie našich znalostí o týchto schopnostiach vyžaduje nástroje, ktoré nám umožnia ich vymedzenie do jednotlivých sociálnych a emočných zložiek. To platí najmä pre empatiu, ktorá podľa doterajších predpokladov obsahuje kognitívnu a afektívnu zložku. Multifaceted Empathy Test

(MET) sa čoraz častejšie využíva vo výskume empatického uvedomenia a chovania. Ide o metódu založenú na vizuálnych podnetoch, pričom umožňuje meranie kognitívnej a afektívnej zložky empatie osobitne. Doteraz však v Českej republike nebola táto metóda formálne validizovaná. V tomto príspevku popisujeme naše snahy vyvinúť českú verziu MET – proces výberu podnetového materiálu, vývoj položiek a validizáciu na základe evaluácie vzorky českej a slovenskej populácie. Veríme, že výsledná podnetová sada bude na poli budúceho socio-kognitívneho a socio-afektívneho výskumu užitočná.

**Klíčová slova:** Multifaceted Empathy Test, kognitívna empatia, afektívna empatia, validita, reliabilita

## **BLOK 8: Interkulturní psychologie**

### **TEORETICKÝ KONCEPT "INDIVIDUALISMUS - KOLEKTIVISMUS" A JEHO MEZE V INTERKULTURNÍM VÝZKUMU**

JIŘÍ ČENĚK

*Masaryk University in Brno, Faculty of Arts, Department of Psychology*

*Mendel University in Brno, Faculty of Regional Development and International Studies, Department of Social Development*

Dimenze kultury jsou jednou z nejčastěji citovaných teorií v interkulturním výzkumu. Interkulturní psychologie – disciplína, jejíž definicí je porovnávání kultur – využívá dimenze kultury jako referenčního rámce pro komparaci kultur, jejich psychologických podobností a odlišností. Koncept individualismu-kolektivismu mezi těmito dimenzemi zaujímá prominentní postavení, je v rámci disciplíny nejčastěji teoreticky i empiricky zpracováván. Přesto a možná právě proto je tento koncept obestřen řadou mýtů a nepřesností. Limity jeho využitelnosti v empirickém výzkumu jsou jak metodologické povahy, tak v samotném teoretickém ukotvení tohoto konceptu. Přesnější teoretické vymezení, tvorbu a validaci nástrojů pro měření individualismu-kolektivismu chápeme jako jeden ze zásadních předpokladů pro rozvoj interkulturního výzkumu ve středoevropském prostoru.

**Klíčová slova:** individualismus, kolektivismus, dimenze kultury, identita

### **ROZHODOVANIE MAJORITY O PRÁVACH MENŠÍN: MECHANIZMUS ROZHODOVANIA AKO HLASOVAŤ V REFERENDE O PRÁVACH HOMOSEXUÁLOV**

TIBOR ŽINGORA

SYLVIE GRAF

*Psychologický ústav AV ČR, v.v.i.*

*Psychologický ústav AV ČR, v.v.i.*

*Katedra psychologie, Fakulta sociálních studií, MU*

Obmedzovanie práv menšín je jedným z najzávažnejších prejavov diskriminácie výrazne znižujúca ich kvalitu života. Príspevok zhrňuje výsledky výskumu volebných preferencií v referende, v ktorom občania Slovenskej republiky 7.februára 2015 hlasovali o právach homosexuálnej menšiny. Obsahom

referenda bolo, či budú homosexuálne manželstvá a adopcie detí homosexuálnymi párami označené za protiústavné. Zistili sme, že medzi faktormi najviac ovplyvňujúcimi volebné preferencie patrila nábožnosť alebo hrozba voči homosexuálom. Pomocou štruktúrneho modelovania sme testovali mechanizmy rozhodovania sa ako hlasovať v referende. Kontakt s homosexuálmi zmenil vnímanie medziskupinovej hrozby zo strany homosexuálov, čo ovplyvnilo predsudky voči homosexuálom. Zmena predsudkov nakoniec menila pravdepodobnosť, či sa respondent zúčastnil referenda a ako hlasoval. Skúmali sme vplyv priameho i parasociálneho kontaktu, pričom pozitívny kontakt znižoval šancu, že respondent podporoval referendum (a obmedzil tak práva homosexualov) a negatívny naopak túto šancu zvyšoval. Zistili sme, že medziskupinový kontakt dokáže vo veľkej miere ovplyvniť, či budú práva menšiny potlačované a či sa časť väčšinovej populácie rozhodne voči tejto diskriminácii zakročiť. Náš výskum priniesol dôkaz, že medziskupinový kontakt je vhodným prostriedkom v boji za práva menšín. Kontakt s príslušníkmi menšín ovplyvňuje správanie majority voči nim, čo zdôrazňuje význam desegregačných opatrení a podporovanie medziskupinového kontaktu v spoločnosti.

**Kľúčová slova:** medziskupinový kontakt, medziskupinová hrozba, predsudok, referendum, práva menšín, homosexuáli

## AKULTURAČNÍ STRES A OSOBNOSTNÍ RYSY VIETNAMCŮ ŽIJÍCÍCH V ČESKÉ REPUBLICE

PETRA CHVOJKOVÁ

MARTINA HŘEBÍČKOVÁ

*Psychologický ústav, Filozofická fakulta MU, Brno*

*Psychologický ústav AV ČR, v.v.i.*

Cílem studie bylo objasnit vztahy mezi osobnostními vlastnostmi obsaženými v pětifaktorovém modelu osobnosti, demografickými charakteristikami (věk, pohlaví) a akulturačním stresem u Vietnamců žijících v ČR. Výzkumu se účastnilo 376 Vietnamců ve věku od 15 do 55 let. Akulturační stres jsme měřily pomocí české verze Riverside Acculturation Stress Inventory (RASI, Benet-Martinez, 2003) identifikujícího pět oblastí, které mohou jedincům vystaveným vlivu dvou kultur působit psychickou zátěž (1. obtíže získat práci, 2. nízké jazykové kompetence, 3. neporozumění s příslušníky většiny i menšiny, 4. diskriminace a 5. kulturní izolace). Vlastnosti obsažené v pětifaktorovém modelu jsme zjišťovaly podle Big Five Inventory (BFI-44, John, Benet-Martinez, 1998). Na základě výsledků zahraničních studií předpokládáme, že akulturační stres u biculturních jedinců bude souviset s neuroticismem, ale také dalšími vlastnostmi obsaženými v pětifaktorovém modelu (extraverze, přívětivost, otevřenost vůči zkušenosti). Očekáváme také odlišnosti v prožívání akulturačního stresu v závislosti na věku a pohlaví.

**Kľúčová slova:** akulturační stres, Pětifaktorový model osobnosti, vietnamská menšina

## POSTEROVÉ PREZENTACE

### GENERATIVITA V MLADÉ DOSPĚLOSTI: PILOTNÍ STUDIE

DAVID LACKO, KATARÍNA MILLOVÁ, IVONA PÁSTOROVÁ, ANNA PECKOVÁ

*Psychologický ústav, Filozofická fakulta MU, Brno*

Generativita jako tvořivost, produktivita, péče o druhé lidi nebo předávání hodnot dalším generacím je důležitým vývojovým úkolem, který by měl být naplněn v průběhu dospělosti. Pro její rozvoj je důležitá mladá dospělost a dokonce některé složky mohou dosahovat svého vrcholu právě na začátku dospělosti. Náš soubor tvořilo 54 studentů VŠ (24 žen, průměrný věk 21,4 let), kteří vyplnili online dotazníky: Loyola Generativity Scale (LGS - generativní zájem), Generativity Behavioral Checklist (GBC - generativní jednání), Dotazník aktuální generativity (Gen-Current - struktura generativity), Inventory of the Dimensions of Emerging Adulthood (IDEA), Dotazník sociální selekce, optimalizace a kompenzace (Social SOC) a Self-Concept Clarity Scale (SCCS). Dotazník aktuální generativity byl u mladých dospělých použit poprvé. Popisuje 4 typy generativity: sociální, kulturní, technickou a ekologickou. Faktorová analýza (rotace varimax) nepotvrdila existenci těchto typů jako samostatných faktorů. Korelační analýza odhalila vztah mezi generativitou a experimentováním, zaměřením na sebe (pouze LGS a Gen-Current) a ostatní (Gen-Current) a sociální seberegulací (GBC, Gen-Current). U jasnosti sebepojetí se žádné významné vztahy nepotvrdily. Genderové rozdíly v generativitě jsme nezjistili. Nejvýznamnějším prediktorem generativity byla sociální seberegulace (pro generativní zájem), experimentování (pro generativní jednání) a zaměření na sebe (pro strukturu generativity).

**Klíčová slova:** generativita, mladá dospělost, seberegulace, sebepojetí

### PŘEDSTAVA BOHA A PROŽÍVÁNÍ SPIRITUALITY U PRAKTIKUJÍCÍCH KATOLÍKŮ. KVALITATIVNÍ VÝZKUMNÁ STUDIE

PAVEL MORAVEC, LENKA TENKLOVÁ

*Psychologický ústav, Filozofická fakulta MU, Brno*

Cílem posteru je představit výsledky výzkumu, který se zabýval tím, jak si věřící lidé představují Boha, jak svou víru prožívají a jaké vnímají problémy ve své víře. Tři otázky s volnou možností odpovědi byly adresovány osmdesáti věřícím – klientům Poradny pro vztahy a rodinu v Ostravě. Odpovědi byly kvalitativně zpracovány a výsledky byly porovnány podle věku a pohlaví, podle míry prožívání vlastní spirituality i podle problémů, se kterými klienti do poradny přicházeli. Výsledky poukázaly na silný vliv depresivity i disharmonie v osobnostní struktuře klientů u popisů toho, co jim dělá problémy v jejich víře.

**Klíčová slova:** představa Boha, spiritualita, víra, dysfunkční chování, depresivita, praktikující katolíci

## ROD A RODOVÉ ROLY V KONTEXTE VNÍMANÉHO BEZPEČIA

MIROSLAVA BOZOGÁŇOVÁ

*Spoločenskovedný ústav SAV, Košice*

Vnímané bezpečie je multidimezionálny konštrukt, ktorý v sebe zahŕňa emocionálnu, kognitívnu a behaviorálnu dimenziu. Súčasťou vnímaného bezpečia je kognitívne hodnotenie bezpečia, strach z kriminality a preventívne správanie. Cieľom tohto príspevku je priniesť detailnejšiu analýzu vnímaného bezpečia vzhľadom na rod a rodové roly respondentov (maskulinita, feminita, androgýnia, nediferencovaní). Vo výskume vnímaného bezpečia sa téma rodových rolí objavovala skôr v teoretických sférach. Výskumnú vzorku tvorilo 316 respondentov z populácie Slovenskej republiky. Vzorka pozostávala z 63,6% žien a 36,4% mužov. Priemerný vek respondentov vo vzorke je  $M=35,38$  ( $SD=15,84$ ) rokov (15 – 83 rokov). K rozdeleniu respondentov z hľadiska rodových rolí sme použili dotazník PAQ - Personal Attributes Questionnaire (Spence, Helmreich a Stapp, 1974). Zistili sme, že ženy udávajú nižšiu úroveň vnímaného bezpečia vo všetkých jeho dimenziách. Výsledky poukazujú na signifikantný vplyv črty maskulinity a feminity na úroveň vnímaného bezpečia jedincov.

**Kľúčová slova:** vnímané bezpečie, maskulinita, feminita, rod, rodové roly

## VÝVINOVÉ CIELE V OBDOBÍ NASTUPUJÚCEJ DOSPELOSTI V KONTEXTE ADAPTÍVNEJ SEBAREGULÁCIE

VERONIKA ZIBRINYIOVÁ, BEÁTA RÁ CZOVÁ

*Univerzita P. J. Šafárika v Košiciach*

Nastupujúca dospelosť je tranzitívnym vývinovým obdobím, v ktorom sa mladí ľudia vo veku od 18 do 25 rokov (Arnett, 2004) len postupne zaoberajú životnými úlohami príznačnými pre dospelosť. Ciele, kedysi typické už pre obdobie adolescencie sa v modernej spoločnosti presúvajú do čoraz vyššieho veku (Arnett, 2006). Úlohy dospelého veku sú aktualizované len postupne a ich dôležitosť narastá s vekom, preto jedným zo zámerov tohto výskumu bolo objasniť do akej miery sú pre mladých ľudí vývinové ciele tohto obdobia dôležité a zistiť či sa z tohto hľadiska muži a ženy odlišujú. Čo sa týka procesu dosahovania cieľov je vysvetľovaný prostredníctvom konceptu sebaregulácie (Carver, Scheier, 2011) ako schopnosti nielen si voliť a dosahovať ciele, ale aj modifikovať správanie tak, aby smerovalo k dosiahnutiu cieľov (Lovaš, 2011). Prechodové obdobia, akým je aj nastupujúca dospelosť, so sebou prinášajú potrebu prehodnocovania a úpravy (angl. goal adjustment) životných cieľov. Schopnosť vzdať sa ako aj preformulovať nedosiahnuteľné ciele je prejavom tzv. adaptívnej sebaregulácie (Wrosch et al., 2003). Našou ďalšou úlohou bolo preto preskúmať úroveň sebaregulácie v podobe na cieľ orientovaného správania v súvislosti so schopnosťou odpútať sa od nedosiahnuteľných cieľov a schopnosťou meniť a upravovať ciele. Výskumnému súboru ( $N=102$ , 51 žien, 51 mužov) boli administrované tri metodiky: novovytvorený Dotazník dôležitosti vývinových cieľov, Dotazník sebaregulácie (SSRQ, Carey, Neal, Collins, 2004) a Škála úpravy cieľov (GAS, Wrosch et al., 2003). Získané výsledky v kontexte prínosov a limitov výskumu boli hodnotené v diskusii a závere príspevku.

**Kľúčová slova:** nastupujúca dospelosť, vývinové ciele, adaptívna sebaregulácia



## **SPOKOJNOST S PARTNERSKÝM VZŤAHOV V SÚVISLOSTIACH SENZITIVITY VOČI NESPRAVODLIVOSTI**

DENISA ROVENSKÁ

*Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach*

Príspevok predstavuje časť dizertačného výskumného projektu, ktorého cieľom je zistiť existenciu súvislosti medzi senzitivitou voči nespravodlivosti a spokojnosťou s partnerským vzťahom. V príspevku sú zhrnuté niektoré teoretické poznatky doplnené o zistenia z predchádzajúcich výskumov. K splneniu uvedeného cieľa je využitý súbor metodík, konkrétne Dotazník DSS (Justice Sensitivity Inventory) a Dotazník Couples Satisfaction Index (CSI). Zber dát zahŕňa výskumný súbor vo vekovom rozmedzí 25 - 35 rokov. Snahou je tiež zachytiť možné rozdiely v senzitivite z hľadiska rodu a perspektívy osoby (t. j. senzitivita obeť, vinníka, nadhodnoteného). Konkrétne výsledky budú predmetom konferenčného príspevku.

**Kľúčová slova:** spravodlivosť, senzitivita voči nespravodlivosti, spokojnosť so vzťahom, rod

## **ÚČINOK TRÉNINGU S VYUŽITÍM HRV TECHNIKY NA ZLEPŠOVANIE POZORNOSTI DETÍ V ŠKOLSKOM VEKU - PRÍPADOVÉ ŠTÚDIE**

ANDREA BARANOVSKÁ, DOMINIKA DOKTOROVÁ, ZUZANA MIČKOVÁ

*Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave*

Cieľom výskumu je overiť účinnosť tréningu pozornosti s využitím HRV prístroja u detí v školskom veku. V našom výskume sme sa zamerali na kvalitatívne posúdenie schopností troch detí s poruchou pozornosti. Realizovali sme dva merania kognitívnych schopností detí - test a retest - pred a po aplikácii tréningu. V rámci meraní sme použili batériu testov - Ravenove progresívne matrice, Kohsove kocky, Reverzný test, Číselný štvorec, Test laterality, Kresbu postavy, Stroopov test, FEPA a B-Jepi. Tréning bol zameraný na stimulovanie schopnosti udržať pozornosť a znižovanie emočných a behaviorálnych problémov detí. V rámci tréningu sme sa zamerali na inhibíciu celkového nabudenia a reaktivity detí, nácvik modelového správania a zvyšovanie motivácie ku kooperácii. V re-teste sme zaznamenali pozitívny nárast kognitívnych schopností detí, čím sme potvrdili účinnosť tréningu pri reedukácii detí.

**Kľúčová slova:** HRV, pozornosť, školský vek, kognitívne schopnosti

## **DIFERENCIÁLNE-DIAGNOSTICKÉ VYUŽITÍ KRESBY POSTAVY**

TERÉZIA DLHOŠOVÁ, KATARÍNA ŠAFÁROVÁ

*Psychologický ústav, Filozofická fakulta MU, Brno*

Kresba postavy (DAP, FDT alebo HFD) se jako projektivní technika v klinické psychologické praxi užívá dnes a denně. V průběhu používání kresby postavy v praxi se objevila otázka, zda tato metoda může nabídnout informace, které by rozlišovali patologické populace. Chtěly jsme zjistit, zda schizofrenní

znaky v kresbách postavy, mají diferenciálně diagnostický charakter, jestli lze pomocí nich odlišit onemocnění ze schizofrenního spektra od jiných psychiatrických diagnóz. Vytvořily jsme skórovací manuál sestavený ze znaků uvedených v literatuře jako nejčastěji se vyskytující u schizofrenních diagnóz. Manuál obsahoval jak obsahové, tak formální znaky s podrobným popisem, jak skórovat znaky v případě jejich výskytu. Jako materiál byly použity kresby psychiatrických pacientů hospitalizovaných v psychiatrické nemocnici Opava s různými diagnózami a různým počtem hospitalizací ( $m = 10,57$ ), mezi kterými byly i kresby schizofrenních pacientů (v poměru 24:11). Tyto kresby byly skórovány na základě našeho manuálu pěti nezávislými pozorovateli. Poster prezentuje naše dosavadní výsledky.

**Klíčová slova:** kresba postavy, projektivní metody, diferenciální diagnostika, schizofrenie

### **VPLYV PROCEDURÁLNEHO A SUPRALIMINÁLNEHO PRIMINGU NA RIEŠENIE ÚLOHY LEXIKÁLNEHO ROZHODOVANIA V KONTEXTE NA CIEĽ ORIENTOVANÉHO SPRÁVANIA**

PAVOL KAČMÁR

*Department of Psychology, Faculty of Arts, Pavol Jozef Šafárik University in Košice*

Súčasné štúdie naznačujú, že má na cieľ orientované správanie mnoho aspektov, prebiehajúcich i mimo sféry vedomého uvedomovania (Custers, & Aarts, 2014; Custers, Eitam, Bargh, 2012; Moskowitz, Gesundheit, 2008), s čím úzko súvisí fenomén, zvaný priming (Janiszewski, Wyer, 2014; Loersch, Payne, 2014). Jedným z faktorov, ktoré by pri sociálnom primingu mohli hrať dôležitú úlohu je vyčlenenie dvoch druhov regulačnej dynamiky. V ich rámci je štruktúrovaná regulácia tou, pri ktorej je spracovanie podnetov prostredia závislé od cieľov a neštruktúrovaná regulácia tou, pri ktorej sú ľudia viac oddaní konkrétnosti a okolnostiam v ktorých sa ocitnú (Fujita, Trope, 2014). S tým je možno manipulovať mentálnym nastavením – úrovňou konštrukcie (Trope, Liberman, 2010; Fujita, Carnevale, 2012). Tento predpoklad sme sa snažili overiť v rámci pilotného experimentu na vzorke  $N=16$  vysokoškolských študentov. Sledovali sme dôsledky manipulácie mentálneho nastavenia (pýtanie sa prečo/ako – procedurálny priming) pri zameraní sa na konkrétny cieľ, ktorým je štúdium, a následného vplyvu podnetov, ktoré sú s týmto cieľom v súlade, alebo v konflikte (supraliminálny priming), na rýchlosť riešenia úlohy lexikálneho rozhodovania. Tá sa ukázala byť odlišná v prípade slov, súvisiacich dosahovaním konfliktného cieľa. Výsledky sú širšie prezentované a v kontexte literatúry, limitov a následných výziev pre ďalší výskum prediskutované v príspevku.

**Klíčová slova:** supraliminálny priming; procedurálny priming, úroveň konštrukcie, cieľ, na cieľ orientované správanie, dosahovanie cieľov, úloha lexikálneho rozhodovania

**SUBJECTIVE WELL-BEING AND LIFE VALUES: THEIR RELATIONS AND DIFFERENCES AMONG CZECH, MALTESE, SOUTH AFRICAN, INDIAN, AND NEW ZEALAND UNIVERSITY STUDENTS**

ELIŠKA ČEJKOVÁ, ALENA SLEZÁČKOVÁ

*Psychologický ústav, Filozofická fakulta MU, Brno*

CARMEL CEFAI

*University of Malta, Faculty for Social Wellbeing, Malta*

JOHAN POTGIETER

*North-West University, Faculty of Health Sciences, Potchefstroom, South Africa*

KAMLESH SINGH

*Indian Institute of Technology Delh , Department of Humanities and Social Sciences, New Delhi, India*

RAJNEESH CHOUBISA, AARON JARDEN, FIONA HOWARD, ŠTĚPÁNKA DVOŘÁKOVÁ

According to the World Database of Happiness (Veenhoven, 2013) New Zealand and Malta are among the happiest countries, whereas Czech Republic, South Africa and India belong to middle ranking countries. In our study we explore links between life values and subjective well-being among university students from five countries. Our sample consists of 165 Czech, 115 Maltese, 110 South African, 168 Indian and 131 New Zealand respondents (69% females, 31 % males, mean age 21.3). We measured life satisfaction (SWLS, Diener et al., 1985) and life values (VLQ, Wilson et al., 2002). Online data collection took place in 2012-2014. We used SPSS for data analysis. Results show no significant differences between life satisfaction (LS) of Czech, Maltese, Indian, and New Zealand students. LS is significantly higher only in South African students. Their LS is associated with perceived importance of life values Marriage and Citizenship and personal satisfaction with value Career. The importance of life values Family and Friends are closely linked with LS of Czech, Maltese and New Zealand respondents. Importance of value Citizenship significantly correlates with LS only in Indian and South African samples. Detailed analysis revealed further results on links between life values and well-being based on cross-cultural differences.

**Klíčová slova:** subjective well-being, life values, cross-culture study, university students

**SEBALICENCOVANIE V NA CIEĽ ORIENTOVANOM SPRÁVANÍ**

RADKA ČOPKOVÁ

*Katedra psychológie, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach*

Cieľom prezentovaného príspevku je vymaniť sa spod tradičného chápania sebalicencovania ako procesu, kde predošlé morálne správanie využíva jedinec ako oprávnenie uskutočniť v aktuálnej situácii správanie, ktoré je v rozpore s normami, štandardmi, pravidlami a to bez toho, aby to narušilo jeho pozitívny sebaobraz. V kontexte dosahovania cieľov sa na danú problematiku pozeráme z prospektívneho hľadiska, kde v záujme dosiahnutia cieľa dochádza k správaniu inkongruentnému so

všeobecne platnými normami, pričom však samotná snaha dosiahnuť cieľ slúži jedincovi ako oprávnenie k takémuto konaniu. V záujme empirického overenia povahy skúmaného konštruktu prospektívneho sebalicencovania v oblasti dosahovania cieľov využívame machiavelistický, resp. utilitaristický prístup, pričom na danú problematiku nazeráme aj z hľadiska svedomitosti. Výsledné zistenia sú bližšie prezentované v príspevku.

**Kľúčová slova:** sebalicencovanie, machiavelizmus, svedomitost

## **ANALÝZA VZŤAHOVEJ VÄZBY U ADOLESCENTIEK S PORUCHAMI PRÍJMU POTRAVY**

JANA UHLÁRIKOVÁ, VERONIKA BIZUBOVÁ, MÁRIA HALAMOVÁ

*Katedra psychologických vied FSVaZ UKF v Nitre*

Cieľom príspevku je analýza a následná komparácia vzťahovej väzby u adolescentiek s poruchami príjmu potravy a u neklinickej vzorky respondentov, ktorú tvorili študentky stredných škôl. Výskumnú vzorku tvorilo 25 adolescentiek s diagnostikovanými poruchami príjmu potravy a 80 adolescentiek z neklinickej vzorky. Prostredníctvom dotazníka SCOFF na detekciu prítomnosti mentálnej anorexie a mentálnej bulímie sme neklinickú vzorku rozdelili na 40 adolescentiek s náchylnosťou na poruchy príjmu potravy a 40 adolescentiek bez náchylnosti na tieto poruchy. Vzťahovú väzbu sme zisťovali dotazníkom s-E.M.B.U. (Arrindell, 1999, slovenská verzia Poliaková, Mojžišová, Hašto, 2007), ktorý mapuje zapamätané rodičovské správanie (otca aj matky) v troch subškálach – odmietanie, emočná vrelosť a hyperprotektivita. Výsledky preukázali signifikantne nižšie skóre v emočnej vrelosti oboch rodičov a vyššie skóre v hyperprotektivite matky aj otca u adolescentiek s diagnostikovanými poruchami príjmu potravy než u adolescentiek bez náchylnosti na tieto poruchy. Podobné výsledky sme zistili aj pri komparácii adolescentiek náchylných na poruchy príjmu potravy s adolescentkami bez náchylnosti na tieto poruchy, avšak rozdiely v hyperprotektivite matky boli v tomto prípade štatisticky nevýznamné. Adolescentky trpiace poruchami príjmu potravy, rovnako ako adolescentky s náchylnosťou na tieto poruchy dosiahli signifikantne vyššie skóre v odmietaní zo strany otca. V subškále odmietanie matky sme nezaznamenali štatisticky významné rozdiely medzi klinickou a neklinickou vzorkou respondentiek.

**Kľúčová slova:** vzťahová väzba, emočná vrelosť, odmietanie, hyperprotektivita, poruchy príjmu potravy, adolescencia

## **FUNKČNOSŤ RODINNÉHO SYSTÉMU Z POHLADU ADOLESCENTOV Z RODÍN Z KLINICKEJ A NEKLINICKEJ POPULÁCIE**

GABRIELA ŠEBOKOVÁ, MÁRIA HALAMOVÁ

*Katedra psychologických vied FSVaZ UKF v Nitre*

Cieľom príspevku je preskúmať fungovanie rodín z klinickej a neklinickej populácie z pohľadu adolescentov. Funkčnosť rodiny je skúmaná zo systémovej perspektívy prostredníctvom Olsonovho cirkumplexiálneho modelu. Teoretický model popisuje tri hlavné dimenzie rodinného systému: kohéziu, adaptabilitu a komunikáciu, a subjektívnu spokojnosť s danými dimenziami. Rodiny z klinickej

populácie sú definované ako rodiny s adolescentom s emočnými a behaviorálnymi problémami, ktorý je v starostlivosti poradenského alebo klinického psychológa. Výskumný súbor tvorilo 84 respondentov - 28 adolescentov ( $M_{vek}=13.31$ ,  $SD=1.46$ ) s diagnostikovanou poruchou podľa MKCH-10 a 56 adolescentov ( $M_{vek}=13.86$ ,  $SD=.70$ ) z bežnej populácie (porovnávací vzorka). Použité boli sebvýpovedové dotazníky Škála rodinnej adaptability a kohézie (Olson, 2010), Škála rodinnej komunikácie (Olson, Barnes, 2010) a Škála rodinnej spokojnosti (Olson, 2010). Výsledky naznačili rozdiely v nevyvážených - extrémnych škálach kohézie a adaptability. Adolescenti z rodín z klinickej populácie v porovnaní s adolescentmi z neklinických rodín vnímajú svoje rodiny ako extrémne kohézne, či už na pozitívnom (prepletené) alebo negatívnom póle (odcudzené). Rozdiely sa ukázali aj v pozitívnom extrémne adaptability, v zmysle percipovanej nedostatočnej organizácie a kontroly rodinného systému u adolescentov z klinických rodín. V rodinnej komunikácii a rodinnej spokojnosti sa sledované skupiny nelíšia.

**Kľúčová slova:** rodinný systém, rodiny z klinickej populácie, adolescenti

### VPLYV KOGNITÍVNEHO VYČERPANIA NA SYLOGISTICKÉ USUDZOVANIE

LUBICA KONRÁDOVÁ, JAKUB ŠROL

*Katedra psychológie, Filozofická fakulta, Univerzita Komenského v Bratislave*

V príspevku sa venujeme vplyvu navodeného kognitívneho vyčerpania na schopnosť participantov riešiť sylogistické úlohy. U polovice participantov ( $n = 34$ ) sme pomocou nekongruentnej verzie Stroopovej úlohy navodili kognitívne vyčerpanie. Kontrolná skupina ( $n = 33$ ) riešila nevyčerpávajúcu verziu rovnakej úlohy. Vo výsledkoch participantov v sylogizmoch sa ukázalo, že výkon v úlohách, ktoré sa dali správne vyriešiť aj pomocou intuície, nebol kognitívnym vyčerpaním poznačený. Naopak, v úlohách vyžadujúcich deliberatívne myslenie, bol výkon v skupine vyčerpaných participantov nižší, v porovnaní s kontrolnou skupinou. Tento rozdiel však nedosiahol úroveň štatistickej významnosti. Výsledky porovnávame s našimi predchádzajúcimi zisteniami (Šrol & Konrádová, 2015), a so závermi iných štúdií venovaných tejto problematike. V závere práce diskutujeme možnosť využitia paradigmy kognitívneho vyčerpania pre výskum intuitívneho a deliberatívneho usudzovania a rozhodovania. Príspevok vznikol s podporou grantovej agentúry VEGA, č. projektu: 1/1110/12.

**Kľúčová slova:** sylogistické úlohy, kognitívne vyčerpanie, intuitívne usudzovanie, deliberatívne usudzovanie

### KOMPARÁCIA RODOVÝCH ROZDIELOV VO VNÍMANEJ ÚROVNI KOUČINGU AKO POUŽIVANEJ METÓDY BUDÚCICH MANAŽÉROV

TATIANA LORINCOVÁ, ZUZANA BIRKNEROVÁ, ANNA LELKOVÁ

*Katedra manažérskej psychológie, Fakulta manažmentu, Prešovská univerzita v Prešove*

Príspevok sa zaoberá komparáciou rodových rozdielov v úrovni koučingu v každodennej praxi manažéra. Cieľom štúdie je zistiť vnímanú úroveň v oblasti koučingu medzi vysokoškolskými študentmi a študentkami manažmentu. Výskumnú vzorku tvorilo 110 respondentov, konkrétne 55 žien a 55

mužov vo veku od 20 do 24 rokov (s priemerným vekom 21,69 a štandardnou odchýlkou 0,921), ktorí sú študentmi manažmentu. Výskumné údaje boli získané prostredníctvom metodiky, ktorá zisťuje názory na koučing a obsahuje 20 položiek (Birknerová, Vernarský, 2014) a prostredníctvom metodiky MESI od Frankovského a Birknerovej, 2014. Zistené výskumné výsledky budú prezentované v samotnom príspevku.

**Kľúčová slova:** koučing, rodové rozdiely, vysokoškolskí študenti manažmentu

## **VNÍMANIE BEZPEČIA V SÚVISLOSTIACH VNÍMANIA RIZIKA, KONTROLY A FREKVENCIE SOCIÁLNYCH AKTIVÍT**

MIROSLAVA KOPANIČÁKOVÁ

*Spoločenskovedný ústav SAV, Košice*

Cieľom štúdie je analýza vnímania bezpečia a preventívneho správania v súvislosti s frekvenciou sociálnych aktivít, vnímania rizika a vnímania kontroly. Výskumný súbor predstavujú vysokoškolskí študenti (N= 258), z toho 31,8% mužov a 68,2% žien. Priemerný vek respondentov je 21,96 rokov SD= 1,86. Súčasťou analýzy je identifikácia miery vplyvu vybraných prediktorov (frekvencia sociálnych aktivít, vnímanie rizika a kontroly, viktimizácia), vrátane kontrolných sociodemografických premenných, na vnímanie bezpečia a frekvenciu preventívneho správania. Predmetom analýz je tiež zisťovanie rozdielov vo frekvencii sociálnych aktivít z hľadiska predchádzajúcej priamej a nepriamej viktimizácie.

**Kľúčová slova:** vnímanie bezpečia, preventívne správanie, vnímané riziko, sociálne aktivity, vnímaná kontrola

## **PRESVEDČENIA O PRÍČINÁCH DEPRESIE U LAICKEJ VEREJNOSTI**

SILVIA AZIRIOVÁ, KRISTÍNA KRAJČÍROVIČOVÁ

*Ústav patologickej fyziológie, Lekárska fakulta, Univerzita Komenského v Bratislave*

V ostatných rokoch sa viacero štúdií v oblasti duševného zdravia a postavenia ľudí s duševnou poruchou zaoberalo skúmaním laických teórií alebo presvedčení o príčinách duševných porúch, preferencii ich liečby a vzťahu takýchto presvedčení k diskriminácii alebo k stigme ľudí s duševnou poruchou. Cieľom výskumu bolo zistiť na laickej populácii presvedčenia o príčinách depresie a či má vplyv na hodnotenie závažnosti príčin depresie odborné zameranie, skúsenosť s človekom s duševnou poruchou, vek a pohlavie. Výskumu sa zúčastnilo 131 respondentov (98 žien a 33 mužov). Presvedčenia o príčinách depresie sme zisťovali 77-položkovým dotazníkom hodnotiacim jednotlivé príčiny depresie z hľadiska závažnosti pomocou Likertovej škály. Výsledky sa štatisticky spracovali pomocou T-testu pre dva nezávislé výbery a jednorozmernej analýzy rozptylu. Z kategórií príčin ako najzávažnejšie hodnotili traumy zažitú v dospelosti alebo detstve a ako najmenej závažné príčiny týkajúce sa životosprávy. Pohlavie, vek ani profesijné zameranie nemalo vplyv na hodnotenie. Najvýraznejšie rozdiely v hodnotení boli u respondentov, ktorí poznali a mali niekoho s duševnou poruchou v rodine a tými, ktorí nepoznali a nemali nikoho s duševnou poruchou v rodine, pričom prvá skupina hodnotila ako závažnejšie príčiny týkajúce sa depresogénnych presvedčení (rozdiel v hodnotení 13,06 %,  $p < 0,05$ ),

biologických príčin (9,85 %,  $p < 0,05$ ), sociálnych stresorov (8,5 %,  $p < 0,05$ ) a životosprávy (8,45%,  $p < 0,05$ ). Za najzávažnejšie príčiny depresie považovali respondenti závažné životné udalosti týkajúce sa straty a traumy a za najmenej závažné príčiny týkajúce sa životosprávy. Na hodnotenie závažnosti jednotlivých príčin depresie mali najväčší vplyv skúsenosti s človekom s duševnou poruchou.

**Klíčová slova:** laické teórie, príčiny depresie

## MOŽNOSTI PREDIKCIE KOGNITÍVNYCH OMYLOV V MANAŽÉRSKEJ PRÁCI

MIROSLAV FRANKOVSKÝ, ZUZANA BIRKNEROVÁ

*Prešovská univerzita v Prešove, Fakulta manažmentu, Katedra manažérskej psychológie*

V práci manažéra nie je výskyt kognitívnych omylov zriedkavý. Vyhnutie sa kognitívnym omylom je dôležitým predpokladom prijímania správnych rozhodnutí a stratégií rozvoja organizácie. Význam kognitívnych omylov pri prijímaní rozhodnutí manažérom je umocnený aj tým, že tieto rozhodnutia ovplyvňujú nie len život manažéra, ale aj celú organizáciu a teda aj všetkých jeho spolupracovníkov. V prezentovanom príspevku je pozornosť sústredená na možnosti identifikácie a špecifikovania indikátorov, ktoré umožnia predikciu výskytu kognitívnych omylov v manažérskej práci. Návrh a overenie týchto prediktorov výskytu kognitívnych omylov vychádza z koncepcie Becka, ktorý popísal vznik a pôsobenie dysfunkčných schém a pôsobenie kognitívnych omylov v živote človeka. Je zrejmé, že tieto omyly pôsobia tak v pracovnej, ako aj osobnej oblasti života. V príspevku sú prezentované zistenia a poznatky, ktoré umožňujú predikovať budúci výskyt kognitívnych omylov v práci manažéra na báze využitia dotazníkovej metódy.

**Klíčová slova:** kognitívne omyly, manažment, manažér

## DEMOGRAFICKÉ A PSYCHOLOGICKÉ PREDIKTORY VNÍMANIA BEZPEČIA

MICHAL KENTOŠ

*Spoločenskovedný ústav SAV, Košice*

Prezentovaná štúdia analyzuje demografické a psychologické prediktory subjektívneho vnímania bezpečia, ktoré bolo skúmané prostredníctvom strachu z kriminality, behaviorálnymi prejavmi a kogníciami. Demografické prediktory reprezentovali rod, vek, vzdelanie, štát a predchádzajúca viktimizácia. Psychologické - tendencia riskovať, konzervativizmus a potreba štruktúry. Dáta pochádzajú z medzinárodného výskumného projektu Eurojustis. Do analýz boli zahrnutí respondenti štyroch krajín – Bulharska, Litvy, Talianska a Slovenska v celkovom počte 4396 respondentov. Zistené výsledky referujú o tom, že individuálnej hodnotenie bezpečia bolo podmienené regionálne, ako aj rodom čiastočne aj psychologickými charakteristikami.

**Klíčová slova:** vnímanie bezpečia, viktimizácia, tendencia riskovať

## **AUTONÓMIA VO VZŤAHU K UŽÍVANIU ALKOHOLU AKO RIZIKOVÉHO SPRÁVANIA VYSOKOŠKOLSKÝCH ŠTUDENTOV**

JOZEF BENKA, MONIKA BRUTOVSKÁ

*Katedra psychológie, Filozofická fakulta, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach*

Príspevok sa opiera o východiská Seba-determinačnej teórie a zameriava na oblasť autonómie, pričom v centre záujmu sú osobnostné rozdiely v autonómii ako aj rozdiely v autonómnej seba-regulácii, ktoré reprezentujú dôležité potenciálne protektívne faktory vzhľadom na rizikové správanie. Tento príspevok sa pritom bude zameriavať hlavne na oblasť rizikového užívania alkoholu u vysokoškolských študentov a okrem preskúmania priameho vzťahu, bude klásť dôraz na exploráciu mediátorov, ktoré sprostredkujú vzťah medzi autonómiou a samotným užívaním alkoholu, pričom sa bude sústreďovať primárne na oblasť očakávania účinku alkoholu a motivácie k užívaniu alkoholu. Výskumu sa zúčastnili študenti VŠ na Slovensku (n=697; priemerný vek=21,28; SD=1,93; 60% žien) a vyplnili dotazníky ohľadom užívania alkoholu (AUDIT), individuálnych rozdielov v autonómii (IAF), autonómnej regulácie užívania alkoholu (TSRQ-A), očakávaní ohľadom účinku alkoholu (AOES) a motivácie k užívaniu alkoholu (DMQ-R). Predbežné výsledky poukazujú na existenciu štatisticky významného negatívneho vzťahu medzi autonómiou a užívaním alkoholu v súlade s teoretickými predpokladmi. V príspevku bude prezentovaná finálna analýza podrobená detailnej diskusii. Tento výskum bol podporený APVV-0253-11.

**Kľúčová slova:** rizikové užívanie alkoholu, autonómia, vysokoškolskí študenti

## **ZMENA DESKRIPTÍVNYCH NORMATÍVNYCH PRESVEDČENÍ A RIZIKOVÉ SPRÁVANIE VYSOKOŠKOLÁKOV 5-TICH EURÓPSKÝCH KRAJÍN – LONGITUDINÁLNE DÁTA**

MONIKA BRUTOVSKÁ

*Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Filozofická fakulta, Katedra psychológie*

OLGA OROSOVÁ

*Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Filozofická fakulta, Katedra pedagogickej psychológie a psychológie zdravia*

Východiská: Zistenia preukázali prepojenie vysokoškolského života s výskytom rôznych rizikových správání, ktoré sú rozvíjané aj vďaka nadhodnocujúcim deskriptívnym normatívnym presvedčeniam (DNP). Cieľ: preskúmať či sa zmeny DNP podieľajú na rôznych rizikových správaniach v rôznom čase. Metodiky: konzumácia alkoholu, fajčenie, sexuálne rizikové správanie, DNP o rizikovom správaní typického študenta. Vzorka: 3 opakovaných meraní (každý s ročným odstupom) sa zúčastnilo: 2981 vysokoškolákov v T1 (71,6% žien; M=20,63; SD=2,59); 1041 vysokoškolákov v T2 (75,4% žien; M=21,90; SD=2,46); 534 vysokoškolákov v T3 (75,7% žien; M=22,85; SD=2,44) z 5 EU krajín (SR, LTV, HU, CZ, GE). Analýza dát: Friedmanov test, binárne logistické regresie [premenné: závislá = dichotomizované rizikové správanie; nezávislé = zmena DNP (T2-T1 / T3-T2); kontrolné: rizikové správanie v T1 / T2, rod, krajina]. Výsledky: Nastáva signifikantná zmena konzumácie alkoholu v čase [p=0,009], DNP sa signifikantne nemenia [p=0,177], ale ich zmena pozitívne prispieva k neskoršej úrovni konzumácie alkoholu [OR(95%CI)=1,35(1,13-1,41) v T2; OR(95%CI)=1,22(1,04-1,43) v T3]. V rámci fajčenia nenastáva



signifikantná zmena v čase [ $p=0,066$ ], menia sa len DNP [ $p<0,001$ ], ktoré neprispievajú k neskoršej úrovni fajčenia [ $OR(95\%CI)=0,88(0,74-1,05)$  v T2;  $OR(95\%CI)=1,18(0,87-1,62)$  v T3]. Sexuálne rizikové správanie sa v čase signifikantne nemení [ $p=0,225$ ], ale DNP áno [ $p<0,001$ ] a táto zmena prispieva pozitívne k úrovni rizikového sexuálneho správania v T2 [ $OR(95\%CI)=1,97(1,25-3,10)$ ], ale nie v T3 [ $OR(95\%CI)=1,78(0,56-5,68)$ ]. Záver: Zmena DNP rôznym spôsobom prispieva k rôznym rizikovým správaniam, z toho dôvodu sú potrebné ďalšie analýzy najmä v experimentálnych podmienkach a následne využitie zistení v oblasti prevencie.

**Klíčová slova:** rizikové správanie, deskriptívne normatívne presvedčenia, vysokoškooláci

## **SKÚSEŇ S ALKOHOLOM V OBDOBÍ SKOREJ ADOLESCENCIE SÚVISÍ SO SPOLOČENSKÝM UŽÍVANÍM ALKOHOLU ICH RODIČMI**

MÁRIA BAČÍKOVÁ

*Katedra pedagogickej psychológie a psychológie zdravia, FF UPJŠ, Košice*

Predchádzajúce štúdie poukázali na súvislosť medzi užívaním alkoholu rodičmi a ich adolescentnými deťmi. V rámci teórie sociálneho učenia vychádzali z predpokladu modelovania rodičovského správania. Tieto výskumy sa však zameriavali predovšetkým na nadmerné alebo problémové užívanie alkoholu rodičmi. Cieľom nášho príspevku je venovať sa, výskumne opomíjanému, príležitostnému resp. spoločenskému užívaniu alkoholu rodičmi. Zameriame sa na priamy vzťah medzi príležitostným pitím rodičov a skúsenosťou s alkoholom ich detí v období skorej adolescencie. Zároveň budeme sledovať možné mediátory vzťahu medzi týmito dvoma premennými. Výskumný súbor tvorilo 1096 adolescentov (54,3% dievčat, priemerný vek 11,5). Adolescenti v rámci dotazníka uvádzali vlastné skúsenosti s pitím alkoholu, frekvenciu pitia alkoholu rodičov, množstvo priateľov, ktorí pijú alkohol, percipovaný súhlas rodičov s pitím piva adolescentov, sociálnu oporu zo strany rodičov a rodičovský monitoring. Získané údaje sme analyzovali pomocou regresných analýz (logistickej a lineárnej) a Sobeloveho testu na overenie nepriameho efektu. Výsledky ukazujú, že adolescenti s otcom a/alebo matkou, ktorí pijú alkoholické nápoje aspoň raz do týždňa štatisticky významne častejšie uvádzali skúsenosť s alkoholom ( $B=0,583$ ;  $p\leq 0,001$  pre otca;  $B=0,700$ ,  $p\leq 0,001$  pre matku). Tento vzťah bol však úplne mediováný cez percipovaný súhlas rodiča a čiastočne mediováný cez počet kamarátov, ktorí pijú alkohol. Naše výsledky naznačujú, že príležitostné, spoločenské pitie alkoholu otcom alebo matkou zvyšuje pravdepodobnosť, že adolescenti budú percipovať rodiča ako akceptujúceho prípadné pitie piva čo následne zvyšuje pravdepodobnosť užitia alkoholu už v období skorej adolescencie.

**Klíčová slova:** alkohol, adolescencia, rodičia, modelovanie

## NEPRIAMY VZŤAH MEDZI SEBA-DETERMINÁCIOU A RIZIKOM DYSFUNKČNÉHO STRAVOVANIA PROSTREDNÍCTVOM NESPOKOJNOSTI S TELOM U VYSOKOŠKOLÁKOV Z LITVY, MAĎARSKA A SLOVENSKA

LUCIA HRICOVÁ

*Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Filozofická fakulta, Katedra pedagogickej psychológie a psychológie zdravia*

Seba-determinačná teória poskytuje východiská, týkajúce sa prepojenia motivačných procesov a rizikového správania. V súvislosti s dysfunkčným stravovaním (DS) bola preukázaná významná protektívna úloha všeobecnej seba-determinácie (GSD), nakoľko sa zdá, že ovplyvňuje nespokojnosť s telom (NT). NT zároveň patrí k najpodstatnejším prediktorom porúch stravovania (PS). Tento príspevok si kladie za cieľ skúmať nepriamy vzťah medzi GSD a DS prostredníctvom NT. 310 študentov (75,6% žien, priemerný vek 20,39, SD=3,04) z Litvy (39,4%), Maďarska (29,4.3%) a Slovenska (31.2%) vyplnilo on-line dotazník NT (EEICA), dotazník GSD (SDS) a skriningový dotazník detekcie PS (SCOFF) na začiatku svojho štúdia (T1) a opäť po dvoch rokoch (T3) v rámci medzinárodnej štúdie SLICE. Boli využité série lineárnej a logistických regresíí po kontrole rodu, krajiny a rizika dysfunkčného stravovania v T1 a Sobelov test pre odhalenie skúmaného nepriameho vzťahu. GSD bola negatívne asociovaná s NT ( $\beta = -0,39$ ,  $p < 0,001$ ). NT bola signifikantne pozitívne asociovaná s rizikom DS ( $B = 0,02$ ,  $p < 0,05$ ) a GSD nebola signifikantne asociovaná s rizikom DS ( $B = 0,01$ ,  $p = 0,69$ ). Výsledok Sobelovho testu ( $z = -2,12$ ,  $p < 0,05$ ) indikuje signifikantný nepriamy vzťah medzi GSD v T1 na riziko DS v T3 prostredníctvom NT v T1. Táto longitudinálna štúdia prispieva k objasneniu prediktorov DS tým, že spája GSD a NT v koherentnom modeli predikujúcom riziko DS u študentiek aj študentov z troch európskych krajín. Tieto zistenia môžu slúžiť ako základ pre stratégie v oblasti verejného zdravia zdôrazňujúc relevantnosť GSD a NT v prevencii DS.

**Kľúčová slova:** všeobecná seba-determinácia, nespokojnosť s telom, riziko dysfunkčného stravovania, vysokoškolskí študenti

## ANALÝZA OBCHODNÉHO SPRÁVANIA A OBCHODNÉHO VYJEDNÁVANIA U ZAMESTNANCOV

ANNA LELKOVÁ

*Katedra manažérskej psychológie*

V príspevku sú obsiahnuté základné pojmy týkajúce sa obchodu a jeho fungovania. Skúma vlastnosti, ktoré by podľa zamestnancov vyjednávač mal mať. Prieskum bol realizovaný u zamestnancov, ktorých zameraním je výrobná sféra. Cieľom príspevku je poukázať, že aj správanie zamestnanca povereného vyjednávaním pôsobí na úspešný výsledok celkového vyjednávania. Práca poukazuje na prepojenie medzi vyjednávaním a jeho prvkami, ako povahové črty zamestnanca, správanie, či už spoločensky prípustné alebo neprípustné, ďalej na efektívnosť rôznych vonkajších prvkov a motivácie. Poukazuje aj na rozdiely vnímania jednotlivých aspektov z rôznych hľadísk.

**Kľúčová slova:** obchod, obchodné správanie, obchodné vyjednávanie, zamestnanci

**VYBRANÉ KORELÁTY SEBAPOŠKODZUJÚCEHO SPRÁVANÍ V RANEJ ADOLESCENCIÍ**

ANNA JANOVSKÁ, MARIANNA BERINŠTEROVÁ

*Pavol Jozef Šafárik University in Košice*

Východiská: Adolescencia je obdobím, kedy sa môžu objavovať a eskalovať rôzne rizikové formy správania, včítane útekov z domu, sebapoškodzovania a suicidálnych pokusov. Mnohé z týchto ťažkostí sú spojené s významnými zmenami v psychickom a sociálnom vývine adolescentov. Cieľ: Preskúmať vzťahy medzi vybranými formami sebapoškodzujúceho správania (úteky z domu, sebapoškodzujúce myšlienky, suicidálne pokusy) a rodičovským monitoringom, sebakontrolou, pozitívnym postojom k sebe a rezilienciou. Metodiky: Závislé premenné boli dichotomizované na základe odpovedí na otázky týkajúce sa frekvencie jednotlivých typov sebapoškodzujúceho správania. Nezávislé premenné boli zisťované prostredníctvom škály rodičovského monitoring, škály sebakontroly, revidovanej verzie self-liking scale a škály reziliencie pre adolescentov, ktorá pozostáva z troch subškál: hľadanie nového, emocionálna regulácia a pozitívna orientácia na budúcnosť. Vzorka: Výskumnú vzorku tvorilo 1094 adolescentov (54,3% dievčat, priemerný vek=11,72; SD=0,67). Analýza dát: Dáta boli analyzované prostredníctvom binárnej logistickej regresie v programe SPSS 22. Výsledky: Úteky z domu významne negatívne súviseli s pozitívnym postojom k sebe a s emocionálnou reguláciou. Nižšia úroveň emocionálnej regulácie, negatívnejší postoj k sebe a vyššia úroveň sebakontroly sa významne podieľali na predikčnej sile modelu, kde závislou premennou bolo zamýšľané sebapoškodenie. Nižšia miera rodičovského monitoringu a negatívny postoj k sebe zvyšovali pravdepodobnosť suicidálnych pokusov. Záver: Úteky z domu, sebapoškodzovanie, včítane suicidálnych pokusov sú veľmi závažnými zdravie a život ohrozujúcimi formami rizikového správania. Výsledky môžu pomôcť pri porozumení mechanizmom, ktoré k takémuto správaniu vedú a pri jeho predchádzaní.

**Kľúčová slova:** sebapoškodzujúce správanie, rodičovský monitoring, sebakontrola, pozitívny postoj k sebe, reziliencia

**MOŽNOSTI INTERVENCE A PODPORY U SOUROZENCŮ DĚTÍ S POSTIŽENÍM – SKUPINOVÉ TERAPEUTICKO-EDUKAČNÍ PROGRAMY**

DAVID HAVELKA

*Psychologický ústav, Filozofická fakulta MU, Brno*

Jednou z veľkých otázok a výzev spojených se současnou transformací systému sociální péče z institucionálního na komunitní je nalezení způsobu podpory a práce s primárním sociálním prostředím člověka (dítěte) s postižením. Řada studií poukazuje na fakt, že dlouhodobě opomíjenou skupinou jsou sourozenci dětí s postižením (Naylor & Prescott, 2004), a to i přesto, že otevřeně vyjadřují touhu získat informace a pochopit postižení svého bratra či sestry (Dyson, 1998), pečují o sourozence na denní bázi, a přítomnost onemocnění v rodině na ně může mít řadu negativních dopadů manifestujících se v oblastech, jakými jsou adaptační obtíže, problémové a poruchové chování, celkově snížená kvalita života atd. (Sharpe, 2002; Moyson & Roeyers, 2011; Tudor & Lerner, 2014). Jednou z forem intervence a podpory sourozenců dětí s postižením jsou i skupinové terapeuticko-edukační programy, které se

úspěšně osvědčily v zahraničí (např.: Meyer, 1985; Lobato & Kao, 2002; Smith & Perry, 2005), v našem prostředí však téměř neexistují. Daný příspěvek si klade za cíl prezentovat formy organizace, obsahu a výstupů těchto programů tak, jak jsou publikovány v odborných periodících a aplikovány v zahraniční praxi (zejména Velké Británie). V následujících výzkumech a praxi se chce náš tým zaměřit na realizaci a evaluaci programu vycházejícího nejen z výše zmíněných studií a zahraniční praxe ale i specifických potřeb a poptávky sourozenců dětí s postižením žijících v našem kulturním prostředí.

**Klíčová slova:** sourozenci dětí s postižením, intervence, skupinové terapeuticko-edukační programy

## VPLYV AFEKTÍVNEJ VALENCIE A ANXIETY NA KOGNITÍVNU FLEXIBILITU

MARTIN MARKO, RASTISLAV LETNICKÝ

*Univerzita Komenského v Bratislave, Filozofická Fakulta*

Výskum naznačuje, že podmienky vyvolávajúce stres a úzkosť majú poškodzujúci vplyv na kognitívnu flexibilitu pri riešení problémov. Tento efekt sa zvyčajne pripisuje buď zvýšenej sympatickej nervovej aktivite alebo vzniknutej kognitívnej interferencii, pričom obe vysvetlenia predstavujú typické komponenty stresovej reakcie a stavu úzkosti. Predkladaný výskum prešetruje vplyv experimentálne navodených emocionálnych stavov (špecificky anxiety) na schopnosť riešiť zle-štruktúrované verbálne problémy, ktoré vyžadujú kognitívnu flexibilitu (test vzdialených asociácií). Skupina pod vplyvom podmienky vyvolávajúcej negatívny afekt podľa očakávania prejavila nižšiu schopnosť riešiť dané problémy ako skupina v podmienke vyvolávajúcej pozitívny afekt. Okrem toho, stavová úzkosť bola stredne silno, negatívne asociovaná s kognitívnu flexibilitou v post-teste, pričom tento vzťah ostal rovnako významný aj po kontrole pre-testových hodnôt (úzkosti a kognitívnej flexibility). Následná mediačná analýza naznačila, že pozorované zhoršenie kognitívnej flexibility je mediované úrovňou úzkosti v post-teste. Stav úzkosti je preto možné pokladať za kľúčový parameter vytvárajúci kognitívnu rigiditu počas riešenia problémov. Grantová podpora: Agentúra na podporu výskumu a vývoja na základe Zmluvy č. APVV-0496-12; VEGA 1/1110/12.

**Klíčová slova:** anxiety, stres, kognitívna flexibilita, mediačná analýza

## VÝVOJ KRIMINÁLNÍ KARIÉRY U PACHATELŮ MAJETKOVÉ TRESTNÉ ČINNOSTI

LENKA ŠTURMOVÁ

*Psychologický ústav, Filozofická fakulta MU, Brno*

VERONIKA POLIŠENSKÁ, MICHAELA BOROVIANSKÁ, SYLVIE KOUBALÍKOVÁ

*Psychologický ústav AV ČR, v.v.i.*

Cílem tohoto příspěvku je představit vývoj kriminální kariéry u recidivujících pachatelů majetkové trestné činnosti. Výsledky jsou součástí grantového projektu „Psychologické aspekty reintegrace a resocializace pachatelů propuštěných z vězení“. Projekt je pod vedením Akademie věd České Republiky. Samotný vzorek sestává z celkem 79 pachatelů (66 mužů, 13 žen). Jedná se o pachatele, kteří jsou již propuštěni z výkonu trestu odnětí svobody a jsou v současné době pod dohledem

Probační a mediační služby. Údaje o vývoji kriminální kariéry byly čerpány ze subjektivních výpovědí pachatelů v rámci rozhovoru a také objektivních dat získaných z Rejstříku trestů. Budou zde prezentovány dílčí výsledky výzkumu.

**Klíčová slova:** kriminální kariéra, majetková trestná činnost, pachatelé

## DOSTUPNOST ALKOHOLU A POŽÍVÁNÍ ALKOHOLU NA PRACOVISKU

IVETA JELEŇOVÁ, STANISLAVA KOZELOVÁ

*Univerzita P. J. Šafárika v Košiciach, Fakulta verejnej správy*

Práca pod vplyvom alkoholu predstavuje vážny problém. Požitie alkoholu vedie k zníženiu kvality výkonnosti, pretože negatívne vplýva na vnímanie, koordináciu pohybov, komunikáciu či kognitívne procesy. Príspevok je zameraný na identifikovanie postojov a skúseností týkajúcich sa požívania alkoholu na pracovisku. Vzorka 145 zamestnancov vyplnila dotazník zameraný na postoje k požívaniu alkoholu v práci, ale aj pitie s kolegami po pracovnej dobe, na dostupnosť alkoholu na ich pracovisku, existenciu pravidiel upravujúcich pitie alkoholu na pracovisku či pitie alkoholu v práci. Takmer tri štvrtiny (57,2 %) respondentov uviedli, že ich organizácia poskytuje pri niektorých príležitostiach zamestnancom alkohol. Približne štvrtina respondentov (24,2 %) priznala, že za uplynulý rok pili alkohol na pracovisku viac ako raz. Zo strany organizácie je potrebná jasná politika vo vzťahu k požívaniu alkoholu na pracovisku a zároveň, aby nevytvárala podmienky pre výskyt tohto negatívneho javu.

**Klíčová slova:** požívanie alkoholu, zamestnanci, pracovisko

## ATRIBUTY SOCIÁLNÍCH KATEGORIÍ: KVALITATIVNÍ STUDIE

VERONIKA FRANCOVÁ

*Katedra psychologie, PedF UK v Praze*

Cílem studie je porozumění obsahu stereotypů profesních a etnických skupin v české společnosti. Kvalitativní studie, kterou předkládáme, je doplněním probíhajícího výzkumu stereotypů v české společnosti. V této fázi výzkumu užíváme dotazník, který poskytuje představy jedince o sociální kategorii skrze generování adjektiv jako vlastností jejich zástupců – prototypů. Kvalitativní část práce leží především v analýze těchto atributů a tendencí, jež se do nich promítají. Ukazuje se, že profesní kategorie jsou stereotypně vnímány nejen skrze dvě běžně užívané dimenze (vřelosti a kompetence), ale je možné identifikovat další specifické tendence: reflektovat vlastnosti příslušníků dané kategorie skrze jejich profesní kompetence, jejich přínos pro společnost a jejich důvěryhodnost. Etnické kategorie naproti tomu ukazují vlastní specifické dimenze, založené především na percipované přijatelnosti – nepřijatelnosti jejich kultury pro většinovou společnost a na sympatii – antipatii vůči dané skupině, resp. strachu na straně respondenta. Současně jsme identifikovali silnou tendenci připisovat minoritním skupinám takové atributy, které danou etnickou skupinu dehumanizují. Užití deskripce nám umožňuje lépe porozumět kvantitativním datům a ukazuje též nutnost prozkoumat skutečný psychologický obsah stereotypu a diskutovat možnosti realizace výzkumu stereotypů.

**Klíčová slova:** stereotyp, vřelost, kompetence, dehumanizace, obsah stereotypu

## **SOCIÁLNÍ NEUROVĚDA - VÝVOJ NOVÝCH PARADIGMAT**

ZDENĚK KRPOUN

*Psychologický ústav, Filozofická fakulta MU, Brno*

Účelem tohoto příspěvku je představit předběžné výsledky probíhajícího projektu, jehož hlavním cílem je vytvořit a aplikovat nová paradigmatata pro sociální neurovědu (identifikace projektů 72p12; období 03/2015 - 12/2015, investor: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR; Typ projektu: AKTION). Paradigma představuje naprogramovaný set stimulů, který je administrován v elektronické formě. Sociální neurověda je oborem propojujícím sociální psychologii a neurovědu a jeho cílem je za účelem studia biomarkerů lidské psychiky. Tvorba paradigmatu se odvíjí od potřeby odlišit psychickou a neuronální bázi sociální kognice (zejména teorie mysli) mezi zdravou a klinickou populací (s diagnózou depresivní, alexitymické a emocionálně nestabilní osobnosti). Pro tento účel je relevantní naprogramovat vizuální stimuly v softwaru E-prime 2.0 a sledovat jak biologické markery (eeg-recording v prostředí Net Station), tak behaviorální odrazy (psychologické dotazníky). Tvorba paradigmat je v procesu vývoje, jako relevantní se ukazuje být např. převedení projektové metody TAT do prostředí E-primu. Příspěvek se snaží poukázat na přínos projektu pro sociální a klinickou psychologii.

**Klíčová slova:** projekt, neurověda, paradigma

## **SÚ RODIČIA VNÍMAVÍ NA PREJAVY AUTIZMU U SVOJICH DETÍ: POROVNANIE VÝSLEDKOV DIAGNOSTICKÝCH NÁSTROJOV ADOS-2 A ADI-R**

LENKA SIKLENKOVÁ

*Fyziologický ústav Lekárskej fakulty UK v Bratislave*

GABRIELA KVASNIČKOVÁ

*Fyziologický ústav Lekárskej fakulty UK v Bratislave*

*Ústav sociálnych štúdií a liečebnej pedagogiky, Pedagogická fakulta UK v Bratislave*

ANETA KUBRANSKÁ, DIANA FILČÍKOVÁ, DANIELA OSTATNÍKOVÁ

*Fyziologický ústav Lekárskej fakulty UK v Bratislave*

Autizmus je neurovývinové ochorenie s triádou príznakov v oblasti sociálnej interakcie, komunikácie a s výskytom stereotypných vzorcov správania. V diagnostike porúch autistického spektra (PAS) sa osvedčila kombinácia nástrojov Autism Diagnostic Observation Schedule – druhé vydanie (ADOS-2; Lord a spol., 2012) a Autism Diagnostic Interview-Revised (ADI-R; Lord a spol., 2003), v zahraničí používaná ako „zlatý štandard“ v diagnostike PAS. Cieľom štúdie je porovnať vybrané behaviorálne parametre získané súčasne z ADOS-2 a ADI-R vyšetrení a overiť schopnosť náhľadu rodičov na prejavy

autizmu u ich detí. V skupine 60 detí vo veku 3 až 5 rokov sme pozorovali niektoré vybrané parametre ako sociálny úsmev, očný kontakt, senzorické záujmy, stereotypné prejavy, manierizmy rúk a komplexné pohyby celého tela. Výsledky naznačujú, že rodičia sú viac citliví na deficity v očakávaných sociálnych prejavoch ako na výskyt špecifického stereotypného správania. Toto správanie rodičia zvyčajne nepovažujú za súčasť symptomatiky porúch autistického spektra. Príspevok bol vypracovaný v rámci grantu APVV-0254-11 „Sociálny, emočný a kognitívny obraz autizmu v interdisciplinárnych zrkadlách“.

**Klíčová slova:** autizmus, ADOS-2, ADI-R, behaviorálne príznaky

### **COPINGOVÉ STRATÉGIE, HARDINESS A FYZIOLOGICKÁ REAKCIA V PODMIENKACH AKÚTNEHO STRESU U VYSOKO ÚZKOSTLIVÝCH JEDINCOV**

JAKUB RAJČÁNI, SILVIA HARVANOVÁ, IGOR BREZINA, PETRA SOLÁRIKOVÁ

*FiF Univerzita Komenského, Katedra psychológie*

Dysregulácia stresovej reakcie u jedincov s vysokou mierou úzkostlivosti z hľadiska psychofyziológie je v súčasnosti aktuálnou témou. Cieľom tohto príspevku je analyzovať vzťah medzi psychofyziológickými korelátmi stresovej reakcie u vysoko úzkostlivých jedincov s úrovňou hardiness a uplatňovanými copingovými stratégiami v porovnaní s kontrolnou skupinou. Participanti boli rozdelení do skupín na základe úzkostlivosti ako osobnostnej črty meranej STAI. Podmienky akútneho stresu boli vytvorené prostredníctvom psychosociálneho stresového testu (PSST), pričom sme zaznamenávali úroveň kožnej vodivosti (SCL), srdcovú frekvenciu (HR) a teplotu kože. Preferované copingové stratégie sme zisťovali dotazníkom COPE, úroveň hardiness dotazníkom PVS. Výsledky a implikácie pre budúci výskum analyzujeme v diskusii. Táto štúdia bola podporovaná projektom Vega č. 1/1110/12 a Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe Zmluvy č. APVV-0496-12.

**Klíčová slova:** úzkostlivosť, copingové stratégie, hardiness, úroveň kožnej vodivosti, srdcová frekvencia

### **MODULATING EFFECTS OF ACUTE STRESS ON COGNITIVE FLEXIBILITY IN SEMANTIC SEARCH PARADIGMS**

DRAHOMÍR MICHALKO, ANTON KOVÁČ, MARTIN MARKO

*Katedra psychológie, Filozofická fakulta, Univerzita Komenského v Bratislave*

Both semantic fluency and remote associates test (RAT) are believed to load on cognitive flexibility to some extent. We hypothesized that overall performance on remote associates test (in our study: concept access test – CAT) will be related to switching component of semantic fluency, which is believed to reflect cognitive flexibility, but not to clustering component that represents automatic retrieval of closely related concepts. To further investigate these relationships a between-subject experiment was conducted where we utilized a hybrid stress protocol similar to Trier Social Stress Test with physiological measures of electrodermal activity (EDA) and psychological measures of state anxiety STAI-X1. We didn't observed significant correlation between switching and CAT. Clustering was

weakly related to CAT after controlling for shared variance with EDA. We observed weak negative relationship between overall CAT performance and EDA. Switching component was significantly higher in experimental (stress) group than in controls. Clustering was more effective in control group than in experimental. Results suggest that CAT/RAT performance might to some degree depend on relatively automatic search processes with low requirements on cognitive control rather than on willful processes reflected in switching. Distinct types of search strategies in semantic fluency test and RAT paradigms are also discussed with attempts to interpret different modulating effects of acute stress on their performance.

**Klíčová slova:** physiological arousal, social stress, cognitive flexibility, semantic fluency, remote semantic associates

### **KYBERSTALKING Z POHLEDU OBĚTI A AGRESORA U STUDENTŮ STŘEDNÍCH A VYSOKÝCH ŠKOL**

ŠÁRKA NEVAŘILOVÁ, BARBORA KOCABOVÁ, VIKTÓRIA KOPUNIČOVÁ

*Katedra psychologie, Filozofická fakulta, Ostravská univerzita v Ostravě*

Cílem příspěvku je prezentovat výsledky zkoumání kyberstalkingu jako formy rizikového chování v prostředí internetu u studentů středních a vysokých škol. Výsledky jsou zkoumané z pohledu obětí a agresorů. Rovněž je zachycen přechod kyberstalkingu do přímého fyzického pronásledování. Kyberstalking představuje nebezpečnou formu pronásledování s využitím moderních komunikačních technologií, především internetu. Tento jev má v současnosti také právní dohru a je mu věnována zvýšená pozornost.

**Klíčová slova:** kyberstalking, pronásledování, riziková komunikace

### **KYBERŠIKANA U STUDENTŮ STŘEDNÍCH A VYSOKÝCH ŠKOL Z POHLEDU OBĚTI A AGRESORA**

KARIN HALFAROVÁ, PETRA LAZECKÁ, MÁRIA VAŠUTOVÁ

*Katedra psychologie, Filozofická fakulta, Ostravská univerzita v Ostravě*

Příspěvek se zaměřuje na problematiku kyberšikany, jako moderní formu sociální agrese, která má stoupající charakter a to jak na středních, tak i vysokých školách. Tato studie je realizována v rámci Studentské grantové soutěže, která se zaměřuje na formy rizikového chování v kyberprostoru. Cílem příspěvku je prezentovat výsledky zkoumání kyberšikany z pohledu obětí a agresorů u studentů středních a vysokých škol. Pozornost byla věnována taky obranným strategiím, které studenti ze svého pohledu označili za nejefektivnější.

**Klíčová slova:** kyberprostor, kyberšikana, rizikové chování, obranné strategie



## **SEXTING JAKO FORMA RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ V KYBERPROSTORU A ŠESTI-FAKTOROVÝ MODEL OSOBNOSTI HEXACO**

TEREZA KNAPKOVÁ, FRANTIŠEK BAUMGARTNER

*Katedra psychologie, Filozofická fakulta, Ostravská univerzita v Ostravě*

Studie je zaměřena na rizikové chování v kyberprostoru u žáků středních škol. Projekt se realizuje v rámci Studentské grantové soutěže, která se zaměřuje na formy a projevy rizikového chování v kyberprostoru. Data byla sesbírána pomocí rozšířené verze Ostravského dotazníku dětské šikany. Rozšíření se týkalo hlavně pokrytí většího množství forem rizikové komunikace. V příspěvku se zabýváme problematikou sextingu a vztahu šesti-faktorového modelu osobnosti HEXACO v kyberprostoru u dospívajících. Cílem je prozkoumat a popsat vztah mezi zastoupením jednotlivých faktorů osobnosti u vybrané formy rizikového chování - sextingu v kyberprostoru u dospívajících.

**Klíčová slova:** sexting, kyberprostor, rizikové chování, HEXACO

## **PÄŤ VEĽKÝCH FAKTOROV OSOBNOSTI A LOKALIZÁCIA KONTROLY SPRÁVANIA AKO PREDIKTORY ŠTÝLOV ROZHODOVANIA**

KATARÍNA HÁJKOVÁ

*Fakulta sociálnych a ekonomických vied UK, Bratislava*

MARTIN SEDLÁR

*Ústav experimentálnej psychológie SAV, Bratislava*

Štúdia je zameraná na päť veľkých faktorov osobnosti a lokalizáciu kontroly správania vo vzťahu so štýlmi rozhodovania. Výskumný súbor tvorilo 226 študentov (65 mužov, 161 žien) z rôznych slovenských vysokých škôl. Päťfaktorový osobnostný inventár (BFI, John & Srivastava, 1999), Škála internality-externality (I-E, Rotter, 1966) a Škála základných štýlov rozhodovania (GDMS, Scott & Bruce, 1995) boli použité na meranie definovaných charakteristík. Bola prevedená korelačná analýza a viacnásobná regresná analýza. Výsledky ukázali, že každý osobnostný faktor prispieva k predikcii aspoň jedného štýlu rozhodovania: svedomitosť a otvorenosť voči skúsenosti k racionálnemu štýlu; otvorenosť voči skúsenosti a prívetivosť k intuitívnemu štýlu; neurotizmus a prívetivosť k závislému štýlu; svedomitosť, neurotizmus a prívetivosť k vyhýbavému štýlu; svedomitosť, otvorenosť voči skúsenosti a extroverzia k spontánnemu štýlu. K predikcii závislého štýlu rozhodovania prispieva aj lokalizácia kontroly správania. Interpretácia týchto zistení je uvedená v diskusii. Táto práca bola podporená grantom VEGA2/0080/14 Rozhodovanie v emočne náročných situáciách: Výskum makrokognícií a emócií v paradigme naturalistického rozhodovania.

**Klíčová slova:** päť veľkých faktorov osobnosti, lokalizácia kontroly správania, štýly rozhodovania, vysokoškolskí študenti

**EFEKTÍVNOSŤ PROGRAMU UNPLUGGED NA SLOVENSKU**

MARIANNA BERINŠTEROVÁ

*Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Filozofická fakulta, Katedra psychológie*

OLGA OROSOVÁ

*Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Filozofická fakulta, Katedra pedagogickej psychológie a psychológie zdravia*

Cieľom príspevku je informovať o výsledkoch overovania efektívnosti školského programu univerzálnej prevencie Unplugged. Reprezentatívnu vzorku, rozdelenú na experimentálnu a kontrolnú skupinu, tvorilo 1283 (52,3% dievčat) žiakov základných škôl ( $M_{age}=11.52$ ;  $SD=0.61$ ). Za indikátor efektívnosti programu bola považovaná celoživotná prevalencia užívania alkoholu a tabakových cigariet (dichotomizovaná: 0 – neužil, 1 – užil; ESPAD). Predpokladanými mediátormi boli pozitívne self-esteem (škála SLSC-R) a deskriptívne normatívne presvedčenia o počte priateľov užívajúcich alkohol a tabakové cigarety (ESPAD), ktoré zodpovedajú teoretickým východiskám programu Unplugged. Bezprostredne po skončení programu ani 3 mesiace po skončení programu nebol zistený efekt programu na behaviorálne indikátory programu. Efekt programu bol však zistený vzhľadom k mediátorom – pozitívnemu self-esteem (bezprostredne po skončení programu a 3 mesiace po skončení programu) a deskriptívnym normatívnym presvedčeniam o počte priateľov užívajúcich tabakové cigarety (3 mesiace po skončení programu). Taktiež bol zistený nepriamy mediačný efekt pozitívneho self-esteem a deskriptívnych normatívnych presvedčení o počte priateľov užívajúcich tabakové cigarety vo vzťahu medzi účasťou v programe Unplugged a celoživotnou prevalenciou užívania tabakových cigariet (3 mesiace po skončení programu). Ďalšie skúmanie bude zamerané na overenie efektívnosti programu Unplugged s časovým odstupom 12 a 15 mesiacov od jeho ukončenia.

**Kľúčová slova:** program Unplugged, užívanie návykových látok, adolescenti, mediačné analýzy

**ŠTÝLY HUMORU VO VZŤAHU K EMOČNÉMU PREŽÍVANIU**

VERONIKA BOLEKOVÁ

*Fakulta psychológie PEVŠ*

Cieľom príspevku je priblížiť výsledky výskumu, ktorý sa zaoberal štýlmi humoru a ich vzťahu k emočnému prežívaniu vysokoškolských študentov. Výskumný súbor tvorilo 131 vysokoškolských študentov Fakulty psychológie Paneurópskej vysokej školy ( $M = 24.21$ ;  $SD = 7.16$ ). Vo výskume sme použili Dotazník štýlov humoru (HSQ), ktorý umožňuje rozlíšiť adaptívne a maladaptívne štýly humoru. Vybrané ukazovatele emočného prežívania sme zisťovali prostredníctvom Škály depresie, úzkosti a stresu (DASS 42) a Škály pozitívnych a negatívnych emócií (PANAS). Výsledky lineárnej regresie ukázali, že sebaopisujúci štýl humoru je prediktorom úrovne depresie, úzkosti, pozitívnych aj negatívnych emócií. Z úrovne sebaopisujúceho a agresívneho štýlu humoru je možné predikovať úroveň depresie. Kolektívny štýl humoru predikoval úroveň pozitívnych emócií. Výsledky výskumu naznačujú, že sebaopisujúci štýl humoru najviac súvisí s prežívaním emócií a emočnou pohodou jednotlivca.

**Klíčová slova:** štýly humoru, depresia, úzkosť, pozitívne emócie, negatívne emócie

## **CHYBOVOSŤ V ROZHODOVANÍ ZÁCHRANÁROV PRI NEHODE HROMADNÉHO POSTIHNUTIA OSÔB**

KATARÍNA ŽIAKOVÁ KOŠÍKOVÁ

*Ústav experimentálnej psychológie SAV, Bratislava*

Príspevok sa zaoberá problematikou chybovosti rozhodovania záchranárov pri triedení pacientov pri nehode hromadného postihnutia osôb. Výskumu sa zúčastnilo 155 skúsených záchranárov, ktorí mali za úlohu diagnosticky zatriediť pacientov podľa systému START (Simple triage and rapid treatment). Chybovosť a tendenciu nadhodnocovať a podhodnocovať prípady sme analyzovali v súvislosti s potrebou kognitívnej štruktúry a preferenciou k racionálnosti/žážitkovosti.

**Klíčová slova:** záchranári, chybovosť v rozhodovaní, nehoda hromadného postihnutia osôb

## **HYPOTÉZA PREDSTAVENÉHO KONTAKTU NA SLOVENSKU: PRVÉ VÝSLEDKY A PRVÉ SKLAMANIA**

PETER BRONIŠ

*Univerzita Komenského v Bratislave, Fakulta sociálnych a ekonomických vied*

Hypotéza predstaveného kontaktu vychádza z Allportovej kontaktnej teórie a je jednou z variácií tzv. rozšíreného kontaktu. Predstavenie si interakcie s inou sociálnou skupinou môže viesť k zlepšeniu postojov, redukcii predsudkov a zmene medziskupinového správania. Prvá séria výskumov na Slovensku zahŕňala predstavovaný kontakt s národnostnými skupinami, s veriacimi a neveriacimi, s ľuďmi s nadváhou a so sexuálnymi menšinami. Prvé predbežné výsledky naznačujú, že hypotéza predstaveného kontaktu neposkytuje dobrý základ pre zmenu postojov a znižovanie predsudkov.

**Klíčová slova:** hypotéza predstaveného kontaktu, postoje, predsudky, zmena postojov

## **TEST TŤÍ PŔÁNÍ U DĚTÍ S VÝUKOVÝMI A VÝCHOVNÝMI POTÍŽEMI**

KRISTÝNA HOJAČOVÁ

*Psychologický ústav, Filozofická fakulta MU, Brno*

Tato dílčí studie je součástí širšího projektu zaměřeného na rodinné prostředí dětí s výukovými a výchovnými problémy. Použili jsme projektivní techniku Tří přání, která je dětem v poradenské i klinické praxi zadávána velmi často. Tato metoda je dětmi přijímána veskrze velmi dobře díky své volné struktuře a hravé formě. Přání dětí získané touto metodou mohou reflektovat jejich cíle, hodnoty, dále také mohou indikovat jejich aspirace či oblasti frustrace. Test tří přání byl individuálně administrován dětem s různými typy výukových a výchovných potíží (N=100) ve věku od 6 do 12 let. Skórovací systém odpovědí byl zaměřen na rozlišení typu přání z hlediska toho, zda je přání vztaženo pouze ke klientovi

nebo k jiné osobě, případně ke klientovi a zároveň k jiné osobě. Dále byly přání zanalyzovány podle obsahu a směru cílené změny. Podrobněji byly zanalyzovány odpovědi, které odrážely jejich sociální vztahy obecně i v rodině a přání orientované ke změně probandova psychického stavu a kompetencí obecně i v oblasti školní problematiky. Poster prezentuje naše dosavadní výsledky, zaměřené na souvislosti typů prezentovaných přání s věkem probanda a jeho výukovými či výchovnými potížemi. Výsledky jsou diskutovány i směrem k možné intervenci, která by vycházela z potřeb dětí detekovaných skrze jejich přání.

**Klíčová slova:** výukové potíže, výchovné potíže, děti, projektivní metoda, Test tří přání

## **OSOBNOSTNÉ, RODINNÉ A SITUAČNO-MOTIVAČNÉ FAKTORY PRAVIDELNÉHO PITIA U VYSOKOŠKOLÁKOV**

ZUZANA MIČKOVÁ, ZUZANA ROJKOVÁ

*Katedra psychológie, Filozofická fakulta UCM v Trnave*

Príspevok sa zaoberá témou alkoholového správania a jeho ovplyvňujúcich faktorov. Osobnostné, rodinné a situačno-motivačné faktory sledujeme v populácii vysokoškolákov a analyzujeme ich v súvislosti s výskytom (alebo nevýskytom) pravidelného pitia. Na získanie údajov boli použité dotazníkové metódy: NEO-FFI (Ruisel, Halama) (neuroticizmus, extraverzia), Dotazník spôsobu výchovy v rodine (Čáp, Boshek) a originálny Dotazník na zisťovanie situačno-motivačných faktorov alkoholového správania (Rojková). Cieľom bude zistiť, či neuroticizmus, extroverzia, spôsob výchovy v rodine či alkoholové správanie v rodine a závislosť v rodine súvisia s výskytom pravidelného pitia u vysokoškolákov. Ďalej skúmame súvislosti medzi extraverziou, neuroticizmom a situačno-motivačnými faktormi pravidelného pitia "vplyv skupiny" a "únik z problémov".

**Klíčová slova:** neuroticizmus, extraverzia, komponenty výchovy, alkoholové správanie v rodine, pravidelné pitie, vplyv skupiny, únik z problémov

## **FIRST RESULTS OF THE SLOVAK VERSION OF THE POSTPARTUM BONDING QUESTIONNAIRE**

KATARÍNA GREŠKOVIČOVÁ, EVA SZOBIOVÁ

*Pan-European university, Faculty of Psychology*

The poster submits first research results on bonding which we will explore by the Slovak version of Postpartum bonding questionnaire by authors Brockington et al. (2001). Data will be collected in maternity hospitals in Slovakia during summer 2015. Participants will be both parents shortly after the birth of their child. We suppose good psychometric properties of the translated version of the questionnaire. In addition, we expect remarkable findings about bonding itself as well as its connection with the course of pregnancy and childbirth. Output of this research will also be Slovak version of the Postpartum bonding questionnaire that can be of great use in research as well as application spheres.

**Klíčová slova:** parent, pregnancy, birth, newborn, bonding, Postpartum bonding questionnaire

## PSYCHOMETRICKÉ VLASTNOSTI DOTAZNÍKOV NA MERANIE ČRTOVEJ EMOCIONÁLNEJ INTELIGENCIE DETÍ A ADOLESCENTOV

LADA KALISKÁ

*Katedra psychológie Pedagogická fakulta UMB v Banskej Bystrici*

Príspevok verifikuje základné psychometrické vlastnosti (reliabilitu a validitu) skrátených verzií dotazníkov na meranie črtovej emocionálnej inteligencie u detí a adolescentov (TEIQue-CSF a TEIQue-ASF, K.V.Petrides, 2001). Poukazuje na možnosti diagnostikovania emocionálnych aspektov u detí a adolescentov ako aj na ich obmedzenia.

**Kľúčová slova:** črtová emocionálna inteligencia, konštruktová validita, prírastková validita, reliabilita

## STRESS COPING IN PATIENTS WITH INFLAMMATORY BOWEL DISEASES

LUCIE ADOLFOVÁ, PAVEL HUMPOLÍČEK

*Psychologický ústav, Filozofická fakulta MU, Brno*

The aim of the study is to compare personality characteristics and coping strategies in patients with inflammatory bowel diseases (IBS) - Crohn's disease (CD) and ulcerative colitis (UC) in the background of physiological theories of stress, psychoneuroimmunology and psychoneuroendocrinology. The main hypotheses were that patients with IBD score higher in neuroticism and conscientiousness, use more negative coping strategies and consequently suffer from more stress. A group of 25 IBD patients aged 20 to 45 (M=30.36; SD=7.472) was investigated and compared to 25 respondents without the disease (Mean of age=29.36; SD=7.348). The groups were balanced with respect to age and sex. Both groups consisted of 18 women (68 %) and 7 men (32 %). There were 12 relapsed patients (48 %) and 13 patients in remission (52 %) in the group of IBD patients. The used questionnaires were NEO-FFI, SVF 78 and Stress Profile. The results of parametric t-tests and non-parametric Mann Whitney U tests confirmed that patients with active disease and in remission as well scored higher in neuroticism and used more negative coping strategies (specifically in Resignation and Self-accusation). At all the patients the neuroticism correlates with using negative coping strategies ( $\rho=0,692$ ;  $p<0,001$ ), but not at the group of non-patients. Non-patients and patients in remission are more extroverted. There were no significant differences found in openness to experience, agreeableness and conscientiousness. Relapsed patients suffer from stress more than non-patients.

**Kľúčová slova:** stress, coping, inflammatory bowel diseases

## **VLIV METODY KARTOGRAFICKÉ VIZUALIZACE NA ZAPAMATOVÁNÍ A PŘESNOST PROSTOROVÉ LOKALIZACE CÍLOVÝCH OBJEKTŮ: EMPIRICKÁ STUDIE OVĚŘUJÍCÍ MOŽNOST UŽITÍ SMÍŠENÉHO VÝZKUMNÉHO DESIGNU**

ČENĚK ŠAŠINKA, MARKÉTA KUKAŇOVÁ

*Psychologický ústav, Filozofická fakulta MU, Brno*

V příspěvku je představena interdisciplinární studie z oblasti kognitivní vizualizace. Totožná data byla prezentována odlišnými metodami kartografické vizualizace a byl tak zkoumán vliv formy zobrazení na zapamatování si exponovaného materiálu, resp. přesnosti lokalizace cílových objektů. Byly porovnávány dvě alternativní metody vizualizace – běžná vojenská topografická mapa a kontextová transportní mapa, a to rovněž s ohledem na kognitivní styl uživatele. Pro účely studie byl zvolen smíšený výzkumný design, který nabízí kombinaci odlišných výzkumných postupů. V prezentované studii byla použita explorativní analýza dat v první fázi a poté byly použity kvantitativní metody sběru a analýzy dat ve fázi druhé. Pro druhou fázi výzkumu byla použita webová platforma Hypothesis, jež podporuje implementaci jak kartografických úloh, tak psychologických testů. Prostředí platformy Hypothesis umožňuje hromadný sběr dat za kontrolovaných podmínek a efektivní transformaci získaných dat do podoby vhodné pro statistickou analýzu. Zároveň byla platforma propojena pomocí SW HypOgama se systémem eye-trackingu Eyetrabe. Synchronizace datových souborů – informací o očních pohybech, v případě eye-trackingového systému, a o akcích a chování probanda v prostředí Hypothesis – poskytuje hloubkovou analýzu strategií řešení úloh uživatelů v rámci užití explorativní analýzy dat. Užitý smíšený výzkumný design tak kombinuje výhody jak nomotetických, tak idiografických metod. V kontextu výzkumu práce s mapou jsme schopni nejen statisticky ověřovat vztahy mezi definovanými proměnnými (metodou vizualizace, mírou zapamatování a kognitivním stylem) a zároveň hlouběji exploraovat angažované kognitivní strategie.

**Klíčová slova:** kontextová vizualizace, kognitivní styl, metoda

## **ÚČASTNÍCI MOBINGU**

DARINA HAVRELETOVÁ

*Filozofická fakulta, Univerzita sv. Cyrila a Metoda, Trnava*

Príspevok sa venuje aktérovi mobingu - moberovi, obeti mobingu a ďalším účastníkom mobingu, bez ktorých by sa mobing nemohol diať a ktorí sa na ňom podieľajú buď pasívne ako nezúčastnení pozorovatelia alebo aktívne ako prisluhovači mobera. Ešte existuje jedna rola účastníka mobingu a to je bullyvictim (tyran/obet), ktorý v sebe zahŕňa obe roly a ktorý sa stal záujmom vedy iba v poslednom desaťročí. Uvedeným fenoménom sa odborný text takisto zaoberá. Ide o opis osobnosti všetkých účastníkov mobingu s poukázaním na ťažiskové osobnostné charakteristiky, ktoré mobing spúšťajú, podporujú a sýtia. Poznatky o nich umožňujú lepšie preniknúť do podstaty existencie psychického týrania na pracovisku a dávajú tak možnosť tvoriť účinnejšie formy a metódy potlačania a eliminácie sociálno-patologického javu, akým mobing je.

**Klíčová slova:** mobing (agresia v práci), osobnosť mobera, osobnosť obete, ďalší účastníci mobingu, bullyvictim (tyran/obet)

**ŠKÁLA SEBAREGULAČNÝCH VLASTNOSTÍ VYSOKOŠKOLÁKOV**

VLADIMÍR POLIACH, MICHAELA ALMASKÁ

*Katedra psychológie, Pedagogická fakulta UMB, Banská Bystrica*

Autori vytvorili sebaopisovú škálu (50 položiek) pre vysokoškolských študentov, opisujúcu ich sebaregulačné tendencie vo vzťahu ku školským záležitostiam. Príspevok najprv opisuje konštrukciu škály na základe koncepcie "vôľových vlastností" (Brichcín, 1999). Následne interpretuje výsledky z pilotážnej administrácie (n = 60), najmä deskriptívne charakteristiky, korelačnú analýzu a exploračnú faktorovú analýzu.

**Kľúčová slova:** sebaregulácia, vôľa, škála, vysokoškolák

## POKYNY PRO PŘÍSPĚVATELE DO SBORNÍKU

Do sborníku mohou být zařazeny jen ty příspěvky, které byly fyzicky prezentované na konferenci, ať již ve formě přednášky či posteru. Příspěvky do sborníku posílejte e-mailem, na adresu [spo2015@email.cz](mailto:spo2015@email.cz) **nejpozději do 30. 9. 2015**. Po tomto termínu už příspěvky nebude možné akceptovat.

Příspěvky musí mít standardní strukturu vědeckého textu (např. úvod, metoda, výsledky, diskuze, literatura v případě výzkumných studií). Editoři sborníku si vyhrazují právo nezařadit příspěvky, které nesplňují formální nebo vědecký standard.

Nevyhnutelnou součástí příspěvku je název, jméno, email a pracoviště autorů, abstrakt, klíčová slova (v původním i anglickém jazyce), případně grantová podpora. Maximální délka příspěvku je **14 000 znaků včetně mezer** (text samotného příspěvku včetně literatury, bez tabulek a grafů) a další maximálně čtyři objekty (tabulka, graf, obrázek). Tabulky, grafy i obrázky umístěte rovnou do textu. V textu prosím nepoužívejte formátování tučným písmem, podnadpisy v textu oddělte prázdným řádkem.

### Citace literatury

Citování v textu a seznam literatury uvádějte dle APA standardu. Informace o APA stylu lze nalézt v příslušných manuálech, či na internetu.

- [www.apastyle.org](http://www.apastyle.org)
- [http://www.psych.phil.muni.cz/home/publikace/annales-  
psychologici/Manual%20pro%20psani%20rukopisu\\_12.5.pdf](http://www.psych.phil.muni.cz/home/publikace/annales-psychologici/Manual%20pro%20psani%20rukopisu_12.5.pdf)

### Příklady nejčastějších zdrojů uváděných v literatuře podle APA standardu

#### Článek v časopise

Fredrickson, B.L., & Levenson, R.W. (1998). Positive emotions speed recovery from the cardiovascular sequelae of negative emotions. *Cognition and Emotion*, 12, 191–220.

#### Kapitola v monografii nebo článek ve sborníku

Mitchell, J. T., & Everly, G. S. (2000). Critical incident stress management and critical incident stress debriefing. In B. Raphael & J. P. Wilson (Eds.), *Psychological debriefing: Theory, practice, and evidence* (pp. 71–90). Cambridge, England: Cambridge University Press.

#### Kniha

Resick, P. A. (2001). *Stress and trauma*. Philadelphia: Taylor and Francis.





**Mezinárodní konference SOCIÁLNÍ PROCESY A OSOBNOST 2015 – Otázky a výzvy,  
Sborník abstraktů**

Sborník abstraktů neprošel jazykovou ani redakční úpravou.

Za odbornou a jazykovou stránku abstraktů odpovídají jejich autoři.

© Psychologický ústav FF MU a autoři abstraktů